

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Thronus Dei Maria Deipara

Spinelli, Pietro Antonio

Coloniæ Agrippinæ, 1696

III. De Festis Diebus Deiparæ dicatis. De Templis diuersis in locis, ac temporibus eidem erectis. Ad. Cap. 29.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46853](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46853)

TRACTATUS
DE FESTIS, AC TEMPLIS
DEIPARÆ.

PRIMA PARS TRACTATUS, QUÆ EST DE
FESTIS DEI GENITRICI DICATIS.

SUMMARIUM.

- Immaculata Conceptio Deipara die 8. Decem-
brii, num. 1.*
*Revelationes de festo Conceptionis Deipara cele-
brando, num. 2.*
Nativitas Deipara 8. Septembris, num. 3.
Præsentatio Deipara 21. Novembrii, num. 4.
Annunciatio Deipara 25. Martii, num. 5.
Visitatio Deipara 2. Iulii, num. 6.
Purificatio Deipara 2. Februarii, num. 7.
*Assumptio Deipara cum vigilia, & octava 15.
Augusti, num. 8.*
Festum S. Mariae ad Nives 6. Augusti, num. 10.
*Festum omnium Sanctorum 1. Novembrii,
num. 11.*
*Complura Deipara festa, quæ variis in locis cele-
brantur, ibidem.*
Desponsatio Deipara 22. Ianuarii in Galliis, ib.
*Dedicatio S. Mariae ad Martyres Roma 13. Maii,
ibidem.*
*Expectatio partus Deipara 18. Decemb. in Hispania,
num. 12.*
*Festum Deipara à Constantinopoli, seu Odigiri-
tria, quod versa 3. Pentecostes celebratur, num. 13.*
*S. Mariae Angelorum, seu de Portuuncula 2. Au-
gusti, num. 14.*
S. Mariae à Carmelo 16. Iulii, ibidem.
*Commemoratio S. Mariae de Victoria 7. Octobrii;
& festum Rosarii Dominica prima Octobrii,
ibidem.*
Festum dolorum Deipara, num. 15.
Festum Gaudiorum Deipara, ibidem.
*Festa duo Depositionis vestium Deiparae in Vrbe
Constantinopolitana 2. Iulii, & die ultima
Augusti, num. 16.*

*Solemnitas Recollectionis festorum Deiparae Lo-
vanii Dominica prima Septembris, ibid.*

MULTA sunt, quibus Ecclesia suam erga Dei genitricem, mundi Dominam atque Advocatam, pietatem, atque observantiam protestatur; ea verò tribus præcipue continentur. Primum, compluribus festis diebus in ejus honorem dicatis. Secundo, innumerabilibus Templis variis in locis, ac temporibus eidem erectis, Tertio, multiplici cultu in ipsius venerationem sancito: quæ tria in hoc de laudibus Deiparae libro cap. 29. ubi officia recensuimus, quæ Ecclesia parenti optime rependere studet, quantum loci ejus opportunitas patiebatur, attigimus; plenior de Festis, ac Templis disputationem, ne longius in eo capite digrederemur, in peculiari ea de re tractatu polliciti sumus. quod in præsentia Deo, Deiparaque bene juvantibus præstandum erit. Quam in primum de Festis Deiparae institu- tum ab universali Ecclesia, tum apud certas Religiosorum familias, vel quibusdam in Regnis; mox de ejus Templis age- mus.

1. Igitur ad ejus festa eodem, quo myste- ria, quæ in his recoluntur, gesta sunt ordi- ne, aggrediamur: nam quod spectat ad sab- bathum ab antiquissimo tempore Deiparae consecratum, cum de eo in cap. 29. copiose egerimus, ad illud Lectorem remittimus.

*Quantam
ratione S.
Ecclesia
Deiparam
veneratur.*

Cap. 29.

IMMACULATA CONCEPTIO
Deiparæ die 8. Decembris,De festo
Conceptionis
quædo
conceptum
apud Fræ-
m.

Festum immaculatae Conceptionis Virginis apud Græcos ante mille annos, teste Galatino lib. 7. de Arcanis catholice veritatis cap. 5. celebrari consuevit die 9. mensis Decembris, ut videre est in Menologio eorum, & in Constitutione Emmanuelis Imperatoris apud Theodorum Balsamonem in Nomocan. Photii tit. 7. c. 1. & apud Baronium in notis ad martyrologium die 8 Decembris, qui testatur extare in bibliotheca Sforiana de Conceptione B. Virginis sermonem Leonis Imperatoris, qui dictus est Philosophus ex eodem Baronio tom. 10. annal. ad ann. 886. Imperiumque suscepit eodem anno 886. Canisius lib. 1. de B. Virgine affirmat Damascenum, qui claruit circa annum 720. in suo martyrologio diem Conceptionis Mariæ notasse hoc expressè addito, quod illa ante Conceptionem pura dicatur: quod & Galatinus loco citato animadvertit.

Apud Latinos verò die 8. Decembris ex nonnullis revelationibus, quas infra ponemus celebrari consuevit: verum, à quo tempore id fieri cœperit, non satis est exploratum; nec enim desunt, qui ad tempus Caroli Regis Franciæ unam ex his revelationibus circa annum Domini 880. cuidam Regis Hungariæ Germano factam asserant, quam infra referemus, ejusque meminit Franciscus Vanez in Compendio virorum illustrium Ordinis S. Benedicti, & Bernardinus de Busto in suo Marial. Alii verò ad tempora Gulielmi Northmannorum Ducis, qui ea tempestate in Angliâ imperabat, hoc referunt occasione cujusdam Abbatis à Naufragi discrimine divinitus servati, simulque de hac solemnitate celebranda admoniti; quod refert Petrus de Natalibus in Catalogo Sanctorum lib. 1. cap. 42. & Jacobus de Voragine in festo Conceptionis in vitis Sanctorum; & Arnoldus Uvion lib. 4. signi vitæ cap. 111. apud Concilium Schultingium in bibliotheca Ecclesiastica tomo 2. in festo Conceptionis: hi tamen Abbatem hunc fuisse Divum Anselmum affirmant. Baronius verò loco citato Helsenio Abbati Anglo paulo ante tempora Anselmi circa annum Domini 1070. totum hoc tribuit: idque ex historia ipsa

confirmat. idem sentit Bozius lib. 9. de signa. Ecclesiæ cap. 8. quam tamen solemnitatem fovit postea S. Anselmus Cantuariensis Episcopus, qui obiit anno salutis 1109. eamque amplexa est Ecclesia Lugdunensis propter scriptum supernæ cujusdam revelationis, ut testatur Bernardus Epistol. 174. Denique ab universali Ecclesia in morem inducta longè ante tempora Sixti Quarti; qui tamen in extravaganti *Cum præcelsa, de Reliquiis, & veneratione Sanctorum*, iis, qui Conceptionis Misam, & Officium, quæ sua auctoritate emanarunt, celebrant in die festivitatis Conceptionis, & per ejus octavas, aut illis horis interfuerint, amplissimas est elargitus Indulgentias, & Sac. Concil. Trident. sess. 5. Constitutiones à Sixto IV. de Conceptione B. Virg. innovat sub pœnis in eis contentis. Sed quid mirum Conceptionis Deiparæ festum à fidelibus solenne haberi in terris, quod in cœlis teste S. Vincentio ex Sacra Prædicatorum familia serm. 2. de Nativ. ab Angelis jam inde, cum primam Virgo sanctissima materno in utero est concepta; celebrari cœptum est. Verba S. Vincentii, quæ cap. etiam 7. tituli, hæc sunt.

Non credatis, quod fuerit in B. Virgine sicut in nobis, qui in peccatu concepimur, nascimur, & nutrimur, sed statim, postquam corpus fuit formatum, & anima creata, tunc fuit sanctificata, ides sit festum de ejus sanctificatione, quia facta est lux felices sanctificationis in ea, & statim Angeli in Cælo fecerunt festum Conceptionis, ita S. Vincentius. Octava verò hujus festi Conceptionis, quam Sixtus IV. Indulgentiis est prosequutus in ordine Minorum, & Cœlestinorum solemniter celebratur, quin etiam memoriæ prodidit Antonius Solarius Carpinas lib. de venerat. & invocat. Sanctorum, ejusmodi octavam universi Ordinis Cœlestinorum decreto apud eos institutam esse, agente & procurante Nicolao Pratense ex eodem ordine viro religiosissimo, de Deiparæ studio sissimo; qui cum id impetrasset, præ lætitia hortum ingressus rosam omnium, quas ibi viderat, pulcherrimam coram Deiparæ Imagine venerabundus reposuit illis verbis: Mater Mater, si tibi gratum fuit, quod noster ordo de octava tua immaculata Conceptionis me agente consistuit, Rosa hac rubicunda, quam tibi offero, to anno vertente Anno, recurrentis hoc ipso die viriditate suam, pulchritudinemque conservet. quod & factum est multis videntibus, ejusque integritatem,

*Extra-
vag. cum
præcelsa.
De Reli-
quiis, &
venera-
tione San-
ctorum.*

*Antonius
Solarius
Carpinas
in lib. de
venera-
tione, &
invocatio-
ne Sancto-
rum.*

*Solemnitas
in octava
Conceptionis
Deiparæ,
rosa co-
sistuit, rosa
viriditate
suam, pulchritudinemque
conservet.*

Nann

gritatem,

gritatem, formositatemque mirantibus, à cuius appositione dies ille anniversarius erat. hæc Antonius ab iis, qui miraculo interfuerunt, accepta literis consignavit. Nicolaus vero singularem sui in Deiparam obsequii fructum retulit; nam in iuventutis flore obitus sui die prædicto omnibus Sacramentis piè susceptis sanctissimè diem clausit extremum.

Revelationes de B. Virgin. Cœceptione. Ex vita Sanctorum. 2. At verò Revelationes tres de Conceptionis festo instituendo factas hic atterere, easque isdem planè verbis, quibus initio conscriptæ sunt ex vitis Sanctorum opera Claudii Rotæ Ordinis Prædicatorum collectis cap. 183. hic adijcere operæ pretium censuimus, illud præmonentes easdem tres Revelationes à Dionysio Carthusiano sermone 1. 2 & 3, in festo Conceptionis referri; primam verò apud Petrum de Natalibus loco citato, & apud alios inveniri: tertiam autem à Jodoco Clichtoveo lib. 1. purit. B. Virg. cap. 13. allegari, igitur ad revelationum historiam accedamus.

REVELATIONES DE FESTO
Conceptionis Deiparæ celebranda.

Conceptionis Mariae festivitatem celebrandam Helimo Abbati pontificatus S. Nicolai Episcopi indicit Guilhelmus Normannorum Dux. **T**EMPORÈ illo, quo divinæ placuit pietati Anglorum gentem de malis suis erroribus corrigere, sævæque servitutis officiis ætèrnis astringere, gloriosissimo Normannorum Duci Guilhelmo eandem patriam debellando subegit, qui scilicet Guilielmus tunc temporis Anglorum Dei virtute, sua & industria totius Ecclesiæ dignitates & honores in melius reformavit. Cujus piæ intentionis operibus invidens ille honorum omnium inimicus diabolus tum familiarium fraudibus, tum extraneorum incuribus multoties conatus est ejus obistere successibus, sed Domino protegente ad nihilum deductus est malignus. Audientes autem Daci Angliam esse subiectam Normānis graviter sunt indignati, eo quod sic suo hæreditario quasi jure privarentur; arma præparant, classem adaptant: ut eos adeuntes data sibi divinitus patria expellant. Hoc comperto Rex prudentissimus Guilielmus Helimium quendam religiosum Abbatem Rhemenfis cœnobii accessitum in Daciam dirigit, ut veritatem hujus rei inquiret. At ille, ut vir admodum sagacis ingenii strenuè negotium Regis exequitur. Quo fideliter peracto ad

Angliam cupiens reverti mare ingreditur; & jam maximam partem maris prospero cursu transierat: cum subito densis surgentibus ubique ventis horrida tempestas commovit undas. Fatigatis igitur nautis, nec ultra obniti valentibus, fractis remis, funibus ruptis, eadentibus velis spes omnium salutis amittitur, nihil nisi subitæ merisionis indicium denique expectatur. Cumque de salute corporum desperati animarum curam solummodo creatori suo magnis clamoribus devotè commendarent, & beatam Dei Genitricem miserorum scilicet refugium, & desperantibus spem devotè reclamarent: ecce subito conspiciunt quendam venerandæ habitudinis virum pontificali insula decoratum, quasi inter medias undas stantem navi proximum. Qui advocans ad se Abbatem Helimium his verbis cœpit compellere dicens: *Vu, inquit, periculum mari evadere? via in patriam sanus redire? Cumque ille cum fletu se id toto corde desiderare, & id solum expetere respondit. Tuac ille: Scis, inquit, me ad te missum à domina mea Dei Genitrice MARIA, quam tam dulciter, & devotè reclamasti, & si dicitu meo obtemperare volueris, sanus cum suis comitibus imminens periculum mari te evadere promitto. Spondet illic se ei in omnibus obtemperaturum, si hoc evaderet periculū. Promitte, inquit ille, Deo, & mihi, quia diem Conceptionis matris Christi solemniter anniversarium celebrabis, & celebrandum prædicabis, & ille, ut vir, prudentissimus, & quis, inquit, dies mihi hoc festo erit celebrandus? Sexto, ait, idus Decembris hoc festum solemnizandum tenebis. Et quo, inquit Abbas, servitio utemur in Ecclesiastico Officio? Omnia inquit, servitium, quod dicitur in ejus Nativitate, dicitur & in ejus Conceptione, excepto quod nomen Nativitatis mutabitur in nomen Conceptionis. His dictis ille disparuit, & citius dicto sedata tempestate Abbas cum suis incolumis concito vento stante applicuit Anglicanis littoribus; & ea quæ viderat, & auderat, quibus potuit notificavit: statuitque in Rhemenfi cœnobio idem festum solemniter celebrare, & ipse quoad usque vixit devotus obsequiis devotè celebravit. Illud verò ex Petro de Natalibus l. c. 4. animadvertendum est Episcopum illum, qui Abbatu apparuit, fuisse S. Nicolaum Episc. Miraë, quemadmodum c. 35. dixi.*

Rursum hæc solemnitas alibi alio modo declaratur. Tempore namq; Caroli Regis Francorum

Clericus quidam B. Virg. mo- nito, vir- ginis mat- ris servat, & Cœlestio- nū festum celebran- dum in- sti- tuit. Officium Ecclēsia- sticum.

corū illustrissimi, Clericus quidam ordine Un- garie Regis Germanus Matrē Jesu toto corde diligens ejus horas sollicitus decantabat; pa- rentum suorum consilio nubere volens cum quadam adolescentula valdē pulchra, accepta à Presbytero nuptiali benedictione, quadam die missā etiam celebrata, recorda- tus quod ejusdē B. Virginis horas illa die jux- ta morē solitum non cantaverat, sponsam domū mittens oēs ab Ecclesia exire coegit, & ip- se juxta altare B. Virginis solus remansit. Cum ipse horas Dominicæ Matris decantaret, & hanc Antiph. Pulchra es, & decora filia Hierusa- lem, diceret; subito apparuit ei Virgo Maria cum duobus Angelis dexteram ei manum, & levam tenentibus dicens ei: *Si ego sum pulchra, & decora, quid est, quod dimittis me, & spon- sam aliam accipis? Nunquid ego sum opti- mē formosa? Nunquid ego non sum pulchri- or illa? ubi vidisti tā pulchram?* cui ille stupe- factus ait: *Domina mea dulcissima claritudo tua omnem mundi pulchritudinem excellit, & clarificat, quoniam tu es super omnes choros An- gelorum exaltata, & super cœlos cœlorū eleva- ta. Quid vult Domina, ut faciam?* At illa: *Spon- sam carnalem, cui adhevere vis, amore meo di- mittere, me sponsam in cœlesti regno habebis. Et si Conceptioni meæ festum annuatim 6. idus Decemb. solemniter celebraveris, & celebra- dum prædicaveris, mecum in regno sibi mei laureatus eris.* His dictis B. Virgo disparuit, Clericus verò domum adire tenuit & absque parentum suorum consilio ad Abbatiam quandam extra patriam illam perrexit, & ibi- dem monachali habitu decoratus, & post tem- pus exiguum meritis B. Mariæ Virginis Aquile- iæ Episcopus Patriarcha factus, festum Conceptionis B. Virginis die præfato, quam diū vixit, annuatim cum proprijs octavis dili- genter celebravit, & ubique celebrandum prædicavit.

Cœlestio- nis festum sacerdoti celebran- dum injū- git Despa- ra, quem à demoniū pestifera eripuarat.

Aliud etiam miraculum hujus festivitatis alibi divina inspirante gratia à nobis declara- tur. In pelago Gallico Canonicus quidam ordi- nis sacerdos solitus B. Mariæ Virginis horas canonicas decantare, à villa quadam, ubi cum uxore alterius fornicatus fuerat, rediens ad op- pidū, in quo morabatur, tendere curans, & pelagus Sequanæ transire cupiens, solus navim ingressus Dominicæ matris horas navi- gādo canere cœpit. Cumq; invitorum Ave Maria gratia plena Dominum invenit, diceret, &

jam in medio fluminis esset: ecce turba magna dæmonū in profundis pelagi, una cum ejus na- vicularum præcipitavit, & ejus animā rapuit ad tormenta. Die autē tertia ad locum, quo dæ- mones cum tormētis afficiebant, venit Mater Jesu cum magna Angelorum societate dicens eis: *Et quid animā famulū nostrū ita iniuste affli- gitis? cui illi: Nos eam debemus habere, & merito, quoniam in nostris operibus capta est.* Quibus Mater Jesu: *Si illius debet esse, cuius opera faciebat, ergo nostra debet esse, quoniam ma- tutinæ nostras, dum vos eam peremistis, decan- tabat. Unde magis rei estis, qui minus erga me egistis.* His dictis dæmones huc, illuc dispersi fugerūt, & B. Maria animam reduxit ad corpus, & hominem ab utroque funere resuscitatum per brachium arripens, aquam à dexteris, & à sinistris quasi murum stare ju- bens, de profundo pelagi ad portum incolumē reduxit. At ille gaudens pedibus B. Mariæ Virginis prostratus ait: *Charissima mea Domi- na & Virgo speciosa Christi charissima, quid tibi retribuam pro tantis beneficijs, quæ mihi fecisti, liberasti me de ore leonis, & de tormentis inferni gravissimam animam meam, cui mater Jesu ait: Precor te ne de cætero in adulterij pec- catum cadas, ne fiat tibi novissimus error peior prior. Precor te iterum, ut de cætero festum Conceptionis meæ devotē celebres annuatim 6. idus Decemb. & ubique celebrandum prædi- ces Mox, ut ea dixit B. Virgo Maria eo cer- nente cœlos ascendit, & ipse eremiticam vi- tam ducens, quod sibi acciderat, cunctis audire volentibus narravit. Et postea quamdiū vixit, illud festum Conceptionis solenniter, & de- vote celebravit, & celebrandum prædicavit.*

Nos igitur fratres dilectissimi meritis, & in- tercessionibus B. Virginis indigentes cum tota mētis devotione sumus solliciti, ut nullus no- strum, ita sic rebibus temporalibus occupatus, aut proprijs delictis desperatus; quin B. Virgi- nis Mariæ Conceptionē, pro posse suo, celebret annuatim. haftenus ibi.

NATIVITATIS DEIPARÆ FESTVM

8. Septembris.

Nativitas Deiparæ post Ephesini Conci- lij tempora anno nostræ salutis 436. ce- lebrati (in qua execranda Nestorij hæresis, qui beatissimā Virginē impie negabat De. parā ap- pellandam, Patrum sententijs damnata est) à

Nona 2

Latinis

3.
Nativita- tis Deipa- ræ solennitas quæ do infestis- ta.

Baronius. Latinis, & Græcis die 8. Septembris colli cep-
ta est; quod eruditè probat Baronius in noris
Martyrologij ad eam diem: nam apud Græcos
Procli, Germani, Andreae Cretensis, & Da-
masceni sermones de hac solemnitate extant;
& apud Latinos non solum Bernardus, & Ful-
bertus, qui circa annu Domini 1010. claruit, &
Petrus Damianus. atq; alij de hoc festo sermo-
nes habuerunt, verum etiã Beda in Martyro-
logio, & S. Hldefonsus ante 900. annos in li-
br. de virginitate, & parturitione Deiparæ, cu-
jus verba cap. 7. retuli ex Vincentio Beluacensi
libr. 7. Specul. histor. cap. 12. hujus festi me-
minerunt, & Sergius Papa, (qui anno 687.
Pontifex Romanus est renunciatus) Lita-
nias ea die fieri præcepit; quemadmodum or-
do Romanus, seu liber de divinis officijs tes-
tatur, & in Sacramentario S. Gregorij antiquis-
simo manuscripto in bibliotheca Vaticana
de eadem celebritate peculiaris præfatio habet-
ur, ex Baronio loco citato. Cæterum teste
Duran. libr. 7. cap. 28. B. Virgo nata est non tã-
tum octavo Septembris: sed etiam aurora illu-
cescente, juxta Revelationẽ cuidam viro reli-
gioso factã: & sanè decuit Virginem quæ tan-
quam mystica aurora justitiæ solem anteibat,
in mundo nasci appetente aurora.

Platina. Innocentius verò IV. huic festo octavam ad-
jecit. teste Platina in ejus vita, & Durando lib.
cap. 29. & Joanne Bileth, atque Alfonso Ci-
acono in vita Innocentij, IV. cujus institu-
tionis causam refert Arnoldus Uvionnis li-
5. signi vitæ cap. 22. cum enim Cælestino IV.
Pontifice vita sancto Cardinales ob multipli-
ces Frederici II. Imperatoris insidias ad eligen-
dum Pontificem viginti, & uno mensibus mi-
nimè processissent: votum Deiparæ nuncupa-
runt se ejusdem Nativitatis octavam institu-
turos, si in retanti momenti ejus precibus ip-
si omnibus sublatis impedimentis Pontificem
electissent, quod cum ex animi sententia eve-
nisset; Innocentius IV. summus Pontifex
electus primo sui Pontificatus anno eadem oc-
tavam servari jussit.

Nativitas B. Virg. Illud tamen silentio minimè prætereundũ,
quomodo divinitus cognitum fuerit diem
Nativitatis Deiparæ in 8. Septembris diem in-
cidisse, quod refert Vincentius Beluacensis in
specul. histor. lib. 6. c. 65. & lib. 7. cap. 119. So-
larius, inquit, quidam sanctæ vitæ fuit, qui
singulis annis harmoniam in celo nocte Nati-
vitatís Deiparæ audivit; hic, cum miraretur,

quod hoc alio tẽpore non audiret, rogavit De-
um, ut sibi ostenderet, quid hoc significaret;
cui Angelus Domini apparens talia retulit: *Vir-
go peperit, qua Deũ genuit, hac nocte nata fuit,
quod licet ab hominibus ignoretur, ab Angelis co-
lubre habetur.* qua revelatione divulgata ejus
Nativitas celebrari ab Ecclesia instituta est,
hæc Beluacensis, qui historiam suam usque
ad annum 1244. perrexit, teste eodem in fine
speculi historiali. Hanc eandem revela-
tionem ex Joanne Bileth refert Petrus de
Natalib. lib. 8. Catalogi sancti. cap. 52. Car-
thusianus serm. 1. de Nativ. beatæ Virginis,
& alij.

Nec absimilem revelationem, post multos
tamen annos, ad ostendendum Lauretanæ æ-
dis festum in Natali Deiparæ esse celebrandum
narrat Turbellinus ex Baptista Matuano, &
Hieronymo Angelina in lib. 1. historiae Laure-
tanæ cap. 7. quæ facta est cuidã solitario nomi-
ne Paulo, cui cognomentum erat à Silva (quã,
ut Deo soli vacaret, inhabitabat.) quæ vi-
sio contigit post adventam ex Galiliæ pri-
mum, deinde ex Dalmatia in Italiam Angelo-
rum manibus sacram ædem Lauretanam, quod
in annu reparata salutis 1294, incidit, ut intel-
ligas diversam esse ab ea, quam narrat Vincen-
tius Beluacensis, qui diu ante illam aliam li-
teris diffusam instar ingentis Cometæ fla-
mam, quæ B. Virginis cellæ incumberet, com-
petitque sexto Idus Septembriis. hoc est ipso Na-
tivitatis B. Virginis die, quorãnis quarta sermẽ
vigilia plurimum de celo labi ignẽ, & aqua-
bili testũ ædis splendore operire, nec ita mul-
to post sublimem, undè venerat, recipere se-
lesti existimabat ille B. Virginem in suam domum
delabi Cælo: quare impigri accurrunt cœlestem
reginam, ut credebatur, comprehensurus, & impen-
sè salutaturus. Cæterum appropinquanti flamma
primum extenuari videbatur, ad ultimum
ex oculis evanescebat, quid cœlestis flamma
poteretur precibus à Deo cognoscere institit:
ad ultimum per quietem discedit Natali Deipa-
ræ die domũ ejus natalem anniversaria insigni
flamma; propterea quod ei cordi esset e-
um inibi diem insigni solennitate coli. Paulus,
cui eximia sanctitas fidem conciliabat, Re-
cintensis Episcopo, Primarijsq; Civitatis rem
otandũ

Nocturni
ignis super
Laureta-
num tectis
mirificè
delapsi.

omnem enunciat; decretumque, est eo die festum Lauretanæ domus celebrari: hæc iisdem feriè verbis ex Turfellino, qui etiam addit idoneis testibus cogitum nocturnos ignes de celo super Lauretanum tectum labi visos ab aliis Recinetensibus; hocque anniversarium spectaculum ad Pauli III. Pont. Max. durasse tempora.

PSÆSENTATIONIS DEIPARÆ
festum 21. Novembris.

4.
Præsenta-
tionis Ma-
ria festum
ab anti-
quissimis
etiam Ec-
clesiæ: in-
poribus ce-
lebratum.

DE Deiparæ, cum trium esset annorum, Præsentatione qua oblata est in templum die 21. Novembris, copiosè differimus cap. 8. hoc autem festum Græci ante multa annorum secula celebrant, ut videre est in orationibus, quas de eo antiquissimi Patres Græci, Germanus Patriarcha Constantinopolitanus, qui floruit circa annum 715 & Georgius Episcopus Nicomedienfis habuerunt; quæ extant apud Surium tom. 6. & quidem hoc festum die 21. Novembris annotatur in Menologio Græcorum, & in Constitutione Emmanuelis apud Theodorum Balsam. in nomocan. Photii tit. 7. cap. 1. In Galliis celebrabatur tempore Caroli V. Francorum Regis anno 1375. quo tempore Philippus de Masleriis Regni Cypri Cancellarius in hujus festi honorem Metense cenobium construxit, illudque Monachis Cælestini Ordinis tribuit. Deinde Paulus II. Pontifex Maximus, cum mala innumeram in orbe crevissent, anno 1464. festum hoc approbavit, & solemniter celebrari imperavit; Indulgentiis etiam (quod & Pius I. ejus prædecessor recens fecerat) id piè colentibus concessit; quod Molanus in Martyrologio Ussardi à se aucto testatur his verbis: *Ierosolymis Præsentatio Beatae Dei Genitricis Mariæ, quam Pius. & Paulus Pontifices Romani cum Indulgentiis instituerunt.* Sic ille. Patres verum Cælestini in Conventu Generali Parisiensis anno 1367. Præsentationi Deiparæ solemnitatem per cuncta sui Ordinis Monasteria Gallicana perpetuè celebrandam sancerunt.

Sed, cum Pius V. in recognitione Breviarii Sanctorum festa contraxisset, & festum Præsentationis Calendario non adscripsisset; In Ecclesiis tamen Hispaniarum ex concessione Gregorii XII. celebrabatur. Deniq; Sixtus V. Pontif. Max. in brevi dato 3. Septembris anni

1585. testatur hanc celebritatem ab antiquissimis usque temporibus summa ubiq; gentium cum veneratione observatam, voluit eam, sicubi intermissa esset restitui, præcepitque per omnes totius orbis Ecclesias die 21. Novembris festum ejusdem duplici officio peragi. Arnoldus Hvyon lib. 5. ligni vitæ cap. ult. refert Abbatem quendam in Normannia Ordinis S. Benedicti, cujus nomen ignoratur, tempore Caroli V. Francorum Regis anno Domini 1375. instituisse festum Præsentationis Beatæ Mariæ eadem de causa, & eodem miraculosum genere, quo Conceptionis ejusdem festum ab Anselmo Priore est institutum. hæc ex Arnoldo.

ANNUNCIATIO DEIPARÆ
25. Martii.

ANNUNCIATIONIS DEIPARÆ festum Orbi Christiano celeberrimum 8. Kalend. Aprilis solemnè pietate, ac religione in Dei Ecclesia recolitur, cum Angelo nunciante ex sanctissima Virgine propter hominum salutem Deus factus est homo, ipsaque Virgo vera Dei Genitrix, simul etiam Angelorum, atque hominum Regina est effecta; ut propterea, qui se Deiparæ studiosos proficiuntur, de hoc mysterio ei potissimum gratulentur. Plerique etiam eum hebdomadæ diem, in quem singulis annis incidit Annunciatio, omnibus ejus anni hebdomadis à carnibus, & lactuini abstinens; quorum pietatem B. Virgo peculiaribus in eos cumulatis beneficiis sibi gratam esse declarat; quemadmodum cap. 38. dicimus: & quamvis ea die Verbi Incarnatio, ut diximus peracta sit, Festum tamen illud propterea, quæ cap. 8. differimus, ab Annunciatione Virginis nomen accepit. Hæc verò 25. die mensis Martii ab Archangelo Gabriele optatissimum illud nuncium Dei nomine Virgini allatum esse docet Augustinus lib. 4. de Trinit. cap. 5. de Christo loquens: *Sicut à majoribus, inquit, traditum, suscipiens Ecclesia custodit auctoritas, octavo Calendæ Aprilis conceptus creditur, quo & passus, de quo nos cap. 11. ex quo festum hoc in Dei Ecclesia esse longè antiquissimum, ut potè traditione susceptum, satis apparet: nam præter Ambrosium, Augustinum, Chrysologum, aliosque Patres pervictissimos, sanctus Gregorius Thaumaturgus, qui annum Domini circiter 330. florebat, orationem de eo habuit lu-*

5.
Festum
Annunc.
B. V. quan-
do & quo-
modo cele-
brari con-
sueverat.

culentissimam, à Guillelmo Lindano Ruremundensi Episcopo latine redditam, quemadmodum testatur Baronius in notis ad Martyrologium ad hunc diem.

Annun-
ciationis
B. Virg.
octava.

Octavam porro festi Annunciationis Ordo Carmelitarum pro sua in Deiparam pietate religiosè celebrat: & quamvis olim in multis Ecclesiis hæc Annunciationis solemnitas ad 15. Calendarum Januariarum translata fuerit, quod Quadragesimæ tempus passioni Christi commemorandæ tributum esset, ac meritori potius, iustitque deberetur, ut videre est in Concilio Læodicensi cap. 51. & in Toletano 10. cap. 1. quod celebratum est sub Eugenio S. Ildefonsi avunculo Toletano Archiepiscopo anno Dom. 656. teste Mariana libr. 6. de rebus Hispan. cap. 9. Romana tamen Ecclesia diem ipsum 25. Martii, in quo *Verbum caro factum est*, retinendum censuit; quod ipsum servant Græci ex ipsorum Menologio. Sanctus verò Ildefonsus Toletanus Archiepiscopus Eugenii successor eam Annunciationis solemnitatem, quæ, ut dixi, ex Concilio Toletano 18. Decembris agebatur in Hispania, in expectationem partus B. Virginis commutavit; de qua plura infra, Ecclesia verò Ambrosiana, teste Galefino in notis ad Martyrologium, Annunciationem Domini in die Dominica, quæ Natalem Domini proximè antecedit, celebrare consuevit; quoniam sæpe in hebdomadam sanctam incidit, in qua ob passionem Domini solemniter celebrari non potest.

Cæterum de præstantia, ac dignitate sacratissimi mysterii in hac die Annunciationis peracti plura egimus cap. 8. hic solum adjiciam id, quod de hac solemnitate habetur in exordio orationis Athanasii de Annunciatione. *Primum, inquit hoc memoria subiiciendum, festum hoc unum esse ex dominicis festis, atque adeo primarium, & prorsus venerandum; utpote, quod pro ordine, & digestione rerum, quæ in Evangelio de Christo prædicantur, sacrosanctum habetur, quippe in quo de Filii Dei de cælis descensu agatur.* Hæc ibi.

VISITATIO DEIPARAE

die 2. Julii.

6. **V**isitatiois Beatæ Dei Genitricis festum, cum ad S. Elisabeth Præcursores matrem invitendam se contulit, institutum est ex S.

Antonino 4. par. tit. 15. cap. 24. §. 3. annum circiter 1385. ab Urbano VI. & à Bonifacio IX. confirmatum, vel potius promulgatum anno Domini 1389. ad Dei Genitricis opem ea instituta celebrata: impensius implorandam, propter gravissimum illud schisma, quod Ecclesiam Dei ab obitu Gregorii XI. usque ad Martinum V. miserè lacerabat, è medio tollendum. Cardinalis Baronius in notationibus in Martyrologium ad diem 2. Julii legisse se affirmat tractatum quendam manu scriptum Joannis Pragænsis contra quendam Adalbertum ejus solemnitatis impugnatorem, in quo cum plura eruditè disserat, nonnulla miracula, & certas revelationes affert, quibus Deus hanc solemnitatem manifestissime comprobavit. Sæd Bonifacius IX. in suo de hoc festo diplomate fructum, quem ex hac celebritate colligere debemus, gravissimis verbis in hunc modum indicat. *Hanc igitur Visitationem felicis recordationis Urbani Papa Sextus prædecessor noster de fratrum suorum S. R. E. Cardinalium consilio annis singulis, ut Virginis matris Dei humile obsequium cognata exhibitum iugiter cordibus fidei sit infixum, in Ecclesia Catholica sex-
to nonas Julii in perpetuum celebrari instituit, & mox Indulgentias, quas idem Urbanus is concesserat, quæ Officio, vel Missæ ejusdem festi interserent, subjicit, Hujus festi Octavam ab Urbano VI. instar solemnitatis Corporis Christi institutam complures Religiosorum familiarè piè servant, ejusmodi sunt Cluniacenses, Præmonstratenses, Cistercienses, Dominicani, Augustiniani, Carmelitæ, & Cælestini.*

PURIFICATIO DEIPARAE

die 2. Februarii.

Purificatio Dei Genitricis à Latinis, & Græcis secunda Februarii quadragesimo à Nativitate Domini die tridè celebratur: hoc festum à Græcis *Hypapante Domini*, hoc est occursum, seu obvium appellatur, quando videlicet Simeon occurrit Christo, qui in Templo præsentabatur, cujus exemplo Ecclesia in ejus diei officio omnes, ut Christo occurramus invitatur illis verbis: *Ecce venit ad Templum sanctum suum dominator Dominus; Gaudete, & lacare Sion occurrentes Deo tuo.* Et in Ecclesia quidem Orientali sub Justiniano Imperatore celebrari coeptam, occasione cuiusdam

7. Purificatiois Mariae festi. Offic. Ecclesiæ.

clesia Orientali institutum

dam magnæ mortalitatis Deiparæ ope depulsa, quemadmodum capite 20. diximus, complures docent; Nicephorus libro 17. capite 28. *Iustinianus*, inquit, *peracta 5. Synodo uniuersali Seruatoris exceptionem toto Orbe terrarum festo die honorari instituit.* Paulus Diaconus in miscell. histor. anno 15. Justiniani; cui consentit sanctus Antoninus 2. part. histor. titul 12. §. 5. Sigebertus in Chronic. anno Christi 542. *Constantinopoli inquit, mortalitate magna insurgente, statuta est solemnitas beate Maria, qua v̄παπαρτη, id est obu. acio dicitur.* Idem habet Guilielmus Durandus libro septimo in rationali diuinorum officiorum, capite 7. quamvis Cedrenus in compendio ann. 9. Justiniani institutum velit. Apud Latinos verò Gelasius Pontifex, qui triginta circiter annos ante Justiniani tempora Ecclesiæ præfuit anno 794. viam huic celebritati aperuisse videtur abrogatis lupercalibus mense Februarii agi solitis, de quo Baronius in nouis Martyrologii ad diem 2. Februarii, & tom. 7. annal. ad annum Domini 545. Sergius verò Papa, qui Pontificatum inuit anno salutis 688 huic solemnitati adiecit (quemadmodum habet Ordo Romanus) Litanias, in quibus Clerus cum populo ab Ecclesiâ sancti Adriani procedebat cum cereis in talem usum benedictis ad sanctam Mariam Majorem, quod & in aliis Deiparæ festis fieri docet Beda in lib. de Temporibus, de quo nos infra.

Cur cerei in hac solemnitate gestari solent.

Quod si roges, quare in hac solemnitate cereos geremus accensos? Respondet Innocentius I. de Purificatione B. Mariæ: *Primum, ut mos, inquit, Ethnicus cum Christiano ritu commutetur, & quod à stultis Idolorum cultoribus ad honorem Cereris, ac Proserpina agebatur, id prudenter à pijs ad honorem, laudemq; Mariæ Virginis conuertatur: deinde ut qui per Christi gratiam sunt purificati, hac caeremonia moneantur, prudentes illas virgines imitari, quæ, ut Evangelica docet parabola, non sine lampadibus accensis ad Christi sponsi nuptias ingrediuntur.* Hæc ille. Et S. Antonin. 4. p. tit. 55. c. 24. *In festo, inquit, Purificationis candelas accensas gestamus in manibus, lumen ardentissima charitatis Virginis designantes, & eam vitam in nostris operibus habere professantes.* Et hæc de cereis satis sint, qui plura de Virginis Purificatione, & de cereis hac die gestari solitis requirit, adeat Canisium lib. 4. cap. 11. & 12. & lib. 5. cap. 24. Nonnulla mira-

cula, quæ hac die propter responsum quoddam in virginitatis Deiparæ gloriam decantatum acciderunt, quod responsum postea in festo Purificationis in Officio institutum est dici, habes cap. 24.

Illud tamen exemplum minimè prætereundum videtur; quod ad processionis commendationem, quæ in hoc festo Purificationis fieri solet, maximè perè facere videtur, quod nos ex Cæsario lib. 7. mirac. cap. 20. suis planè verbis describemus

In Regno Franciæ in Villa, quæ Quidod dicitur, Virgo quædam nobilis, & religiosa, sed paralytica fuit, quæ orationibus, jejuniis, & diuinæ contemplationi adeo operam dabat, ut corporalis cibus ei in nauisam verteretur, nec aliquid ex eo sumere poterat, nisi modicum iucum uvarum; hospitalis erat valdè, ac propterea etiam spiritum meruit prophetiæ, cui ejus pater Sacerdotem qui ei diuina celebraret, cum Ministris instituit. Hæc, cum in die Purificationis Domine nostræ S. Mariæ Virginis aliis Clericis, aliisque Ministris diuino nutu absentibus sola jaceret, intra se tristis dicebat: *Modò hic sola jaces, nec aliquid obsequii more Ecclesiæ uniuersaliæ hodie B. Dei Genitrici Mariæ impendit.* Dum talia in mente volueret, spiritus ejus mirabili Dei virtute de corpore eductus ab Angelo in cœlestem Ierusalem est deductus; in qua maximam vidit processionem, ex diuersis ejusdem B. Civitatis ordinibus, Patriarchis videlicet, Prophetis, Apostolis, Martyribus, Confessoribus, Virginibus, cæterisque fidelibus, ex quibus bini, ac bini simul incedebant, & candelas ardentes in manibus gestabant, Antiphonas siue Responsorias ad diem pertinentiæ, more Ecclesiæ militantis, omnes decantabant, & stationes debitas observabant. Angelus verò Virginis ductor alteri cuidam Virgini, quam noverat esse consimilis meriti, illam sociavit, candelam porrigens ardentem. Tantus erat decor omnium, tanta gloria; in dispari tamen claritate singulorum, ut nulla lingua fari sufficeret. Salvator verò, qui caput est omnium Sanctorum, splendor gloriæ, & sol justitiæ, indutus pontificalibus, mitram gestans in capite suo, cum baculo, chirothecis, & annulo, & reliquis Episcopalis ornamentis novissimum locum cum sanctissima matre sua MARIA tenebat; cujus pulchritudinem omnis ille cœlestis exercitus mirabatur. Qui cum post tertiam stationem

Purificat. Deiparæ solemnitas in cœlis celebrari per visum cuidam Virgini ostendit.

nem inchoare. Antiphonam: *Hodie B. Maria puerum Iesum presentavit, &c.* Ingressi sunt templum ex auro, gemm. sq; constructum. Deinde inceptus est Missæ introitus, videlicet: *Suscipimus Deus misericordiam tuam, & ab omnibus simul decantatus.* Interim Christo introeunte ad altare, postquam expletum est *Kyrie eleison* à choris alternatim, post *Gloria in excelsis Deo, &c.* quod ipse Dominus noster Iesus Christus inchoavit: Beatus Protomartyr. Stephanus epistolam legit de libro Malachia Prophetæ, videlicet *Ecco ego mitto Angelum meum.* Sanctus vero Joannes Evangelista dalmatica indutus legit Evangelium secundum Lucam, scilicet: *Postquam impleti sunt dies Purificationis Mariae, &c.* quo perlecto, Dominus secundum morem ordinis nostri, ad gradum rediit, & ab offerentibus candelas suscepit. Prædicta autem Virgo per spiritum sentiens se ad corpus reversuram, candelam suam offerre noluit, etiam Angelo suo præcipiente, volens illam secum ad terras portare; quod Angelus considerans candelam in manu ejus flegit, superiorem partem auferens, & inferiorem illi relinquens, sicque ad corpus reversa partem eandem manu conclusam se retinuisse invenit. De qua plurimæ siebant, & forte usque hodie sunt virtutes. Nam aquam superfusam in se bibunt, & convalescunt. Tam manifesta, & sublimis erat visio, & modum ejus minimè intelligeret, dicens illud Apostoli, cum de ea interrogaretur: *Sive in corpore, sive extra corpus, nescio Deus scit.* Sic ibi.

Malach. 3.

Luc. 2.

1. Cor. 12.

ASSUMPTIO DEIPARAE 15. Augusti.

8.
Assumptio
est omnium
Deiparæ
festivitatum
maxima.
Glos. super
cap. Alma
mater, de
sent. ex
commun.

Assumptio Dei Genitricis, inter ejus festa est longè augustissimum, quippè quod ei felicitatem attulit inenarrabilem; ut propterea Navarrus in Miscellaneo 13. de Psalterio Beatae Virginis num. 1. dixerit, Assumptionem festorum B. Virginis esse simpliciter maximam, juxta Glossam memorabilem. & receptam super *Alma Mater*, verbo *Assumptionis* de sententia excommunicationis, in 6. & Suarez lib. 2. de diebus festis, c. 8. *Festum*, inquit, *Assumptionis est maxima proprium ipsius Virginis, & inter festivitates ejus habet quandam excellentiam; quia gloriam præmium, & triumphum sanctissime Virginis nobis representat*, Sic ille. Ejusmodi

sanè festum ingenti Christianorum lætitiâ Deiparæ in tanta felicitate gratulantium celebratur 18. Calendas Septembris, cum Sol, ex Astrologorum sententia, in cœlesti Virginis signo commoratur, eademque die à Grecis, ut videre est in eorum Menologio, & in novella Cōstitutione Eminentissimi Imperatoris recollitur. Hanc verò solemnitate in Ecclesia antiquissimam esse satis apparet, nam ut omittam antiquissimos Patres, Antheam Cretensem, Damascenum, Metaphrastem, Petrum Damianum, Anselmum, Bernardum, aliosq; plurimos, qui de hac solemnitate sermones habuerunt: Certè antè Juvenalis Episcopi Jerosolymitani ætatem, qui anno salutis 445. florēbat, celebrem fuisse constat ex verbis, quæ apud Nicephorum leguntur lib. 2. cap. 23. ubi ejusdem Juvenalis de Deiparæ sepulchro, & Assumptione ad Imperatorem responsum scribitur. Deinde Sophronius Hieronymo æqualis sermonem, qui inter opera Hieronymi habetur, de hoc festo conscripsit luculentissimum, Quod si quis pertinaciter contendat sermonem illum non esse Sophronii (quæ de re novitio hujus operis plura) at saltem alicujus est viri gravissimi, qui ea ferè tempestate claruit; nam ex eo sermone Petrus Chrysologus, qui, quemadmodum ipse ait sermone 145. anno salutis 500. vivebat; Ildesonus, qui natus est anno Domini 610. in suis sermonibus integras sententias sunt mutuati. Sed quidni mortales eam celebritatem solemniter agant, quæ ipsi curiæ cœlesti jucunditatem attulit maximam? nam Sophronius loco citato de ea agens: *Festivitas*, inquit, *hæc, quæ nobis hodie revolvitur annua, Angelis omnibus facta est continua.* Et Ildesonus eadem feriè, sermone secundo de Assumptione: *Hæc*, inquit, *festivitas Assumptionis Virginis præcipua, & venerabili nobis; sed venerabilior in cœlo est Angelis, & Sanctis omnibus, quorū lætitiâ, & gaudium procul dubio ex hujus impletur diei exultatione, quando Beata Dei genitrix clarior soleresulset in throno claritatis.* Sic ille.

9. Quod verò Nicephorus lib. 17. cap. 18. scribat festum hoc edito Mauritii Imperatoris institutum Sic accipias, inquit Baronius in notis Martyrologi ad 15. Augusti, ut eam antea ab Ecclesia institutam ipse in Oriente sanctione edita promulgavit. Caterum festum hoc magna religione à fidelibus peragi solitum, illud

Assumptio
solemnitas
per Mauri-
tium Imp.
in Oriente
promulgata.

FESTUM OMNIUM SANCTO-
rum 1. Novembris.

II. **C**UM in festo omnium Sanctorum Deipara inter Sanctos Primaria apud Deum præcipuo quodam honore colatur, ut videre est in Responsorio secundo, & hymnis ejus festi, in quibus Deiparæ memoria reliquis Sanctis præmittitur, idcirco merito Sanctus Antoninus, ut supra diximus, ad Deiparam etiam festum omnium Sanctorum spectare docuit, hinc factum est, ut in ejus festi tum vigilia, tum etiam infra octavam, (quoniam ad eam pertinet hæc solemnitas) secunda oratio, quæ in hujusmodi aliorum festorum diebus, de Beata Virgine dici consuevit, ut in orationem de sancto Spiritu omnium electorum sanctificatore commutetur: quæ enim olim solemnitas in honorem Beatæ Mariæ ad Martyres à Bonifacio IV. die 13. Maij, hæc ipsa à Gregorio item IV. omnibus Sanctis 1. Novembris decreta est.

Sanctorum omnium festivitas quam ratione ad Deiparam pertinet.

Hactenus Deiparæ festa, quæ ab universali Ecclesia pie coluntur, recensimus, nunc aliquot alia, quæ variis in Urbibus, Provinciis, & Regnis, vel etiam in nonnullis Religiosorum Ordinum familiis celebra sunt, breviter perstringamus.

COMPLURA DEIPARÆ
Festa, quæ variis in locis celebrantur.RESPONSATIO DEIPARÆ
22. Januarii in Galliis.

Festum Desponsationis Beatæ Virginis in Galliis die 22. Januarii celebratur studio Petri Aurati ex sacro ordinis Prædicatorum, qui anno 1346. composito ejus solemnitatis officio, à Paulo III. Pontifice suppliciter contendit, ejus ut auctoritate illud liceret in Ecclesia decantari, ac sacre Desponsationis celebritatem fieri 22. Januarii, quo tempore eam factam existimabat. Anno vero 1556. Gallicanam Ecclesiam secuta est dicecesis Atrebatensis, ubi 23. Januarii hoc festum resoluatur.

Festum Desponsationis B. Virginis.

illud argumento est, quod eidem octava ab universali Ecclesia sit tributa ex institutione Leonis III. Pontificis, teste Sigeberto in Chron. anno 847. cujus occasio, ex Anastasio Bibliothecario, quæ ea tempestate vixit, & ex Platina in vita ejusdem Pontificis, ea fuit, quod Basiliscus, cujus halitu, & veneno multi perierant, hujus Pontificis precibus (quemadmodum uberius cap. 20. diximus) è fornice S. Lucie in Orphea fuerit expulsus in ipsa die Assumptionis, juxta Anastasium Bibliothecarium vel in octava ejusdem festi, juxta Platina, qui addit hunc diem octavæ, ut festum celebratum esse. Jejunium quoque vigiliæ eidem festo, ex Ecclesiæ præscripto præmittitur; cujus meminit Nicolaus Pontifex (qui præfuit Ecclesiæ anno Domini 858.) ad consulta Bulgarorum capite 4. ubi inter cætera sanctæ Romanæ Ecclesiæ jejunia servari solita, recenset & hoc.

Baronius Leo IV. Pont. Anastasio Bibliothecario. Platina.

In Assump. Deiparæ solemnitate cerei qui accendebantur non consumpti Petrus Abbat Cluni.

Illud vero minime silentio prætereundum, quod Petrus Abbas Cluniacensis dictus venerabilis, qui S. Bernardi temporibus claruit lib. 2. de miraculis, cap. 30. tradit, cereos in æde S. Mariæ Majoris de Urbe à primis vesperis festi Assumptionis incendi solitos usque ad secundarum hanc totis 24. horis permanere continue ardentem, nihilque penitus imminutos; Et hoc, inquit, tam nobile, & ante nusquam auditum miraculum, ad commendandam mortalibus gloriam Matris Domini, non in quolibet ignoto, vel humili loco, non in qualibet, vel quantalibet civitate, sed in ipsa Urbe orbis capite, non semel tantum, sed assidue recursum annuo divina pietas, & potentia operatur.

FESTUM S. MARIÆ AD NIVES
6. Augusti.

S. Mariæ ad Nives

Celebre est miraculum Nivis, quæ Libanio summo Pontifice circa annum Domini 367. partem collis Exquilini 9. Augusti (quo tempore in Urbe maximi calores esse solent) noctu contexit; cujus rei memoria eadem die anniversaria celebritate ab universali Ecclesia colitur in loco autem nive consperso Ecclesia ædificata est, quæ nunc dicitur sancta Maria Major, cujus nos initia, progressum, atque præstantiam recensimus infra, ubi de Templis Deiparæ dicatis.

Romanorum
Pantheon
in B.V. ac
omnium
martyrum
honorem
dicatum.
Martyrol.
Rom. Boni-
facius IV.
Pont.

DEDICATIO S. MARIÆ AD
Martyres Romæ 13. Maii.

Dedicatio Ecclesiæ sanctæ Mariæ ad Mar-
tyres Romæ 13. Maii: *Quam Ecclesiam,*
inquit Martyrologium Romanum ad eam di-
cem, *Beatus Bonifacius Papa Quartus, expurga-*
to Deorum omnium veteri fano, quod Panthe-
on vocabatur, in honorem Beatae semper Virgi-
nis Mariæ, & omnium martyrum dedicavit,
tempore Phoca Imperatoris. hæc ibi. quod ex
Sigiberto apud Genebrardum ad annum Do-
mini 613. refertur. Gregorius vero Quartus
qui sedit anno 828. eandem festivitatem sub
honore Dei Genitricis, & omnium Sanctorum
in universali Ecclesia die primo Novembris,
ut supra diximus, celebrandam decrevit. Ro-
mæ tamen die etiam decimo tertio Maii in e-
odem Templo, olim Pantheon dicto, ejus dedi-
catio fidelium concursu celebris habetur.

EXPECTATIO PARTVS DEIPARÆ
18. Decembris in Hispania.

Expecta-
tionis par-
tus Deipa-
ræ solemn-
tas, à quo
institutæ.

12. **E**xpectatio partus Deiparæ die decimo
octavo Decembris solemnitas est cele-
berrima in Hispania: etenim, ut supra diceba-
mus ex Mariana, anno salutis 656. à Concilio
Toletano X. cap. 1. sub Eugenio Archiepiscopo
Toletano institutum est festum 15. calendarum
Januariarum, hoc est 18. Decembris, sub nomi-
ne Annuntiationis Deiparæ, quam Patres il-
lius Concilii, quod condigne in Quadragesi-
ma, vel Paschate celebrari non posse videret-
ur, in illum diem transferendum duxerunt, his
verbis: *Ut ante octavium diem, quo natus est Do-*
minus, Genitricis quoque ejus dies habeatur ce-
leberrimus, atque præclarus, ex pari enim hono-
re constat, ut sicut Nativitatem filii sequen-
tium dierum insequitur dignitas, ita festivitatem
matris tot dierum sequatur sacra solemnitas.
Nam quid festum matris, nisi incarnatio
Verbi? cuius festum ita debet esse solemnne, sicut
est & ejusdem Nativitatis Verbi. hæc ibi. Ve-
rum postea sanctus Ildefonsus Eugenii nepos,
& in Toletano Episcopi opatu successor, ean-
dem diem Deiparæ sacram sub nomine Ex-
pectationis partus ejusdem esse decrevit, eam-
que magna pietate in hoc usque tempus ce-
lebrant Hispani, quam etiam à Gregorio XIII.
confirmandam curavit, cum Annuntiatio

Virginis ibi 25. die Martii cum universali Eccle-
sia recolatur. hæc porro solemnitas vulgo *S.*
Maria de O vocatur, quod in primis hujus solē-
nitatis vesperis in Ecclesiastico Officio ponan-
tur celebres illæ Antiphonæ ante Nativitatem
Domini ab O initium ducentes, quibus anti-
quorum Patrum ardens desiderium Christi Do-
mini Adventum cupide expectantium exprimitur.
Vide Ribadeneiram in Vitis Sanctorum
ad diem 18. Decembris; Arnoldum Wyonium
in Martyrologio Benedictino eadem die; Ma-
rianam lib. 6. de rebus Hispan. c. 9. Azor tom. 2.
lib. 1. cap. 28. & Vincentium in speculo historia-
li lib. 7. capite 120.

FESTVM DEIPARÆ A CONSTAN-
tinopoli seu Odigitria, quod feria 3.
Pentecostes celebratur.

13. **F**estum B. Virginis Odigitriæ, quod in Si-
cilia mutuo, ac decurtato nomine de I-
tria, alii vulgo appellant à Constantinopoli, feria
tertia Pentecostes (ubi aliquod ei Templum, Constanti-
nopolis, seu Odigitria, vel Sacellum erectum est, ac dicatum) magno
populorum concursu celebrari consuevit:
quemadmodum Romæ, Neapoli, & alibi præ-
sertim in Sicilia fieri videmus, ejusmodi vero
festum duxisse videtur originem à Deiparæ I-
magine sancti Lucæ penicillo expressa, & à Pul-
cheria Augusta Theodosii Junioris sorore
Constantinopolitani Templo à se à fundamen-
tis excitato, cui nomen *τὸ ὀδηγίον*, hoc est *vis*
ducum, est inditum collocata, una cum quibus-
dam Christi Domini fasciis, ac fuso ejusdem
Virginis, de qua Imagie Nicephorus libro
decimo quinto, capite decimo quarto. Pulche-
ria, inquit, Augusta Templum in Urbe Con-
stantinopolitana crexit *ὀδηγίον* *via ducum* ap-
pellatum, ubi Antiochia missam Verbi matris
Imaginem dedicavit; quam D. Apostol. Lucas
suis ipse manibus depinxit, illa adhuc vivente,
& tabulam ipsam vidente, gratiamque adeo illi
formæ suæ immittente. Hæc Imago in loco,
quod Tribunal dicitur, fuit; ubi ea, quæ nunc
quoque fiunt miracula, peracta sunt. Porro in
Templo illo, ut TERTIO quoque septimane die
pervigilium fit, & supplicatio perageretur, cu-
ravit, quod ad hunc usque diem servatur. hæc Ni-
cephorus. Ex quo factum est, ut Constantino-
politani, cum vel hostium obsidione, vel aliis
angustis premerentur, ad Deiparam confuge-
rent.

Tract. de
miraculis.

runt, atque admirabilem ejus opem, quemadmodum in Tractatu de Miraculis allatis historiis ostendimus, experti sapientissime fuerint. Verum reliquis omissis, id tantum afferam in præsentia, quod de ejusmodi imagine scribit Vincentius Beluacensis, qui ante 400. circiter annos floruit, in Speculo historiali libro 23. capite 147. ubi, cum ageret de Saracenis tempore Leonis II. Imperatoris, magna cum eorum cæde profligatis: Apud Constantinopolim, inquit in Monasterio sanctæ Dei Genitricis juxta palatium in mari prope sanctam Sophiam, erat Imago beatae Mariæ, quæ tenebat infansem in brachio, quam depinxit in tabula sanctus Lucas, cum adhuc viveret sancta Maria: hæc imago vocatur Odigitria, id est deductrix, quia duobus cæcis apparuit sancta Maria, & deduxit eos ad suam Ecclesiam, & illuminavit eos, cum ista imagine faciunt processionem omni die MARTIS per totam Civitatem. Hæc ille, additque cum ejusmodi Imago per Urbem circumferretur, Saracenos male perisse, eandem historiam ex Vincentio refert S. Antoninus tom. 2. hist. ut. 14. c. 2. § 3.

Duobus
cæcis B. V.
apparuit,
illosq; illu-
minavit.

Per imagi-
nem Dei-
para Saraceni debel-
lari.

Imaginis
Deiparae à
Constanti-
nop. exem-
plar præ-
clarissim.

Peria
gna.

ber.

S. Maria
Angelorū
solemnitas
per S. Fran-
ciscum de
Assisio pro-
mulgata.

**S. MARIA ANGELORVM, SEV
de Portiuncula die secunda
Augusti.**

IN religiosissimo Minorum Ordine sanctæ Mariæ Angelorum, seu de Portiuncula die 2. Augusti festum soleone celebratur, propter amplissimam indulgentiam, quam S. Franciscus à Christo Domino Deipara deprecante, cum suis peccata sua rite confessis, Templumque S. Mariæ Angelorum Assisi

ea die invifentibus impetravit; quod in libro Conformitatum S. Francisci conform. 2. & in Chronicis Minorum part. 1. l. 2. cap. 1. fufius describitur.

**S. MARIA A CARMELO
16. die Julii.**

Celebris est solemnitas B. Virginis à Carmelo, quæ die 16. Julii ingenti fidelium pietate celebratur, in ejusq; honorem feriam quartam cujuscumq; hebdomadæ peculiariter dicatam colunt complures, eaque die à carnibus sponte abinent.

S. Maria à
Carmelo.

**COMMEMORATIO S. MARIE
de Victoria die 7. Octobris, & Festum
Rosarii Dominica 1. Octobris,**

S. Mariæ de Victoria commemorationem Pius V. Pontifex Maximus ob insignem de Turcis anno 1571. Deiparæ auxilio ad Echindaspartam victoriam quotannis fieri instituit die septimo Octobris, ut videre est in Martyrologio Romano ad eundem diem. Verum quia eo anno septima dies Octobris in primam ejusdem mensis Dominicam incidit, quo tempore sollemnis Sodalitatis Rosarii supplicatio fiebat Gregorius XIII. Pont. Max. Pij V. successor, hanc solemnitatem sub nomenclatione Rosarii Dominica 1. Octobr. in Ecclesia, ubi altare vel capella Rosarii fuerit, tanquam festum solemne sub duplici majori officio decadem Virgine Deipara celebrari jussit, quemadmodum c. 10. diximus.

Commem.
S. Maria de
Victoria à
Pio V. insti-
tuta.

FESTVM DOLORVM DEIPARÆ.

Festum dolorum Deiparæ, quos cum puerum Jesum siseret in Templo, Simeon ei vaticinatus est à Cisterciensibus, quemadmodum ex eorum Breviario colligitur die 16. Aprilis, ab aliis vero plurimis in locis, præsertim in Atrebatensi diocesi feria sexta ante Dominicam Palmarum solemniter celebratur. In ejusmodi Virginis Dolorum memoriam apud Trajectensem diocesem in D. Ægidii, ubi Canonicorum Collegium erat, Societas quædam erecta est; quo in loco cõplura signa, ægrotis reddita valetudine, mortuis ad vitam revocatis, divinitus sunt exhibitæ; quæ admodum

Dolorum
B. Virginis
solemnitas
Luc. 1.
Breviariū
Roman.

Liber de
societate in
memoria

dolorum
B. Virg.

modum libellus quidam de ea Societate latine
editus testatur.

FESTVM GAUDIORVM
Deiparæ.

Gaudiorum
Deiparæ
solemnitas
quando ce-
lebrestur.

Festum Gaudiorum ejusdem Deiparæ in
Ecclesia quidem Audomarenfi Sabbato,
quod Ascensionem Domini proxime sequi-
tur; in Ecclesia vero Noviomenfi recolitur
Dominica, quæ incidit post diem quartam Ju-
lii translationi Sancti Martini dicatam. Gaudia
porro Deiparæ quænam fuerint, ex piissimis
Rhythmis apud Canisium libro quarto capite
decimo tertio (quibus præclarissimus Christi
martyr Sanctus Thomas Cantuariensis etiam
delectatus scribitur.) & ex libro primo Revela-
tionum Sanctæ Mcctildis capite 66. cognosce-
re licet.

Canisius.
S. Th. Can-
tuar. Episc.
& martyr
S. Mcctildis

FESTA DVO DEPOSITIONIS
vestium Deiparæ in Vrbe Constantino-
politana die 2. Julii, & ul-
tima Augusti.

Festum de-
positionis
vestium
Deiparæ.
Pulcheria
Augustæ.
Iuvenalis
Patriarcha
Ierosolym.
Molanus.

16. **C**onstantinopoli die secunda Julii in Bla-
chernis, quod est templum Deiparæ à
Pulcheria Augusta admirabili pulchritudine in
suburbii Constantino-polis extructum, fe-
stum est Depositionis vestimentorum Deipa-
ræ in eodem Templo, quæ erant fasciæ sepul-
chrales à Juvenali Ierosolymitano Patriarcha
ad eandem Pulcheriam missæ. De hoc festo
Molanus ad Uluardi martyrologium in hunc
modum: *Die secunda Julii Deposito stola san-
ctissima Domina nostra Deiparæ in Blachernis.*
In eadem Urbe Constantinopolitana die ulti-
mo Augusti festum est, quod vocatur deposi-
tio Zonæ Deiparæ in Chalcoopratio; in Chal-

coopratio enim, quod latine fabricorum empo-
rium sonat, erat alterum Deiparæ templum ab
eadem Pulcheria à fundamentis excitatum. De
hoc festo Molanus ad martyrologium Uluar-
di sic habet: *Die trigesima prima Augusti, De-
positio veneranda Zonæ sanctissima Deiparæ, in
anniversario die dedicationis templi in Chalco-
pratio. De Zonæ Deiparæ depositione extant
Encomia Germani Episcopi Constantinopoli-
tani, & Euthymii monachi apud Surium tom.
4. die 31. Augusti.*

SOLEMNITAS RECOLLECTIO-
nis festorum Deiparæ Lovanii Domi-
nica prima Septembris.

Hujus festi meminit Molanus ad Uluardi *Recollectio*
martyrologium die prima Septembris *festum*
his verbis: *Dominica prima die mensis Septem-
bris Lovanii in Basilica Sancti Petri, Solemnitas quibus
Recollectio festorum Beata Virginis Dei Ge-
nitricis Mariæ, quæ cum totius Urbis læticia festi-
ve celebratur. hæc ibi. Hujus festi institutionem
vide apud Lovanium Lipsii libro primo capite
quinto. Idem festum alibi etiam in Belgio est
solemne: Duaci enim Dominica ultima Au-
gusti, Antuerpiæ Dominica secunda ab Assum-
ptione Deiparæ, Cameraci Dominica quarta
Augusti recolitur. In Calendario Breviarii Ca-
meracensis Diocesis exouli Parisiis, anno 1507
cum officio Recollectionis festorum Deiparæ
mense Augusto die vigesimo primo versicu-
lus hic legitur:*

Ecce die quarta Mariæ collige festum.

SECUNDA PARS

HUIUS TRACTATUS

QVÆ EST DE TEMPLIS

Deiparę erectis.

S V M M A R I V M.

Templa Deipara in urbe, num. 18.
 S. Maria Major, ibidem.
 S. Maria Trans Tiberim, num. 19.
 S. Maria Angelorum in Thermis, num. 20.
 S. Maria in Porticu, num. 22.
 S. Maria Ara cęli, num. 23.
 S. Maria ad Martyres, seu Rotunda, num. 24.
 S. Maria in via lata, num. 25.
 S. Maria schola gręca, ibidem.
 S. Maria à Palmis, num. 26.
 S. Maria Annunciata extra Urbis mœnia, ibid.
 S. Maria in Dominica, num. 27.
 S. Maria de Populo, ibidem.
 S. Maria supra Mineruam, num. 28.
 S. Maria in Via, ibidem.
 Varia in Vrbe Deipara Templa sanctorum reli-
 quis vel aliqua alia ratione insignia, n. 29.
 S. Maria Nova, ibidem.
 S. Maria libera nos à pœnis inferni, num. 37.
 S. Maria Transpontina, num. 31.
 S. Maria in Crypta picta, ibidem.
 S. Maria à Trivio, num. 32.
 S. Maria in Aquiro, ibidem.
 S. Maria scala cęli, num. 33.
 Varia Deipara Templa in Vrbe peculiari aliqua
 ratione celebra, num. 34.
 Alia Deipara Templa in Vrbe miraculis illustra
 vel quibus Religiosorum, aut aliquorum Chri-
 stiana charitatis operum, domicilia sunt an-
 nexa, num. 36.
 Templa Deipara Neapoli posita, num. 40.
 Ecclesia cathedral. Neapoli Deipara dicata, n. 42.
 S. Maria Major Neapoli, num. 42.
 S. Maria à Carmelo, ibidem.
 S. Maria ad pedem Cryptę, num. 44.
 S. Maria ab Agnone, num. 45.
 S. Maria Sicula, ibidem.
 S. Maria à Donna Romata, num. 46.

S. Maria Regina cęli, & alia Monialium templa
 Deipara sacra, num. 47.
 Deipara Templa, quibus Nosocomia, Orphano-
 trophia, & similes pietatis Christiana Domus
 adiunguntur, n. 49.
 Deipara Templa, qua ad viros religiosos perti-
 nent, n. 50.
 Templa domiciliorum Societatis Iesu Neapoli
 Deipara erecta, n. 52.
 Templa Deipara in reliqua Italia, num. 53.
 Templa Deipara in Sicilia, & in nonnullis circæ
 Italiam Insulis, num. 55.
 Deipara Templa in Hispania, num. 57.
 Deipara Templa nonnulla, & præcipue in Septen-
 trionis Regionibus Gallia, Germania, Hunga-
 ria, & Polonia, num. 68.
 Deipara Templa in compluribus Orientis regio-
 nibus Ierosolymis, Constantinopoli, Antiochia
 & in Africa, num. 72.
 Templa Deipara apud Barbaras nationes diver-
 sis in Regnis excitata, num. 78.

EXEGIMUS, quæ de diebus festis
 Deiparę dicenda proposuimus, nunc
 ad templa variis in locis eidem posita
 veniamus. Et quidem Virgini Deipa-
 rę templa dicata esse non modo post-
 quam erecta in cœlum est; sed etiam cum vi-
 tam inter mortales ageret, & multo etiam te-
 pore ante ortum, complures, iique gravissimi
 auctores literis prodiderunt. Nam & Druidę
 Gallorum Sacerdotes Carauti Urbe Gallię
 Lugdunenſis celeberrima, & fossa alte humo A-
 ram excitantur cum hæc inscriptione. VIRGINI
 PARITUR, multo ante Deiparę ortum Egi-
 ptii quoque à Jeremia, teste Epiphano, de Vir-
 gine puerpera in Ægyptum ventura edocli an-
 tiquissima consuetudine Virginem in lecto, &

Templa B.
 Virgini
 ante ejus
 ortum dē-
 cata

Epiphani.

Infantem in Præsepio adorabant. Porro Jason, & Argonautæ seu unum, seu duo Mânæ Verbi divini Genitrici templa dedicaverunt mille ducentis ante Christum annis; quæ fusc examinata & explicata sunt cap. 29.

Templa eadem in terris degenti extructa.

Jam Deiparæ ea ipsa in terris commorante Apostolorum tempore, templa etiam dicata sunt, nam ædes Laurentana jam tum dici potuit templum, cum Dei Genitricis orto, ac divini Verbi conceptu, Deiparæ usui consecrata est. Præterea Cranganore in Orientali India ab uno è tribus Magis; Calecurii item ab ejus conditore Deiparæ templa extructa, dicataque sunt. Cæsar augustus à S. Jacobo Apostolo templum, cui nomen est à Pylla, seu Columna, in qua Virgo ipsa se videndam Apostolo præbuit In Urbe Anteradeni in Syria sacellum à S. Petro Apostolo eidem conditum, magna non Christianis solum, sed etiam Saracenis venerationi fuit. In monte Carmelo, statim atque innotuit B. Virginis in cælum Assumptio, in ejus honorem à Christianis illius montis incolis excitatum templum est. Massilia Basilicam S. Martha Christo Jesu, ac matri erexit, In Æthiopia à Candace illa, cujus Eunuchum Philippus Act. 8. sacro fonte lustravit, templum Deiparæ extructum est regni præ excellentiæ, & miraculis olim nobile. Tungis Eburonum ædem B. Virgini consecravit S. Materius Episcopus S. Petri Apostoli discipulus à mortuis rediivus. Hæc cursim indicamus, ut Lector uberius tractata, probataque videat cap. 29. Quæ vero universè dicenda essent de infinitate prope templorum Deiparæ dicatarum, eodem illo capite compendio attigimus.

Templa Deiparæ præcipua.

Reliquum nunc est, ut singillatim, ac seorsim de templis B. Virgini erectis agamus: non de omnibus, ne de præcipuis quidem omnibus sed de nonnullis, ad quæ me vel structuræ magnificentia, vel fama miraculorum, vel adeuntium celebritas, vel privata quædam pietas allicit. Initium igitur faciemus à capite, & forte religionis urbe Roma; post ingrediemur Neapolim, tum plerasq; Italia urbes, & adjacentes insulas deinde Hispaniam, & quod super est Occidentis. Ad extremum Regiones eas percurramus, quæ pertinent ad Orientem solem.

Cur aliæ quæ B. V. templa super idolorum

Illud vero lectorem monitum velim, interdum Deiparæ templa super idolorum fanis à Christianis extructa, quod non absque Dei nutu factum arbitramur, ut perspicuum fiat omnibus quemadmodum, c. 29. monuimus, Dei-

param de Ethnismo, & de Idololatria triumphasse, quippe quæ in eorum delubris, veluti in hostium arcibus expugnatis sui filii, suaque vexilla erexit.

Sed jam ad templa ipsa nominatim recensenda accedamus, initio facto ab urbe omnium principe, & Christianæ religionis sede primaria,

TEMPLA DEIPARÆ in Urbe.

S. MARIA MAIOR.

Inter alia in Urbe Deiparæ templa eminet illud S. Mariæ Majoris in Exquilis anno salutis 367. à Joanne Patrio Romano, ejusque conjuge ædificatum; qui quod liberis carerent Deiparæ suam hereditatem voverunt, à qua Nonis Augusti, cum maximi in Urbe calores esse solent, in iornis sunt admoniti, ut quem locum nive conspersum viderent, in eo Ecclesiam ædificarent, quæ suo nomini dedicaretur. Id quod Joannes ad Liberium tum Pontificem detulit, cui id ipsum Beata Mater per quietem eadem nocte edixerat, quare Liberius solemniter sacerdotum & populi supplicatione instituta, ad collem Esquilinum nive conspersum venit, locum Ecclesiæ designat quæ Joannis & uxoris pecunia est extructa. Eadem postea à Xisto III. anno 432. est restituta, sacrisque historiis musivo opere contextis, quæ adhuc extant, distincta. Id quod Adrianus I. Epistola ad Carolum Magnum pro cultu sanctarum imaginum refert his verbis: *Beatus Xistus Papa Basilicam sanctæ Dei Genitricis cognomento Majoris, quæ ad præsepe dicitur, tam in metallis aureis, quam in diversis historiis, sacrisque decoravit imaginibus, ut ille. Est autem id templum multis decorum Religionis nostræ insignibus; nam & Præsepe Christi Domini, unde etiam Basilica nomen traxit, in ara exigui cujusdam sacelli ad levam templi reconditum erat, quod sacellum thesauri illius custodem, integrum cum præsepe anno Domini 1586, in aliud sacellum multo augustius, ornatusque transtulit Sixtus V.*

In hoc etiam templo magno totius Urbis concursu, & religione coitit imago beata Virginis puerum Jesum in ulnis foventis à S. Luca depicta miraculis inclita, atque illo im-

S. Maria Majoris templum à Joanne Patricio conjuge adificatum. Templi S. Mariae Majoris solum conspersum nive divinitus designatum.

Præsepe Christi Domini in templo S. Mariæ Majoris.

Idem B. V. templum aliis rationibus cele-

herimum.

primis, quod à Sancto Gregorio saviente lue, per Urbem circumlata, ut capite vigesimo diximus, pettem depulsi: huic sicæ Imagini Paulus V, qui nunc clayum Reipublicæ Christianæ pietate, ac prudentia singulari tenet, ad templi dexteram facellum extulit: è sacri regione præsepis longe nobilissimum, in quod imago illa translata splendidius colitur.

Eadem Basilica Sanctorum reliquiis locuples est multis, ac præclaris, corpore Sancti Mathiæ Apostoli, sanctæ Epaphræ, quem Apostolus vocat *conceptivum* suum, sanctarum item Romulæ, & Redemptæ virginum, quæ in ara maxima reconduntur: est etiam in clytym corpore sancti Hieronymi, quod ille esse translatum constanter anniversaria recordatione Martyrologium admonet die nono Maii. Adde alia pietatis decora, quod unum est ex quinque Urbis templis patriarchalibus, quæ hoc privilegio eminent, ut in eorum summo altari nullus Missæ sacrificium offerat, nisi ex speciali summi Pontificis auctoritate. Has autè quinq; Basilicas Patriarchales Joannes Monachus Piccardus Cardinalis, in *c. fundamenta, de elect. in 6.* refert his versiculis ex Onuphio de septem Eccles. cap. 1.

*Paulus, Virgo, Petrus, Laurentius nîq; Joannes;
Hî Patriarchatus nomen in Vrberenent.*

Hoc item templum unum est ex septem illis præcipuis, quæ magna religione ab indigenis, ac totius Orbis peregrinis obiri solent: item unum ex quatuor, quæ anno Jubilæi solemniter visitanda indicuntur, & peculiari porta insignè triumphantium instat, quæ semper clausa, illudumtaxat anno solemnæ cærimonie referatur. Nec Pontificum studium ad augendam ejus templi celebritatem defuit multis indulgentiis illud locupletantium, quæ in marmorea tabula publicè proposita leguntur: quindecim insuper dierum stationibus ibi solemniter institutis, præsertim die Nativitatis Domini propter præsepe, & ipso Paschæ is festo, quasi Ecclesia Parenti sanctissimæ gratuletur, quæ redivivum ab inferis natum prima conspexit. Quin etiam Basilica eadem supplicationibus, & litaniis jâ inde à S. Gregorii Magni, & præcedentium Pontificum temporibus, ac deinceps sæpe deputari consuevit. Deniq; inter alias plurimas, easque nobiles Virginitatas Romæ Basilicas, hæc principem locum obtinet, ut propterea multis

etiam sit insignita nominibus. Dicta quippe est S. M. ad Præsepe, quod in ea Præsepe Christi Domini asservetur. Basilica Liberiana conditor S. Maria Major, quod cæteris dignitate præstet, quare à S. Greg. I. II. reg. ep. 2. & 1. 4. Moral. c. 15. alijsq; per antonomasiam Dei Gehiticeis Ecclesia absolute appellatur. Et sane hæc B. Mater cereis accensis, nec absumpis illustrare solita erat, auctore Petro Cluniac. l. 2. mirac. c. 30. ex quo nos miraculum istud multis olim satis compertum, & exploratum commemoravim⁹ supra in festo Assumptionis. In hac eadem Basilica S. Henricus Imper. ad Urbem veniens prima nocte excubare solebat ex Nauclero gener. 34. ubi & visionem quandam admirabilem semel consecutus est, quam nos uberius cap. 35. attulimus.

S. MARIA TRANS TYBERIM.

S. Maria Trans Tyberim templorum ejusdem in Urbe antiquissimū insigni eruptionis olei prodigio Christi adventum præsignificante nobilitatum, & à S. Callisto Pp. & martyre, quæ admodum habet liber de Romanis Pontificibus, & Platina in Callisto annum Domini circiter 224. Alexandro Imperatore Dei Genitrici extructum eo in loco, ubi olim Taberna Meritoria erat, de qua in diebus Augusti, teste Paulo Orosio libro sexto capite vigesimo fons olei largissimus per totum diem fluxit, quo signo, inquit Orosius, quid evidentius, quam in diebus Augusti futura Christi, qui unctus interpretatur, Nativitas declarata est? Cumq; eo tempore, quo Cæsari perpetua Tribunitia potestas decreta est, Romæ fons olei per totum diem fluxit, hoc prodigio significatum est per totum diem, hoc est, per totum tempus Impetii Romani Christum, & ex eo Christianos, id est unctum, atque ex eo unctos de Meritoria Taberna hoc est de hospita, largaq; Ecclesia affluenter, atque incessabiliter processuros. hæc ex Orosio quæ eadem de olei fonte narrat Eusebius in chronico & Eutropius, qui vult oleum illud signum fuisse gratiæ Christi gentibus comunicandæ; huic historiæ, & illud fidem facit, quod cū circa annum 1130. tempore nemini Innocentii II. hujus Ecclesiæ fundamenta reficerentur, eodem in loco terra intus posita reperta est adhuc oleo madidus, quod habet tabella in eodem Templo exposita, & referunt Baronius 10. 2. annal. ad annū 224. & Pompeius Hugoni⁹ in

19.
*S. Maria in
Trans Ty-
berim tem-
plum à S.
Callisto
Pont. Co-
mar. con-
secratum:
Liber de
Romanis
Pontific,
Platina
Ex ejusdē
templi solo
largissimus
fons erupit*

in lib. de Stationibus statione 16. quin etiam foramen illud, ex quo oleum scaturit, polito lapide circumcirca exornatum ad tanti prodigii memoriam visitur. Nec illud silentio prætereundum, quod cum Popinarii, hoc est il, qui obsonia, coctasque carnes vendebant, hunc Tabernæ Meritoria locum, teste Lampridio in Alexandro, ægide ferrent, à S. Callisto, & Christianis occupari, sibiq; vendicare contenderent, ab eodem Alexandro Imperatore tametsi Ethnicis, sunt rejecti, Christianisq; locus ille adjudicatus ex rescripto, quo respondit melius esse, ut quomodocumq; illic Deus colatur, quam ut Popinariis dedatur. Hæc uberius Baronius, tom. 2. annal. ad an. 224.

Lampridius.

Alexander Imper.

Baronius.

Gregor. II. Pontif.

**Anastasi-
us biblio-
thecarius.**

**Innocent.
II. Pont.**

**idem tem-
plum mul-
tis sancto-
rum reli-
quiis insi-
gnitur.**

Cant. I.

**Gregorius
IV. Pont.**

**S. Maria à
Clementia
celebre in
eodem tem-
plo sacellu.**

Hanc Deiparæ Basilicam à S. Callisto dedicatam Gregor. II. circa annum salutis 735. teste Anastasio Bibliothecario penè de fundamentis dirutam novis fabricis cum tectis construxit, ac totam depinxit, multisq; Sanctorum corporibus insignivit. Innocentius II. teste Onuphrio sub altari summo recondidit corpora S. S. Pontificum Callisti, Cornelii, & Julii Calepodi ite Presbyteri, & Quirini Episcopi, ac martyris ex cœmiterio Callisti, & Catacumbis translata, & additis Indulgentiis, altare majus prope fontem olei excitatum solenni ritu consecravit. Adde S. Callistum, qui hanc Ecclesiam excitavit, eam titulum Urbis Romæ, id est Patriciam instituisse, & ab eo titulum Callisti esse vocatum. Quin etiam inter titulos Cardinalium primo loco recenseri solitam, certas quoq; stationes ad id templum esse decretas, præsertim feria quinta post Dominicam quartam Quadragesimæ, & die ipso Circumcisionis, idq; jure optimo, ut quo die sanctissimum Jesu nomē impostum est Christo, cui in Canticis c. 1. dicitur, *oleum effusum nomen tuum.* eodem ipso die statio ad illud templum instituat, unde fons olei uberrimam Christi gratiam præsignificantis largissimè effluxit.

Gregorius verò IV. qui sedit anno Domini 828 Monachos ibi constituit, cujus monasterii, quod B. Cornelio Patre dedicavit, diu vestigia supersuere. Sacellum item in hac Basilica instar illius, quod in S. Maria Majore Christi Præsepio erat dicatum, magnificè extruxit, atque auro & argento exornavit. Ad lævam hujus Templi Sacellum extat Deiparæ Imagini, cui nomen est à Clementia, insignitum, quæ miraculis claruit; nam in magna cæli, atq; terræ siccitate cum populi supplicatione circumlata

pluvia copiam est elargita: ad hæc, cum magna inter eos, qui cis Tiberim, & illos, qui trans Tiberim debebant, discordia intercederet, precibus coram hac imagine ad Deiparam fuis, est sublata.

S. MARIA ANGELORVM in Thermis.

S. Maria Angelorum in Thermis Diocletiana in Quirinali. Hoc templum spatii magnitudine, structuræ immensitate, & insigni forma ob amplissimæ, ac perfectæ crucis figuram in primis admirabile, ac præclarum, altissimis fornicibus, & ingenti luminis claritate maxime jucundum, ac peramœnum; multorum millium martyrum sudore, qui in hac ingenti mole construenda in servorum morem laborare sunt coacti, sanctum, ac venerabile; memoria Deiparæ, & Angelorum, præsertim septem Principum Throno Dei altarium, quibus est dicatum, sanè inclytum, ac celebre; hoc, in qua, Templum divino consilio peculiari quadam ratione extructum, atq; erectum videtur: cujus historiam in eo, quod de septem Principibus Angelorum conscriptum opere ulterius explicatam, in præsentia summam perstringemus, & ut de ejusmodi Thermis, quod ad nostram facit, aliquid præmittamus. Erant ex immensa sane mole, ac præ incredibile amplitudine, ut Marcellinus l. 10. loquitur in modum provinciarum extructa; quibus extruendis septem ipsos annos ad 40. Christianorum milia (quemadmodum Bartholomæus Marlianus l. 5. Topographiæ Urbis c. 20. & Andreas Fulvius in Thermis Diocletianis affirmant) veluti servi ascripti Thermarum operibus sunt incipati. Cum enim ann. Christi 298. (is fuit 15. Diocletiani, quo Thermæ auctore Eusebio in chron. edificari cœpæ sunt) ejusdem Diocletiani, & Maximiani consilio omnes ubiq; politæ legiones lustrarentur, qui in eisdem reperti sunt Christiani milites, exuti militia, ac vinciti Romam perducti, Thermarum operi sunt ad dicti. Absolutis verò Thermis, quod eorum ingens esset numerus, ne quid in imperium molirentur, ducti extra portam trigeminam, nunc S. Pauli, tertio ab urbe lapide in convexo valis, in loco, qui dicitur *Gutta jugiter manans* ad Aquas Salyias omnes die 9. Julii præclaro martyro sunt coronati. Hi fuere Sancti

20.
S. Maria
Angelorum
in Thermis

Liber de
septem Prin-
cipibus An-
gelorum.

Marcelli-
nus.

Bartholo-
mæus Mar-
cellianus.

Andreas
Fulvius.

Tommas
Diocletia-
ni militum
martyrum
labore lib-
erata.

Eusebium.

Sep-
tel-
m-
hor-
per-

Sep-
tel-
ta-
ton-

Ca-
de-
m-

Zeno

S. Zenonis
Tribunus
c. 10203.
sociorum
martyrii.

Zeno Tribunus, ac decem milia ducenti tres socii, quorum reliquæ in proximo templo, quod B. Maria scilicet dicitur, prope Templum SS. Vincentii, & Anastasii, de quo infra repetitæ visuntur; de quibus Baron. in notis ad Martyrologium die 9. Julii, & tom. 2. Annal. ad an. 298. qui illud etiam observat, reliquis Imperatorum Thermis collapsis, vel propemodum dirutis, Thermarum tamen Diocletiani potissimam partem, quod Christianorum labore steterent, tot secula perdurasse, & in Basilicam Dei Genitricis, & Angelorum religiose fuisse conversam. Nec illud silentio prætereundum, quo Pompejus Hugenius I. de Stationibus Urbis statione 25. scribit in lateribus Thermarum ruinis interdum crucis signum repertum fuisse incisum; & sua ætate fuisse aliquos, qui id se se spectasse testati sunt, quod aperte ostendit lateres illos non nisi à Christianis ad id opus damnatis effici potuisse. Quin etiam Antonius Duca, de quo mox plura, Thermarum Architectum reperisse se ait fuisse Christianum, ideoque Thermas figura septiformi, & latissimis crucibus in superiori parte insignivisse: hinc factum est, ut locus ille præcis illis Christianis semper venerationi fuerit: nam & in quadam Thermarum parte S. Cyriaco templum titulo Cardinalis exornatum, cujus vestigia adhuc visuntur, est erectum, ad quod statio erat feria 2. Dominica in passione, sed cum præ vetustate corruiisset, Sixtus IV. auctore Onuphrio in lib. de septem Ecclesiis, titulum & Stationem ad templum SS. Quirici, & Julitæ transtulit. His igitur, quæ ad majorem Thermarum sanctitatem declarandam facere videbantur expositis, subjiciamus nunc, quæ ratione in templum Deiparæ Angelorum conversæ sint.

Septem Angelorum 21. Cum Panhormi celebri Urbe Siciliæ an. 1516 in quodam per vetusto templo, quod S. Angeli dicebatur, septem sanctorum Angelorum ante conspectum Dei astantium. Imagines habitu, & aspectu venerabiles, cum eorundem insignibus ac nominibus in pariete depictæ casu repertæ essent; Cumq; ea occasione, magna Panhormi omnium ordinum in hos 7. Angelorum Principes pietas esset excitata, ita ut templum illud septem Angelorum nomine dice-retur, & Monialium orationis S. Francisci de Paula nobile cœnobium ibidem extrueretur; Antonius Duca Sacerdos natione Siculus, patria Cephaludensis, vir innocentia laude conspicu-

us hujus templi septem Angelorum Panhormitani Rector, propagandi cultus eorum uideri septem Angelorum impensè sollicitus, annum Domini circiter 1527. Romam contendit, omnemq; movit lapidem, ut Pontificis auctoritate in urbe, arce ipsa pietatis, templum aliquod in eorum honorem excitaretur, qui sæpè irrito conaturum aggressus, sæpè Dei instinctu repetito cursu, ne difficultatibus frangeretur, quæ pium hominis studium retardabant, ad opus persequendum, & promovendum divinitus est confirmatus.

Enim vero anno Domini 1541. die 7. mensis Septembris, cum post panis, & aquæ jejunia è strato surgeret sacrum Missæ sacrificium oblaturus, visus est sibi intra Diocletiani Thermas esse, easq; intueri, simulq; quodam lumine sibi significari, Thermas illas templum esse septem spirituum ante Deum astantium; hanc revelationis, quam biennio post Venetis primus, postea Romæ anno 1555. typis divulgavit, mentio fit in eius sepulchro, quod in hoc templo extat. Ea visione maxime confirmatus cum Bartholomæo Salucio postea Montis Regalis Episcopo ad Thermas quæ, quod ab Urbis frequentia longius abessent, ludendi locus erant, ac facinororum hominum receptaculum, se contulit, in quarum edificio 14. veluti sacella invenit: septem quidem ex parte Orientali, quibus jam tum singula nomina septem Angelorum, quæ Panhormi reperta sunt, singulis facellis, rubris litteris, quas sæpè legimus, inscripta sunt S. Michael, S. Gabriel, S. Raphael, S. Uriel, S. Seraphiel, S. Jehudiel, & S. Barachiel: ex parte verò Occidentali septem Martyribus, qui in S. Marcelli actis apud Surium tom. 1. in constructione Thermarum leguntur, totidem sacella attribuit, eorumq; nomina iisdem facellis inscripta; ii sunt S. Marcellus Papa, S. Cyriacus, Silvanus, Largus, Sinaragdus, Diaconi, S. Saturninus senex, & S. Thrasion, qui suis facultatibus Christianos in Thermis laborantes a se ab eorum memoria die 11. Dec. in Martyrol. Rom. adnotatur. Itaq; hac visione Antonius vehementer accensus majori studio Sanctorum 7. Angelorum templum apud Paulum III. supplicibus libellis eidem sæpè traditis procurabat. Tandem an. Christi 1550. Antonio id à Julio III. qui in demortui Pauli III. locum successerat, exire contendente, res omnis Philippo Archinto Urbis Vicario à summo Pontifice est demandata. Is eodem Approbante Pontifice

Antonii
Duca visa

Septem An-
gelorum
nomina.

Pppp decre-

*S. Maria
Angelorum
templum
in Thermis
per Antonium
Ducam
aedificatum.*

decreto sanxit, ut Diocletianæ Thermæ in templum B. Virginis, & septem Angelorum dicarentur: eodemq; decreto, (quod in Archivio PP. Carthusianorum Romæ asservatur) operis procurationem societati sanctissimæ Trinitatis commisit. Itaq; Thermæ die 15 Aug. ejusdem anni per Episcopum Sebastenum in honorem S. Mariæ Angelorum, & Martyrum sunt dicatæ duæ aræ ibidem erectæ, & sacra quotidie celebrari cœpta. Sed cum res quorundam improbitate, qui postea ultore Deo suæ temeritatis luerunt pœnas, parum feliciter processisset; Aræ quoq; cum ornamentis exturbatæ essent, neq; earum restituendarum spes esset ulla; iterum an. 1555 alia visione est erectus, qua eidem significabatur divino decreto Thermas in septem Angelorum templum consecrandas, sed cum bellorum occasione, aliisq; de causis protracta res esset; pervicit tandem constantis animi pietas. Nam Pius IV. Pontifex Maximus anno 1560. Antonium Ducam ad se accivit, ab eoq; de visionibus, quas super ea re habuerat, admonitus, quantum etiam tot annorum labore perfecisset, edoctus, ejusmodi opus maxime piûm ipse complectitur: ægotium dat Michaeli Angelo Bonarotæ nobili in primis Architecto, templi in Thermis describendi, translatisq; illuc ad curam templi è cœnobio S. Crucis in Jerusalem religiosissimis Patribus Carthusianæ familiæ, ara lignea in medio templi excitata, temploq; pretiosissimis pontificis aulæis exornato, reliquis etiam rebus, pro temporis angustia ritè compositis, Pontifex ipse indè Cardinalium Capella die 5. Aug. 1561. præsentibus Cardinalibus universa Curia, & populo Rom. pontificis vestibus ornatus Thermas in honorem S. Mariæ Angelorum, solemnibus additis comprecationibus dedicavit. Factum est ibi sacrum Pontificali ritu; quanquam in diplomate de cœnobio à Monachis extruendo vocatur tēplum B. Virginis, & omnium Angelorum, & Martyrum, quod moles illa Martyrum sudore sit facta. Hi verò versus abside incipiti leguntur.

*Quod fuit Idolum, nunc templum est Virginis,
Auctor*

Est pater ipse Pius: daemones aufugite.

Dicato templo Pontifex titulum Cardinalitium attribuit, statimq; decrevit sabbato post tertiam Dominicam Quadragesimæ, quo die statio est ad S. Susannam, quæ in ea est vi-

cinia. Idemq; templum compluribus Indulgentiis, sed præsertim iis, quæ sunt in S. Cruce Jerusalem, ubi prius erant Patres Carthusiani, auctum esse voluit Antonius Duxa senio confectus, & voti compos viso templo, quod tantopere desideraverat, totq; laboribus procuraverat, lætus ex hac vita migravit, primusq; in eo templo ad gradus altaris summi sepelitur. Onuphrius in l. de septem Ecclesiis testatur huic Thermarum dedicationi à Pio IV. factæ se interfuisse, ipsumq; Pontificem hanc Ecclesiam mirum in modum exornare constituisse, sed morte præventum id opus imperfectum reliquisse. Gregorius XIII. templi pavementum sternendum curavit, ubi aliquot etiam facella magnificè exornari cœpta sunt.

S. MARIA IN PORTICU.

S. Maria in Porticu propè theatrum Marcelli. Hic domus erat S. Gallæ viduæ Symmachii Consulis & Patritii filiæ à Theodorico Rege Ariano interfecti; quæ teste S. Fulgentio Episcopo Ruspensi in Epistola ad eandem Avon Patre Socero, Genere, consulis clarissima, intra unius anni spatium marito, cui primum nupserat, est orbara, secundas vero nuptias constantissimè recusavit, ad quas eam, ut scribit S. Gregor. l. 4. Dialog. c. 13. vocabant, & opes, & ætas, & deformitas barbæ, quam medici propter igneam quandam corporis conspersionem nisi nuberet, emissurâ eam fuisse prædicebant. Itaq; divinis rebus intenta, dum pauperes duodecim quotidie prandio excipit, ejus domum Angelicis manibus delata est Deiparæ filium in ulnis fovens imago, aureis lineis in lapide pretioso zaphirino Angelorum manibus, ut pie creditur, efformata, & multa luce circumfusa, cujus splendore vehementer commota S. Joannem Pont. ejus nominis I. martyr. o postea in clytym, tora de re commonefecit. Is cum ejus domum venisset, fufus ad Deum precibus, campanis nullo impulsu, sed sua sponte tota urbe concrepantibus, in aère suspensam Imaginem admirabundus conspexit, quæ ab Angelis in ejus est deposita manibus. Atq; eo ipso die B. Virginis beneficio, quæ tota urbe grassabatur, pestis abacta est: quare S. Gallæ in suis ipsa edibus templum hoc Christo, ejusq; Genetrici posuit, quod vulgò dicitur à Porticu, propter Porticum Octaviæ Marcelli matris, & Augusti fororis olim ibi sitam; sacra verò Imago eo ipso

22.
S. Maria
in Porticu
templum
in domo S.
Gallæ viduæ
extirpatum.

Imago Deiparæ
S. Gallæ
in Porticu
delata.

S. Maria
in Porticu
unde dicitur

in loco ubi primum apparuit, collocatur. Et Gallia, inquit Gregorius loco citato, *ab ipso seculari habitu, ad Omnipotentis Dei servitutem sese apud B. Petri Apostoli Ecclesiam monasterio tradidit, ibique, multo annis simplicitati cordis, & orationi dedita, larga indigentibus elemosynarum opera impendit, quæ postea ante obitum S. Petri visione mirificè est recreata.* hæc ex Gregorio. Hoc idem templum, ut videre est in lapide in summo altari collocato, vetustate pene collapsum Gregorius VII. restauravit, & consecravit, cujus etiam tempore nobile illud Ciborium, quod adhuc visitur, extractum fuisse existimatur, in quo sacra Imago supernè est reposita: in fronte verò Ciborii illi versus musivo opere extant, ex quibus pleraque eorum, quæ hæcenus commemoravimus, indicantur.

Hic est illa pia Genetricis Imago MARIÆ, Quæ discumbenti Gallia patuit messenti.

Per eandem imaginem pestis ab urbe depellitur.

Per eandem imaginem ab alio periculo urbis liberatur.

Eandem imaginem ludæi duo contemnentes, illud dantes pœnas.

Ad ejsdem quoque Imaginis commendationem facit, quod nulla temporum injuria læsa, in tot urbis incendiis, in tot hostium direptionibus inviolata perstiterit. Addam ad eam emulorationem quandam ab iis, qui eo conflant, recitandam, & ibidem jam pridem expositam, quæ hujus Imaginis dignitatem ponit ob oculos, est autem ejusmodi.

Oratio, quæ in S. Maria in Porticu habetur.

Omnipotens sempiternæ Deus, qui legem Moysi digito tuo in tabula lapideâ scriptam adisti, & serpentem aeneum in eremo exaltari fecisti, concede quaesumus, ut hæc sacratissimam Genetricis Filii tui incarnationem opere tuo formatam. Et in hoc templo per sanctos Angelos tuos mirabiliter exaltatam devotè veneremur, cujus incuita à mortifera antiqui serpentis peste, & à quibuscumque aliis corporalibus læsionibus liberemur. Per eundem Dominum nostrum Jesum Christum, &c.

Oratio ad S. Mariam in Porticu.

S. MARIA ARA COELI.

S. Maria Ara cœli in Capitolio, ubi olim Jovis Feretrii fanum, Ejusmodi Deiparæ templum, cui FF. Minorum de Observantia nobile cœnobium nunc est adjunctum, in ea Capitolii parte situm est, ubi Octavianus Augustus, proventiori jam ætate, accepto à Pythio Apolline responso de puero hebræo, eodemque Deo, ac omnium Domino ipsi in tartara detrudente Romam ex Oriente reversus, Aram maximam auctore Nicephoro l. i. c. 17. extruxit, eum ejusmodi latina inscriptione ARA PRIMOGENITI DEI, qua de re nos c. 23. In hoc templo imago Deiparæ à S. Luca depicta in summo altari magna pietate colitur: ibidem etiam lapis visitur insignis pedum vestigiis ab Angelo impressis, qui Romæ humana specie aliquando apparuit. Cùm autem in Urbe ex Onuphrio in l. de septem Ecclesiis in S. Joanne Viginti, ex Baronio verò in notis ad Martyrologium diei Novem. & die 5. Decemb. viginti duo essent Cœnobia, seu Abbatiæ, quarum Abbates in præcipuis quibusdam celebratibus summo Pontifici celebranti aderant, hæc Ecclesia Ara cœli, auctore eodem Onuphrio una erat ex illis Abbatiis, quam postea Leo X anno 1516. Cardinalis titulum instituit.

22. S. Maria Ara cœli in Capitolio.

Angelus humana specie apparens pedum vestigia in lapide impressit.

S. MARIA AD MARTYRES
seu Rotunda.

24.
Structura
templi S.
Maria Ro-
tunda.

S. Maria ad Martyres, quæ vulgò à structura figura Rotunda dicitur, olim fuit Ethnicorū celebre delubrum à M. Agrippa Augusti genero, anno ab Urbe condita 727. excitatum, ac biennio post auctore Dionæ absolutum, idemq; teste Plinio l. 36. c. 15. propter extinctum civile bellum, M. Antonio, & Cleopatra ad Actiacū promontorium ab Augusto superatis, Jovi Ultori dicatum, dictum est autem Pantheon: *Quod in simulachris Marsis & Veneris*, inquit Dio lib. 53. histor. Romanæ, *multas Decorum imagines acciperet, ut verò mihi videtur, quod forma convexa fastigiatam Celi similitudinem ostenderet, sic ille.* Cum verò Titi tempore conflagrasset, à Domitiano, ut auctor est Cassiodorus, restitutum est, nec multo post sub Trajano fulmine ictum ab Agriano, teste Spartiano, restauratur, postmodum à Septimio Severo, &

idem tem-
plum plu-
rimis san-
ctorum ve-
liquis à
Bonifacio
IV. Pont.
insignitur.

M. Aurelio Antonino, ut videre est in ejusdem templi inscriptione, cum omni cultu est restitutum. Anno verò salutis 607. Bonifacius Papa IV. ab idololatriæ sordibus expurgatum delatis in illud ex variis Urbis cœmeteris octo & viginti eunibus onustis ossibus martyrum, usq; propè summum altare ad ejus dexteram decenter collocatis, Dei Genetrici, & omnibus Martyribus die 13. Maji consecravit solenni, ac peculiari instituta festiuitate, ejus meminit Martyrologium, & adhuc Romæ ea die recolitur in hoc templo, quod propterea S. Maria ad Martyres est appellatum ut videre est in Stationibus mensalis feria 6 post Pascha. Eam festiuitatem postmodum Gregorius IV. qui anno 827. Pontificatum inivit, in honorem non tantum Martyrum, sed omnium etiam Sanctorum die 1. Novemb. in universa Ecclesia celebrem esse decrevit, quemadmodum supra in hoc eodem c. diximus, ad idem templum tolemnis statio habetur feria 6. infra octavam Paschæ.

S. MARIA IN VIA LATA.

25.
S. Mariæ in
via lata
templum.

S. Maria in Via Lata inter præcipuas Cardinalium Diaconias, ubi hospitium olim fuit S. Pauli Apostoli, ejus habitazione, ac rebus ibidem gestis clarissimum, in hoc siquidem loco conducto, de quo Act. 28. idem Apostolus pro-

pter Christi confessionem catena circumdatus mansit biennio toto cum custodiente se milite, omnibus ad se aduentibus prædicans regnum Dei, & Christi fidem, ideoq; complures dedit Epistolas, ad Ephesios, ad Philipenses, secundam ad Thimotheum, ad Philemonem, in quibus suorum vinculorum meminit; item Epistolam ad Hebræos; quin etiam Dominus sua visitatione, & confortatione hoc in loco cum dignatus est. Nam 2. ad Tim. 4. agens de hac prima sua defensione. *Dominus*, inquit, *mibi astitit qui confortavit me.* de hoc S. Pauli hospicio in S. Maria via lata extat ibi memoria in lapide exarata. Eiusdem hospitiū meminit Baron. tom. 1. Annal. ad Annum Domini 59. ibidem quoq; S. Lucas Evang. individuus comes Apostoli historiam Actuum Apostolorum, quæ ad biennium Romæ commorantis Pauli pervenit, conscripsisse existimatur. In hujus templi summo altari imago Deiparæ, quæ anulum gestat in digito, à S. Luca depicta religiose alleitur.

S. Pauli
hospitium
liberianū.

S. MARIA SCHOLA GRÆCÆ.

S. Maria Schola Græcæ in Delubro, ubi Ethnicorum tempore erat Ara, quæ vocabatur Maxima: ad hanc fontes ad veritatem iurejurando testandam adducebantur: cum verò ejusmodi Ara propè os cujusdam cloacæ sita esset, factum est, ut lapis ille perforatus, atq; ori cloacæ superpositus nostra ætate vulgò *Os veritatis*, appellaretur: nomen verò Scholæ Græcæ huic templo inditum videtur à proximo literarum græcarum Gymnasio. S. Dionysius Papa circa an. Domini 260. Donum suam, quæ eo in loco erat, in Ecclesiæ formam redegit, quæ à Deipara nomen accepit. Eam verò vetustate collapsam Stephanus III. Papa restitendam curavit, cum in Gallis desperata jam valetudine à S. Dionysio Areopagita in eolumitate ann. 714. esset consecutus, ut videre licet apud Sur. to. 5. ad calcem vitæ ejusdem S. Dionysii: tandem eam Stephani obitum Paulus I. Pont. ejusdem Stephani frater compluribus SS. corporibus ibi reconditis, in honore SS. Dionysii Areopagite & Sociorum perfecit, & coniecrauit: mox Adrianus I. anno 772. illam misericordè exornavit, ut ab ædis ornata dicitur Sancta Maria in Cosmedin. In ejusdem templi faclum jussu Pii V. Pontificis transiata est Deiparæ

S. Mariæ
in Cosme-
din
Schola
Græcæ.

Infirmus
Stephanus
Pont. à S.
Dionysio
Areopagi-
ta in eolu-
mitate
sequitur.

S. Mariæ
in Cosme-
din
templum.

Deiparæ imago, quæ in ejuſdã domus pariete depicta multis clarebat miraculis deniq; inter antiquas Cardinalium Diaconias recenſetur.

S. MARIA A PALMIS.

S. Maria in
Palmis ſi
ve in plan-
tiis.

Surius S.
Stephani I.
Pont. Es-
mari, præ-
cipuus Mar-
tiæ ſimula-
crum con-
titus S.
Laurenti-
maris.

Chriſtus S.
Petro ap-
parens pe-
dum veſti-
gias lapi-
de impre-
mit.
Baronius
Reginald.
Polus Car-
dinalis.

S. Maria à Palmis via Appiæ extra portam Capenam, (nunc S. Sebaſtiani) ſic dicta, à Palmiarum multitudine, quæ ibi olim erat cum Templo Martis, ad quod duo Papæ, & martyres Stephanus & deinde Chriſtus II. ut illi ſimulacro facificarent ſunt pertracti, quemadmodum in eorundem actis legitur apud Surium tom. 4. & Stephani quidem præcipuus Martis Statua terræ motu concidit templumque contremuit. S. Xisto vero inde redeunt occurrunt S. Laurentius, qui ab eo de theſauris Eccleſiæ in pauperes diſtribuendis mandatum accepit. Hoc in loco, quemadmodum per vetus pictura ſupra templi fores indicat, Chriſtus S. Petro Neronis rabiem fugienti occurrunt, eidemq; roganti, Domine quo vadis? reſpondit. Romam iterum crucifigi, atq; in lapide pedum ſuorum veſtigia impreſſit: unde factum eſt, ut Eccleſia hæc S. Maria à Palmis dicta etiam ſit S. vero Petrus intellexit Chriſtum iterum crucifigendum eſſe in ſervulo, quare ad martyrium fortiter ſubeundum rediit; lapis autem Chriſti Domini veſtigis nobilitatus in proximo S. Sebaſtiani templo pie aſſervatur. Hanc hiftoriam Ambroſius in Auxentium de baſili. non tradendis, Gregorius in pl. 4. poenitent. & alii tradunt vide Baronium tom. 1. Annal. ad annum Chriſti 69. Cum autem hoc templum præ vetuſtate ruinam minari videretur Reginaldus Polus Cardinalis Anglus, ne tam inſignis Chriſti apparitionis memoria, cum templo pariter interiret, Sacellum aliud forma rotundum paulo ſuperius eadem via Appiæ exaſſicavit, cui nomen inditum, Domine quo vadis. Cardinalis vero Toletus hoc ipſum Deiparæ templum pro ſua in Virginis pietate teſſere cœperat, verum perficere, & ſplendorem reſtituere per mortem non licuit.

S. MARIA ANNUNTIATA
extra Urbem maniam.

S. Maria
Annunc.
templum

S. Maria Annunciata ad tertium ab urbe lapidem ſub cura, & protectione ſodalitatis facti Conſalonis in via, qua à tribus fontibus

itur ad S. Sebaſtianum. Hæc ſatis antiqua eſt, & una ex illis novem urbis Eccleſiis, quæ pietatis ergo obiri ſolent. Et anno 320. Honorio II. Pontifice ſolemni ritu eſt conſecrata plurimis in ejus altari reliquiis reſpoſitis, compluribus item indulgentiis eam viſitantibus conceſſis, quemadmodum in lapidis ibidem expoſiti inſcriptione legitur.

S. MARIA IN DOMINICA

S. Maria in Dominica in monte Cælio, ubi olim manſiones Albanæ, quas Tullus Hoſtilius Alba everſa Albinis ad habitandum aſſignavit; ſic appellatur, vel à conditricem Dominica vel à S. Cyriacæ domo, quæ ex actis S. Laurentii erat in monte Cælio, ubi poſtea forte hoc templum eſt conſtructum (Cyriacæ enim latine idem eſt, quod Dominica) vel quod ſtatio ad eam ſit Dominica & Quadr. ut hoc titulo ab aliis Deiparæ Templis dignoſcatur, appellatur etiam à Navicella propter lapideam Naviculam pro templi foribus poſitam, ſive ad monumentum miraculi, vel beneficii à Virgine in aliquo inter undas collati, ſive ad ejuſdem templi ornatum. Hæc inter Cardinalium Diaconias præcipua fuiſſe videtur, in ea enim ex Onophr. c. 3. de ſeptem Eccleſiis Archidiaconus Cardinalis reſidebat, eandem ſua antiquitate venerabilem, & jam ruinam proximam Paſchalis Leuca annum Domini 877. auctore Anaſtaſio in ejus vita, ampliorum, meliorumq; à fundamentis renovavit, abſideſq; ejus muſivo opere muſſicæ decoravit, eiq; multa dona obtulit: poſtmodum Leo X. adhuc Cardinalis circa annum 1510. eam teſte Blondo, brevi ruituram reſecit: mox Pontifex creatus ipſam majori ſplendore reſtituit, atque eleganti laqueari exornavit.

25.
S. Maria in
Dominica,
ſive in Na-
vicella.

Paſchalis
I. Pont. A-
naſtaſ.

S. MARIA DE POPULO.

S. Maria de Populo ſub colle Hortulorum Religioſiſſimi Ordinis E. emitarum S. Auguſtini piſſima ejuſdem Deiparæ imagine à S. Luca depicta, nobilitata hoc in loco ſubter Nuceis arbore cineres impuſſimi, ac ſceleſtiſſimi Neronis, qui primus in Chriſtianos perſecutionem movit, condebantur, indeq; demones tanquam ex proprio depoſitis, qui illac præteribant, mirum in modum erant inſecti quate Paſchalis II. anno 1099. ubi hæc divinitus

S. Maria de
Populo ſub
colle hor-
tulorum.

Neronis
Imperator,
cineris à
demonibus
cuſtodit in
Tyberina

*dejecit
tur Pasch.
II. Pont.*

cognovisset, indicta supplicatione ad locum accessit, Nucem præcidi, ac impios cineres in Tyberim projici jussit, aramque extruxit, quam multis in ea reconditis reliquiis consecravit. Gregorius IX. circa annum Domini 1227. Imaginem Deiparæ à Sancto Luca depictam ex loco, qui dicitur *Sancta Sanctorum* perlatham cum omni clero ac populo in hoc templo reposuit. Sixtus V. eidem templo titulum Cardinalitium dedit, septem altaria instar Templorum S. Petri, & Pauli designavit, easdemque indulgentias quas habet sancti Sebastiani templum est largitus; utque eorum commoditati, qui septem urbis Ecclesias obeunt; consuleret eis potestatem fecit, ut loco sancti Sebastiani hanc Ecclesiam visitarent.

S. MARIA SUPER MINERVAM.

S. Maria supra Minervam sic dicta à proximo Minervæ Chalcidicæ delubro, quod Pompejus Magnus, auctore Plinio libro 7. capit 26. Michridatico bello confecto, multisque Regnis ac gentibus in Romani Imperii ditionem redactis, ex hostium manibus decavit: ejus delubri vestigia in hortis cœnobii sacri Ordinis Prædicatorum, quibus hoc Deiparæ templum est demandatum, adhuc cernuntur. Paulus IV. hoc Templum Cardinalium titulo insignivit. In eodem Deiparæ Templo ad lævam summi altaris sacellum pulchre exstructum cum religiofissima Deiparæ imagine extat, in quo florentissima, & nunquam satis laudata Rosarii sodalitas in Urbe est erecta: in ejusdemq. sacelli ara corpus reconditur S. Catharinæ Senensis virginis præclarissimæ ex tertio ordine Prædicatorum, cujus opera in Gregorio XI revocando ex Galliis in urbem magno Reipublicæ Christianæ bono singulariter eluxit, de qua uberius nos in tract. de Virg. Ibi dem aliud quoque sacellum à Joanne Turrecremata Cardinali Ordinis Prædicatorum viro doctissimo B. Virgini Annuntiatæ dicatum est; ubi ab eodem sodalitas est instituta, quæ compluribus puellis nubilibus dorem assignat, quam summus Pontifex solempni pompa in illud templum veniens die ipso Annuntiationis Beatæ Virginis suis manibus eidem distribuit.

*Tract. de
Virg. Ioan-
nes Turre-
cremata
Cardinal.*

S. MARIA IN VIA.

S. Maria in Via religiofissimi ordinis Servitarum Templi hujus, ac nominis ea fuit occasio: cum anno salutis 285. Innocentio IV. pontifice Deiparæ imago quædam in tegula depicta per imprudentiam injecta esset in puteum, qui quidem puteus ad equorum stabulum, ac prope viam publicam (unde templi nomen traxit originem) situs erat in aedibus Cardinalis Petri Capocci: nocte quadam exundantibus putei aquis, & equi ipsum inundantibus, equorum strepitu exciti famuli eam imaginem aquis supernatantem conspexerunt: aditum eadere Cardinalem docent, qui magna pietate, ac reverentia Deiparæ simulacrum domi suæ primo reposuit; mox Innocentii Pontificis iussu ibidem à fundamentis excitavit ædiculam, in qua imago est collocata: tandem Patres Servitæ in amplio rem formam extruxerunt. Puteus vero ille intra templum conclusit. Eundem in puteum conjectum est lapidis frustum ex fonte Jacob, super quem nimirum Christus Dominus Samaritanam alloquens confederat: quocirca ad pietatis, ac fidei significationem ea ex aqua ægroti potissimum bibunt; & feria sexta Dominicæ tertiæ Quadragesimæ, cum legitur Samaritanæ Evangelium, eo in Templo Indulgentia plenaria est posita.

*S. Maria in
Via tem-
plum.*

*Deiparæ
imago in
puteum
projecta,
superflua
entibus
maris
aquæ viti-
pissæ.*

Joan. 4.

VARIA IN URBE DEIPARÆ templa Sanctorum reliquis, vel aliqua alia ratione insignia,

S. MARIA NOVA.

S. Maria Nova in foro Romano, ubi olim S. Maria Solis, & Lucæ Fanum prope ruinas Templi Pacis à Vespasiano magnificentissime extructi. Ea Deiparæ Ecclesia adjutium no. habet cœnobium religiofissimorum Patrum montis Oliveti, in cujus hortis, auctore Andrea Fulvio, extant vestigia ædicularum Iliidis & Serapidis: cumque antea diceretur Sancta Maria Vetus, postmodum à Joanne Pontifice VII. Pontifice annum Domini circiter 705. restituta, & exornata, exinde Nova appellata est, in ejus summo altari imago Deiparæ à sancta Luca coloribus expressa à Troas de hoc delata pie colitur; quæ, cum templum hoc

*Deiparæ
templi
in fo-
rum
à S. S.
stro
fice
pau-*

*Andria
Fulvius
Joan. 7.
Pontifex
Deiparæ
imago à
sancti
Luca
no. laudat.*

hoc Honorio, III. Pontifice confis. graff. r. nihil ex incendio est passus. Gregorius V. Pontifex annum circiter 995 corpora sanctorum marie tyri Nemesii Diaconi, Lucille virginis filie, Synphroni, Olympii Tribuni, Exuperie eius uxoris, & Theoduli filij, de quibus in martyrologio die 31. Octobr. recondidit. Ante idem vero Altare sub fere cruce corpus S. Franciscæ Romanæ viduæ pietate, & miraculis clarissimæ asseruatur, quæ religioissimarum sororum à Turri Speculorum vulgo dictarum Fundaricem Paulus V. Pont. Max. anno 1603 in Sanctorum catalogum retulit, in eodem quoque Templo, quod est una ex antiquis Cardinalium Diaconis, lapis visitatur, in quo S. Petrus suæ genuesionis vestigia reliquit. *Cum* (ut verbis utar S. Maximi hom. 5. de SS. Petro & Paulo) *fixis genibus Dominum est precatus, & Simonem Magum magicis artibus volantem velum unctum de sublimi Aere deposuit, & quodam præcipitio in saxo elidens ejus crura contregit.* E regione Sanctæ Mariæ Novæ in monte ipso Palatino olim erat Ecclesia Deiparæ dicta in Pallara, nunc omnino diruta, & vitibus oblita, quæ, teste Onuphrio de septem Ecclesiis una erat ex viginti illis Urbis Aobatibus, ubi, inquit Onuphrius, fuit agituratus S. Sebastianus dicebatur autem in Pallara à Palladio, quod Diomedes ex atre Trojana sublatum, superstitione postea adductus Æneæ restituit, & in proximo Vestæ delubro, auctore Andrea Fulvio, ubi de foro Romano, à Virginibus Vestalibus custodiebatur.

S. MARIA LIBERA NOS A penis inferni.

Deipara templum in foro Romano, nunc à S. Sylvestro Pontifice nomen patuit.

S. Maria cognomeno libera nos à pœnis inferni in foro Romano ubi olim sanum erat Jovis Statoris. In hoc loco aliquando, cum vasto, ac repentino hiatu terra subsidisset, M. Curtius Eques Romanus adductus superstitione cujusdam responsi, quo vivens aliquis ad eam complendam deponerebatur. Equum militariibus insignibus ornatus conscendit, eumque vehementer ad notis calcantibus præcipitem in illud profundum egit, ut auctor est Titus Livius libro septimo, Valerius Maximus libro 5. capite 6. Orosius libro 3. historiarum capite 5. ibidem etiam ex aquis proximi Tyberis stagnantibus lacus erat, cui nomen Curtius, de quo Ovidius libro 6. de Fastis:

*Curtius ille lacus, siccas qui sustinet aras,
Nunc solida est tellus, sed fuit ante lacus.*

Ejusmodi Deiparæ templum in hoc loco excutatum, tamen non adeo magnum, nobilitatum tamen est propter draconem suo afflatu urbi pest. lentissimum, ubi S. Silvestri Papæ precibus mirabiliter extinctum; quod tanquam factis exploratum, multorumq; testimonio comprobatum recipit Baronius tom. 3. Annal. ad annum Domini 324. cujus occasione S. Silvester hæc a dem multis in ejus altare. repositis reliquiis Deiparæ dicavit, quæ ab ejus conditore aliquando appellatur Templum S. Silvestri in lacu; quod Julius III. anno 1550. Matribus venerabilis Congregationis Turris Speculorum attribuit, cum antea fuisset Cœnobium monialium S. Benedicti ab eisdem propter cœli insalubritatem desertum.

S. MARIA TRANSPONTINA.

S. Maria Transpontina sacri ordinis Carmelitarum ejusmodi templi extraendi (quod titulum Cardinalis Sixtus V. instituit) occasio ea fuit; cum prope molem Adriani; quæ nunc Arx dicitur S. Angel, Templum hoc Deiparæ trans pontem Ælium unde nomen traxerat, situm, atq; ad muniendam arcem postea dirutum esset, voluntate summi Pontificis anno 1566. hoc in loco aliud templum est excitatum in quod ex antiquo illo Sanctorum reliquiæ, & præsertim Deiparæ imago una cum ejusdem templi nomine sunt translata. imago vero in summo altari est collocata; ejus festum præcipuum est Visitatio Deiparæ die 2. Julii. In quodam hujus templi sacello religiose asservantur duæ columnæ, ad quas S. Apostoli Petrus, & Paulus, priusquam pro Christi fide morte afficerentur, alligati, & virgis cæsi fuere, quarum meminit Baronius tom. 1. Annal. ad annum 69 Sub altari summo sanctorum martyrum Magdali, Basilidis, & Tripodii corpora ex antiquo templo accepta reconduntur.

S. MARIA A CRYPTA PICTA.

S. Maria à Crypta picta in Campo Fiora ad Theatrum Pompeij; prope hoc templum anno 1525. repertum est marmor cum hæc inscriptione, *Veneris Vicitricis*, quod ibi eisdem sanum aliquod, vel ara forte esset dicata. Cæterum templum hoc ante trecentos prope-

Draco pestilentem afflatu spiritum exhalans, S. Sylvestri Pont. precibus occiditur.

31. S. Maria Transpontina templum in honorem Visitationis.

Columna quibus alligati Apostoli Petrus & Paulus virgis sunt cæsi.

S. Maria in Crypta Picta templum in Conceptionis honorem.

modum annos Deiparæ Conceptioni est consecratum, auctore Octavio Pancirola in suo thesauro de Urbis Ecclesiis, cum enim summum altare cum templo pervetusto diruendū, ac restituendum esset, in charta pergamenā ibidem reperta verba hæc legebantur: Anno Domini 1340 indictione 2. die vero Martis 8. Decembris, tempore Domini Bonifacii Noni, anno suo sexio consecratum est hoc altare cum Ecclesia in honorem Conceptionis B. Mariæ Virginis, hæc ibi.

S. MARIA IN TRIVIO,

32.
S. Maria
in Trivio
templum à
Belisario
Justiniani
Duce ere-
ctum.
Gregorius
XIII.

S. Maria in Trivio à tribus præcipuis, quæ illuc cocunt viis, unde etiam proximo aquæ Virginis celeberrimo quidem fonti nomen est inditum. Hoc templum dicitur etiam S. Maria in Synodo, ab aliqua fortasse synodo illic antiquitus celebrata, tandem à Greg. XIII anno salutis 1575. sacro ordini Cruciferorum assignatum est, in ejus templi pariete memorabile sane visitur exitum in lapide monumentum poenitentiae ob admissum icelus peractæ à Belisario Justiniani Duce, qui Persas in Oriente in Africa Vandalos, in Italia Gothos prælio vicit, ac debellavit, nam cum in gratiam impiæ Theodoræ Augustæ Justiniani uxoris S. Sylvesterum Pontificem martyrio postea clarum, in exilium misisset, facti postmodum poenituit, ideoque erigendam in Urbe Ecclesiam curavit, pro cujus foribus inscriptionem in lapide insculptā posuit: & licet Ecclesia illa à Baronio tom. 7. Annal. ad annum 536 existimetur eversa à Gothis in odium Belisarii; lapis tamen ille in pariete hujus templi Cruciferorum asservatur cum inscriptione, quæ hujusmodi est:

*Hanc vir Patritius Belisarius Urbis amicus
Ob culpa veniam condidit Ecclesiam:
Hanc idcirco pedem sacram, qui ponis in adem
Vt misereatur eum, sæpe precare Deum.
Janua hæc est templi Domino defensa parenti.*

S. MARIA IN AQVIRO.

S. Maria in
Aquro

S. Maria in Aquiro prope Circum Flamini-
sum (ubi olim Ididis fanum) vel ut alii ma-
lunt, in Equirio, sic dicta est à ludis Equiriis,
qui Equorum, & curuum cursu in campo Mar-
tio in honorem Martis à Romulo instituti die
decimo tertio Martii exercebantur, & illuc

transibant; de quibus Ovidius libro tertio Fa-
storum;

*Altera gramineo spectabilis Equiria Campo
Quem Tyberis curvis in lacus urget aquis.*

Hoc templum Deiparæ in Equirio ab Anastasio Papa, teste Lucio Fanno l. 4. c. 21. fundatum inter antiquas Cardinalium Diaconas connumeratur. Eidemque templo attributum est Collegium Orphanorum, quorum domus consilio, & industria B. Ignatii Societatis Jesu fundatoris in urbe erecta est, teste Petro Ribadeneira lib. 3. vitæ B. Ignatii, c. 9. ne videlicet parentum præsidio, omniq; humana ope destituti atq; errabundi pueruli in aliquod animæ, corporisve discrimen adducantur.

S. MARIA SCALA COELI.

35. S. Maria Scala cœli ad aquas Salvias ter-
trio ab Urbe lapide ad collem parvum, ubi est exiguus fons, qui *Gutta jugiter manans* vocatur, prope sanctorum martyrum Vincentii, & Anastasii templum, ac prope tres fontes, ubi sanctus Paulus Apostolus pro Christo capite est cæsus, sub hoc Oratorio Scælæ cœli, quod figura rotunda curæ Patrum Ordinis Cisterciensis sancti Bernardi est demandatum, corpora sanctorum martyrum Zenonis, ac decem milium ducentorum & trium requiescunt, & per fenestellam conspiciuntur, qui ad Theodorus Diocletianas exituendas pro fidei confessione, ut supra diximus, damnati erant in hac adicula (inquit Onophrius de septem ecclesiis) *Sanctus Bernardus, dum in Urbe moraretur, sacra pro defunctis celebrabat. Quibus dum aliquando operaretur in mentis exitu sim raptus, scalam vidisse fertur, quæ Purgatorii ignis poenis animæ ejus suffragis liberata in caelum ab Angelis deducebatur. Hinc sacra illi adicula Scala cœli nomen inditum. hæc Onophrius.*

VARIA DEIPARÆ TEMPLA
in Urbe peculiari aliqua ratione
celebrata.

34. S. Maria Angelorum, ut vocant in Pan-
tano, qui quidem locus dicitur etiam Angeli-
Macellum martyrum (ut videre licet in in-
scri-

*lumin
Pantana.* scriptione ad templi fores posita) propter mar-
tyrum stragem illic aliquando editam.

*S. Maria
Imperatrix* S. Maria Imperatrix prope Hospitale S. Jo-
annis Lateranensis in hac ædificula imago est
Deiparæ, quæ sanctum Gregorium dicitur al-
locuta.

*S. Maria in
monte A-
ventino* Sancta Maria in monte Aventino, ubi olim
templum Bonæ Deæ, hæc Deiparæ Ecclesia,
auctore Onuphrio de septem Ecclesiis, quon-
dam recensebatur inter viginti illas Urbis
Abbatias, in qua, inquit idem Onuphrius,
est de corpore sancti Sabini Episcopi, nunc pri-
oratus est militum Jerosolymitanorum.

*S. Maria
Purifica-
tionis in
Exquilis.* Sancta Maria Purificationis in Exquilis,
ubi cœnobium est monialium sancti Franci-
sci, anno 1600. fundatum; olim, auctore Onu-
phrio, una erat ex viginti illis Abbatibus Urbis,
& dicebatur S. Maria in monasterio juxta san-
ctum Petrum ad vincula.

*S. Maria ad
campum
Martium
templum
reliquiis
SS. misisse
insignium
Deiparæ i-
mago à S.
Luca depic-
ta mirifi-
ce ab incē-
ditō serva-
ta.* Sancta Maria ad Campum Martium, qui
à Marte, cui olim dicatus erat, nomen duxit.
Huic templo cœnobium est adjunctum moni-
alium Ordinis sancti Benedicti, quæ ante
600. annos ex Græcia cum multis Sanctorum
reliquiis venientes, quod earum Cameli reli-
quias deferentes ad hoc Deiparæ templum
constitissent, nec progredi possent, hoc in loco
sedem posuerunt. Inter alia vero, quæ secum
attulerant, erat imago Deiparæ à sancto Luca
depicta, quæ aliquando post trabis proximæ
incendium inventa est ad quendam puteum ab
igne intacta, & in aëte suspensa: detu lerant e-
tiam corpus sancti Quirini martyris, corpus i-
tem sancti Gregorii Nazianzeni Doctoris
præclarissimi, quod in hoc templo, ut est in
martyrologio die undecimo Junii diu asserva-
tum, Gregorius decimus tertius Pontifex in
capellam à se in basilica sancti Petri magnifi-
centissime exornatam summa celebritate, trā-
stulit, ac postmodum sub altari d. gno honore con-
didit, brachio ejusdem sancti muralibus re-
hæto.

*S. Maria in
Campo S.
in Valle
Vaticani.* Sancta Maria in Campo sancto in valle
Vaticani, ubi olim erat Hippodromus pro-
pe basilicam sancti Petri. hoc templum no-
men traxit à terra sancta ex Jerosolymis à
sancta Helena, seu à variis peregrinis illud de-
lata; quare ibi celebre est cœmeterium in
sepulturam peregrinorum, ad hoc cœmete-
rium Leo Quartus Pontifex Templum ad-
jecit Salvatori dicatum, quod postea à Deipa-
ræ Concepta est appellatum, & Germanorum

sodalitati est commendatum; ibidem etiam
summo Pontifice duodecim pauperibus eribus
subministratur, aliæque Christianæ pietatis
munera in pauperes exercentur.

*S. Maria à
sancto Andrea erat dicatum, postea anno 1475
Pace,
à Sixto Quarto sub nomine Deiparæ à Pace ad
pacem populo Christiano Deiparæ opera im-
petrandam restitutum religiosissimis Canonici-
cis Regularibus S. Salvatoris Lateranensis est
assignatum.*

*S. Maria
ad Monti-
culum.* S. Maria ad Monticulum, vulgo in Monti-
celli, à Paschali II. annum circiter 1120. conse-
crata, ibique in die Nativitatis Virginis festum
solemniter peragitur; in eodem templo cor-
pora S. Nymphæ virginis, & sancti Marcelli E-
piscopi asservantur.

*S. Maria
Lauretan.* S. Maria Lauretana in Urbe prope colum-
nam Trajanam, hæc Deiparæ ædes à celeberrima
domo à Lauretana in Piceno, de qua su-
pra egimus, nomen est mutuata.

*S. Maria à
Regula, hæc ædes ab insigni Viterbiensi
Quercu.* S. Maria à Quercu in Regione, quam vo-
cant à Regula, hæc ædes ab insigni Viterbiensi
Deiparæ templo à Quercu miraculis illustri
nomen accepit.

*S. Maria
Montis-
ferrati.* S. Maria Montis ferrati nationis Aragonicæ
à celeberrimo Deiparæ templo in Monte fer-
rato Hispaniæ sic dicta hoc templum Urbano
VI. Pontifice anno salutis 1381. à fundamen-
tis extructum Purificationi Deiparæ est dica-
tum: quo in templo, ut est apud Petrum Riba-
deneiram in vita beati Ignatii libro secundo,
capite decimo ter. io, idem beatus Ignatius So-
cietatis JESU Fundator magno cum anima-
rum fructu Hispanico sermone aliquando est
concionatus.

*S. Maria
de Anima
de Anima
VI. perfecit.* S. Maria de anima nationis Germanicæ. hoc
Templum à Germanis inchoatum Adrianus
VI. perfecit.

*S. Maria à
Constanti-
nopoli.* S. Maria à Constantinopoli nationis Sici-
lorum, ejus festum solempne celebratur feria 3.
Pentecostes, de hoc plura nos supra, cum de
hoc festo egimus.

*S. Maria
Purifica-
tionis.* S. Maria purificationis nationis Lotharin-
giæ in ea Urbis parte sita, quam vulgo in Ban-
chi vocant.

(***)

Q999

Alia

ALIA DEIPARÆ TEMPLA IN
Urbe miraculis illustra, vel quibus Religioso-
rum aut aliquo um Christiane chari-
tatis operum domicilia sunt
annexa.

36.
*S. Maria à
miraculis
templum.
Puer in
Tyberinum
fluvium
delapsus à
Deipara
servatur.*

S Maria cognomento à Miraculis prope tem-
plum S. Mariæ de Populo ad portam Urbis
Flumen. anam, seu Flamminiam. hoc templum
extructum est anno 1525. pueri cuiusdam sep-
tenuis occasione, qui in proximi Tyberis undis
Virginis ope servatus est. Is cum in flumen ca-
su prolapsus esset, ipsius mater Deiparam, corâ
ejusdem imagine posita sub quodam prope
Tyberim fornice, pro filii incolumitate precata
est; & sane precum fructus extitit, nam puer su-
per aquas delatus evasit, lætusque retulit, se à
muliere quadam candenti habitu amicta, super
ipsius ulnas sustentatum, ejusmodi templum
religiosissimis Fratibus Minoribus Conventu-
alibus, quos Reformatos vocant, est assigna-
tum. Imago vero illa in eodem templo est col-
locata; unde postea anno 1598. translata est in
templum Hospitalis Incurabilium, quod ab
Antonio Cardinali Salviato magnifice extru-
ctum est.

*S. Maria in
Montibus.*
S. Maria in MONTIBUS Viminalem inter &
Exquilinum sita; in hoc templo colitur Deipa-
ræ Imago, quæ in fœnilitot, tantisque miracu-
lis illustrari cœpta est à die 26. mensis Aprilis
anni 1580, ut brevi pulcherrimum templum ei-
dem Deiparæ sit excitatum, & magno popu-
lorum concursu in hunc usque diem celebretur.

*S. Maria à
S. Joannino*
S. Maria à S. Joannino; hæc enim per vetus
ædes S. Joan. Baptistæ erat dicata, imago vero
Deiparæ ibidem posita à die 1. Maii anni 1586.
miraculis clarere cœpit; quæ fidelium elec-
mosynis ædes hæc fuit restituta; & nunc popu-
lorum concursu celebratur.

*S. Maria
Puritatis
in Burgo.*
S. Maria Puritatis in Burgo. ubi Deiparæ I-
mago miraculis illustris visitur, ejus festus dies
est Præsentatio ejusdem Virginis.

*S. Maria
Annunc.
prope obe-
liscum S.
Machuti.
Collegii
Romani
societas le-*
S. Maria Annunciata prope obeliscum
S. Machuti, sic dictum à proximo S. Machuti
templo. Illic Collegium est Societatis Jesu,
quod anno Domini 1551. tenuioribus initiis or-
tum, & institutum magno Republicæ Christi-
anæ bono sociorum numero mirifice est auctum
ex eo in omnium nationum provincias, tamen
remotissimas, in Indiarum Orientalium, & Oc-
cidentalium, in Septentrionis & Europæ Re-

gna idonei vineæ Christi cultores, & operarii
sele lausissime diffuderunt: quorum fructu post-
modum permotus Gregorius XIII. Pontifex
Maximus propagandæ fidei, ac pietatis studio-
sissimus, pro iua in Christianam religionem, &
Societatem Jesu pietate, Collegium hoc na-
tionum omnium Seminarium à fundamentis
extruxit, ac dotavit. in eo à primis fere gram-
maticæ rudimentis unversæ plane facultates, Me-
dicina duatatar, & Jurisprudencia exceptis tra-
duntur. In hoc Annunciata templo in sacello
Deiparæ honorifice depositum conditur Beati
Aloysii Gonzagæ Societatis Jesu corpus. Is
nobilissimus ortus natalibus societatem no-
stram ingressus vitam duxit multus virtutibus
claram, quem ad modum capite 35. diximus, &
cum adhuc ætate floreret, magnisque itineri-
bus ad immortalitatis præmia contenderet, in
hoc Collegio die vigesimo primo Junii anno
salutis 1592. ætatis vero 20. sanctissime obiit.
Ejus sanctitatem Deus quam plurimis mira-
culis testatam voluit, quem ad modum per spi-
rue apparet ex votivis apud ejus sepulchrum
tabellis.

Neque tantum Deipara eorum est amplexa
conatus, qui in hoc Gregoriano collegio lite-
rarum studii dant operam; sed eorum etiam,
qui proximorum salutis concionibus habendis,
confessionibus audiendis, aliisque Societatis
ministeriis obeundis strenuam operam na-
vant. Nam in ipso propemodum Societatis
exordio in suo templo ad radices Capitoli,
quod Sancta Maria à Strata dicebatur, nostris
exceptis, ubi fundata est domus professæ Roma-
næ: sed cum templum illud fatis esset angustum
Alexander Farnesius Cardin. Pauli III. nepos,
aliud magnificentissimum à fundamentis in
eodem loco Societati Jesu extruxit, Imago
vero Deiparæ, quæ in priori templo erat, in no-
vi templi sacellum ad dexteram altaris summi
lapideis columnis, ac picturis egregie exorna-
tum translata religiole colitur.

*S. Maria à
Scala.*
S. Maria à Scala in Regione Transiberina
Religiosissimi Ordinis Carmelitarum Discal-
ceatorum, quorum Fundatrix fuit B. Teresia
Hispana, de qua plura in tractatu de Virginibus,
hoc templum magnifice extructum fuit occa-
sione ejusdem imaginis Deiparæ, quæ posita
sub cuiusdam Domus Scalis tot tantisque mi-
raculis, ac beneficiis clarere cœpit, ut brevi tē-
poris spatio piorum hominum elemosynis
hoc templum eidem sit excitatum.

S. Maria à
Valllicella.

38. S. Maria à Valllicella in Regione Parionis dicta à situ aliquantulum depresso; vocatur & Ecclesia Nova, quod de novo extructa; item Ecclesia à puteo albo, qui ibi erat. Gregorius XIII. Pontifex anno 1575. hoc templum antea exiguum religiosissimis Patribus Congregationis Oratorii, quorum Fundator erat Beatus Philippus Neri (de quo plura cap. 35.) attribuit. Idem Oratorii Patres in hoc eodem loco templum aliud forma, amplitudine, & ornatu satis conspicuum excitarunt, suoque exemplo, quotidianis item ad populum sermonibus, & sacramentorum poenitentia, ac sanctissimæ Eucharistiæ sedula administratione quamplurimos ad recte vivendi rationem perduxerunt.

S. Philippus
Neri
Congrega-
tionis Ora-
torii Fun-
dator.

In huius templi sacello, quod ad dexteram summi altaris est situ, & lapidibus magno pretii magnificentissime est exornatum, religiose recunditur B. Philippi Neri eorum Fundatoris corpus, qui anno 1595. die decimo sexto Maii in cælum migravit. ex hac Congregatione complures tum pietate, tum doctrina præstantes prodire, cujusmodi fuit Cæsar Cardinalis Baronius editis ingenii sui, atque eruditionis monumentis toto terrarum orbe illustrissimus. Franciscus Maria Tarusius Cardinalis omnium virtutum laude cumulatus. Thomas Bozius, qui de signis Ecclesiæ insigne volumen edidit, & alii quamplurimi.

S. Maria à
Consola-
tione.
S. Maria
Gratiarū.

S. Maria à Consolatione sub rupe Tarpeia, cui tenuiorum, & egenorum hominum Nolo-
comium adjunctum est.

S. Maria Gratiarum, ubi olim Vestæ erat fa-
num, hæc tamen Deiparæ Ecclesia proximo
ejusdem Deiparæ à Consolatione templo est
unita.

S. Maria
ab Horto

S. Maria ab Horto in Regione Transuberina, huic templo ad excipiendos, qui eo conveniunt, d. verfarum mechanicarum artium sodales, adjunctum est hospitale.

S. Maria à
Pietate ad
columnam
Antonini.

S. Maria à Pietate ad columnam Antonini, cui ædi annexa est domus, in qua mente capti aluntur, & quo ad ejus fieri potest, curantur.

S. Maria à
Charitate
ad campū
Martium.

39. S. Maria à Charitate ad Campum Martium, hoc templum cum adjuncta domo pio-
rum eleemosynis extruendum curavit Joannes Leonardus è sancto Severino Diocesis Salernitanæ, qui quod literarum studii aliquandiu operam de disse, Litteratus est dictus. Is magno puerorum bono hanc sibi curam propter Christum suscipendam duxit, ut è qualibet natione pueros, qui veluti crones

humana ope destituti per compita vagaban-
tur, conquiritis eleemosynis in hac domo cha-
ritatis sub Beatæ Virginis præsidio educaret;
& postea adultos, quo vitam honeste sustenta-
re possent, alicui officio perdiscendo addice-
ret; tandem sanctitatis opinione præstans ex
hac vita migravit ad Dominum; ejus imago ad
vivum expressa typis mandata est Romæ anno
1600. cum hujusmodi præclaro elogio, quod
ad verbum sic habet Joannes Leonardus Geru-
fius à sancta Severina vulgo Litteratus, suo no-
glectu, ac despicientia amensiam simulans cum
in collectis à se egenis, pueris piorum ope a-
lendis; atque per Urbem circumducendus diu
versatus fuisset, domumque illi continendis, &
puellis inopia laboransibus extruxisset, divæ
charitatis meritis Deo spiritum reddidit Romæ
anno salutis humana 1595. 15. Februarii, sepultus
est in Oratorio Mortis ante Avam maximam.

S. Maria à
Sanitate.

S. Maria à Sanitate supra sanctæ Pudentiæ
templum, hæc Ecclesia ad eos, qui ex hospita-
li apud sanctum Joannem Calybitam in Insu-
la convalescunt, propter cæli salubritatem
confirmandos extructa est opera Fratrum Jo-
annis Dei, qui illud sancti Joannis Calybitæ
hospitale curant.

Sancta Maria Refugium in Quirinali, hanc æ-
dem cum adjuncta domo, in qua puellæ vir-
gines educantur, Clemens Octavus Ponti-
fex annum circiter 1595. fundavit atque dota-
vit.

S. Maria
Refugium.

Sunt & alia in Urbe Tempia Deiparæ con-
secrata, quæ quoniam ad alia recensenda pro-
peramus, brevitate studio consulto præter-
mittimus.

TEMPLA DEIPARÆ NEA- POLI POSITA.

Sed jam ab Urbe ad Orbem digressi nonnul-
la Deiparæ Tempia lustremus, quæ vel po-
pulum religione, vel magnificentia stru-
cturæ, vel miraculorum splendore commea-
dantur. Ac primum Italiam percurramus, tum
Occidentem reliquam, post Orientem; deniq;
barbaras ingressi nationes, illi etiam Deiparæ
Tempia commemoremus, quæ vel pium po-
pulum studium, vel Imperatorum munifi-
centia posuit.

Ac in Italia quidem primo loco sese of-
fendit Neapolis, quæ & Urbi proxima; & mihi Deipara
magis explorata. Ergo Neapoli, ejusque in
Neapoli.

suburbii Petrus Stephanus, qui anno 1560. de locis sacris Neapolitanæ Civitatis insigne volumen edidit, sacras ædes numerat centum novaginta quatuor, è quibus septuaginta circiter Deiparæ nomen præferbant; quo ex tempore complures alias excitatas, & scimus, & vidimus nos insigniores aliquot recensebimus initio factò à primis usque temporibus. Enim vero sanctus Petrus Apostolorum princeps Romam

S. Candida vidua cū S. Aspremo Episc. à S. Petro Apostolo in Christiana fidei mysteriis instituit. Infirmus S. Aspremus S. Petri baculo sibi misso valetudinem recepit.

Templa quamplurima à Magno Constantino Æmp. ac S. Helen. ejus matre extructa.

pergens, cum Neapolim appulisset, & in Candidam viduam honestissimam incidisset, eidem tradidit Christianæ fidei doctrinam, quam miraculis etiam confirmavit. nam Aspremum tunc temporis decumbentem misso per Candidam sui ipsius baculo, (qui inter reliquias hodie aservatur) sanitati restituit; eumque ad fidem conversum baptismo lustravit, & Episcopum ejusdem Civitatis consecravit. Extat locus ubi sanctus Petrus Messæ sacrificium obtulit, in quo Templum postea coeditum est, quod propterea dicitur *Sancti Petri ad Aram*: Aspremus vero in suis ædibus oratorium ad Christianorum usum destinavit, ipseque & Candida ea vitæ sanctitate aliis præluxere, ut inter sanctos connumerentur; ac sancti Aspremi festum die 3. Augusti, sanctæ Candidæ die 4. Septembris Neapoli celebratur, quemadmodum martyrologium testatur. Hoc autem S. Aspremi Oratoriū solemni ritu, ut mox dicemus *S. Mariæ à Principio* dicatum est sub Constantino. Etenim Magnus Constantinus Romanorum Imperatorum primus Christi fide suscepta, & Idolorum templis deletis lege lata Christianis potestatem fecit publice templa extruendi, eosque ad sacram ædificationem tum suo edicto, tum etiam exemplo esse cohortatus. Nec Romæ solum, ubi basilicam Lateranensem, Basilicas sanctorum Apostolorum Petri & Pauli, aliasque magnificentissime à se extructas, & amplissimis muneribus, & imaginibus exornatas à sancto Silvestro Papa dedicandas curavit, verum etiam ubique terrarum quamplurimas tum ipse, tum ejus mater Helena excitaverunt Ecclesias, ad quarum ædificationem ex publico aërario necessarios sumptus à Provinciarum præsidibus suppeditari iussit Constantinus, quemadmodum Eusebius testis horum oculatus, libro 2. de vita Constantini capite 44. & libro tertio capite 49. Socrates libro primo historiarum capite sexto & Sozomenus libro 1. cap. 8. & libro 2. capite 2. asserunt; ubi nominatim templi Augustissimi Antiochiæ erecti, &

aliorum apud Nicomediam Bithyniæ, ac Byzantium meminere, quo factum est, ut complures urbes traditione à majoribus quasi per manus accepta à quorundam templorum origine ad Constantinum Imperatorem, & ad sanctam Helenam referant. Hoc autem Neapoli præsertim factum esse constat, quo Constantinus variis de causis sæpe diverit ab anno circiter 318. sive in Orientem trajecturus ad bellum cum Licinio conficiendum, ad Constantinopolim à se condendam, ad Nicenum Concilium, cui ipse interfuit; sive ex Oriente in Urbem reversurus. Ego Imperator ille ut constans est fama, aliquot Neapoli Tempia erexit, ac Deiparæ quidam duo, alterum sancta Maria in Porta Nova, ab uno ex nobilibus fœditi ei proximo sit dictum, quod prius à Græcis, qui suo idiomate ibi aliquandiu divina officia celebraverunt ab ornamentis appellatum est in Comediam. Hæc inter quatuor præcipua Neapolitanæ Urbis parvas annnumeratur; ubi etiam sub arcu maxima in area marmorea corpus sancti Stasij Confessoris reconditur, tandem anno salutis 1608. religiosissimis Patribus Ordinis Clericorum Regularium sancti Pauli, quos Barnabitas appellant, est attributum, à quibus in proximorum utilitatem conciones, sacramenta item poenitentiarum, & sacra Eucharistiæ strenue administrantur. Alterum est sancta Maria rotunda ad aliud nobilem sedile, quod *Nidi* vulgo appellant; Templum figura rotundum, quod ob marmorea ethnica superstitionis monumenta, alterum scilicet, in quo hostiæ machabantur earum cruore alicubi infectum, alterum quod vel tripus, vel vas erat, in quo ignis Vestæ custodiebatur, nunc aqua lustralis ad templi januam in eo asservatur, olim Vestæ delubrum à nonnullis rerum antiquarum peritis existimatur.

41. Eadem in Urbe Neapoli in Oratorio illo, quod à sancto Aspremo Episcopo in suis ædibus ad Christianorum usum constitutum fuisse diximus, sancta Helena Constantini mater sacellum extruendum, & à sancto Silvestro Papa dicandum curavit. cui propterea idem Pontifex sanctæ Mariæ à Principio merito nomen dedit, illicque Constantino inspectante missæ sacrificium sæpe obtulit. Quare Constantinus ad majorem tanti sacelli venerationem eidem adjecit basilicam sanctæ Restitutæ virginis, & martyris, quemadmodum testatur Martyrologium Romanum ad diem decimum septimum Maij

quo

S. Mariæ à Principio in S. Aspremi Oratorio sacellum.

quo ipsius sanctæ Restitutæ sacrû corpus trã-
larum esse, refert Baronius in notis ad marty-
rologium, ubi etiam recunditur corpus S. Jo-
annis Episcopi Neapolitani, cujus festum in
Martyrologio die 22. Junii ascribitur.

S. Maria à
Principio
imago de-
scribitur.

Nec illud silentio prætereundum in fornice
primario sanctæ Restitutæ antiquam imagi-
nem Salvatoris in throno sedentis, & septem
Angelorum coram Deo assantium conspici, è
quibus quatuor à dextris, tres vero sunt à sini-
stris. Et sane Deiparæ imago opere musivo, quæ
in sacello sanctæ Mariæ à Principio extat, mag-
nam habet tum ab antiquitate, tum ab arte cõ-
mendationem: est enim sedens in throno, inge-
ti statuta, ore angusto, ac pio; fovetq; gremio
puerum Jesum sinistra. Crucem præferentem.
Porro opere etiam musivo à dextris assat S. Ja-
narius Martyr Beneventanus Episcopus,
præcipuus Neapolitanorum Patronus, à sini-
stris eadem sancta Restitutæ, de qua nos in tra-
ctatu de Virginibus. Hinc factum est, ut ad e-
jusmodi sacellum, ejusque imaginem ingens
fuerit semper Neapolitanorum veneratio, in-
gens studium pietatis. quin etiam in hujus rei
memoriam die 8. Januarii festum sanctæ Mariæ
à Principio in eodem templo sanctæ Restitutæ
solemni ritu celebratur, eodemq; die à foren-
sibus litibus vacatur. Verum enim vero hoc sa-
cellum S. Mariæ à Principio post mille prope-
modum annos nimirum anno Christi 1322. lu-
dio, ac pietate Canoniceorum Cathedralis Ec-
clesiæ, quibus hujus sacelli procuratio una cõ
sanctæ Restitutæ templo peculiariter est de-
mandata, suo nitore est cõstitutum; quemad-
modum subiecti versus, quos in eadem imagi-
ne legimus, declarant, in quibus eã, quæ de hu-
jus sacelli veritate, ac dedicatione attulimus,
continentur.

*Lux Deus immensa postquam descendit ad i-
ma,*

*Annis trecentis completis, atque peractis
Novis hoc templum sanctæ construxit Hela-
na,*

Silvestro Graio Papa donante Beato.

*Hic bene, quanti datur venia, vix quisque lo-
quatur.*

*Annis datur clerus jam instaurator Parthe-
nopensis*

Mille trecentis, undenis bisque retensis.

Ut mirum non sit, Neapolitanos pietati S.

Helene de hac Civitate propter templa ab ea,
ejusque filio ibi constructa optime merita
hanc inscriptionem in ingenti basi lapidea ali-
quibus locis posuisse, ut videre est in lapide a-
pud sedile nobilium, quod *Montagne* dicitur; &
in alio lapide in Collegio Societatis Jesu ex
ruinis vetustissimi templi SS. Joannis, & Pauli.
Inscriptio uti obique eadem sepe est, hic unam
afferam ex lapide, qui est in Collegio, quæ sic
habet.

*Piissima, ac Clementissima Domina No-
stra Augusta Helena Mariæ Domini Nostri
Victoris semper Augusti Constantini, & avia
Dominorum Nostrorum Cesarum Beatorum
uxoris Divi Constantii, Ordo Neapolitanus,
& Populus.*

Ceterum intra templum S. Restitutæ ad de-
xteram hujus sacelli S. Mariæ de principio sub
ara alterius sacelli corpus B. Nicolai Eremite
reconditum asservatur. Is cum è Galha Cisalpi-
na procul è patria, suisq; Neapolim advenisset,
in valle, quæ dicitur sanitatis, ad templum S.
Mariæ à Circulo viginti annorum spatio vitã
duxit asperissimam, pane duntaxat, & aqua con-
tentus, quibus eruda interdum addebat olera.
Utz acrius corpus vexaret, dormiturus ianite-
batur lignæ scalæ ad pietatem incumbenti,
quo vitæ cultu multa dæmonis tentamenta vi-
cit. Sed cum Maria Regina S. Ludovici Tolosa-
ni Episcopi mater pio in virum Dei studio fa-
mulum ad eum invensum quotidie mitteret
famulus aliquando hujus laboris pertæsus, per
summum scelus virum sanctum interemit die
11. Martii anni 1310. Cujus corpus miraculis cla-
rum è Canonis solemnè pompa elatum, atq; in
hoc sacellum illatum in sepulchro marmoreo,
quod adhuc extat, conditum est.

S. Hel. na
Constanti-
ni Impera-
toris Ma-
tris monu-
menta
Neapol.

B. Nicolai
Eremitæ
vita, &
obitus.

ECCLESIA CATHEDRALIS

Neapolis Deiparæ dicata.

Sed jam ad aliquot alia Deiparæ templa cõ-
sequentes temporibus Neapoli excitata,
quæ vel Sanctorum reliquiis, vel miraculo-
rum splendore sunt conspicua, veniamus.

Virgini Deiparæ Assumptæ templum ip-
sum Archiepiscopale est dicatum; nam cum Ba-
silia S. Restitutæ, quæ diu Cathedralis Ecclie-
sia fuerat, aucta Libe, nec ejus amplitudini,
Assumptæ
Deiparæ
Cathedra-
lis Ecclesie

*Neapolita-
na à Rege
Carolo
dicata.*

*Eadem Ec-
clesia col-
lapsa. à
Ferdinan-
do primo
Rege in-
stauratur.*

*Sanctorum
corpora
quibus ea-
dem Eccle-
sia insig-
nisur.*

*Sanctorum
reliquie
que in Ca-
thedralis
Ecclesie
Neapoli-
tana the-
saurio as-
servantur.*

nec populi frequentia par esset, Carolus Neapolitanorum Rex, ejus nominis primus templum multo majus sanctæ Restitutæ templo annexum condere cepit ipso die Assumptæ Virginis sacro anni 1270. auctoq; Canonicorum numero sedi Archiepiscopali datum, ac Deiparæ dicatum est. Id templum cum mense Novembri 1456 terræ motu concidisset, pari pietate, ac munificentia reparatum est à Ferdinando primo Rege, & à compluribus nobilibus, qui pro virili suam quisque partem reficiendam suscipere, adjectis familiæ stemmatibus, quæ adhuc cernuntur in parastatis. Est autem id templum compluribus insignis Sanctorum reliquiis, in ara quidem maxima corpore sancti Agrippini Episcopi, ac Patroni Neapolitani, & sanctorum martyrum Eutychis, & Acutii sociorum sancti Januarii. Ad templi dexteram sacellum est, in quo S. Athanasii Episcopi, eidem ac Patroni Neapolitani corpus una cum S. Laurentii Episcopi pariter Neapolitani corpore reconditur. Ad levam aliud sacellum visitur, in quo S. Aspremi primi hujus Urbis Episcopi, ac Patroni à S. Petro baptizati corpus asservatur, sub ara maxima extat elegans sacellum marmoreis columnis subnixum, ac marmore phario etiam superne in laqueari convehitum ab Oliverio Carrafa Cardinali, & Præsule Neapolitano constructum, sub cujus ara ab eodem anno 1506. reconditum est corpus S. Januarii Episcopi Beneventani præcipui Neapolitani Urbis patroni è celeberrimo Montis Virginis cenobio unius fere diei itinere ab Alexandro Carrafa Archiepiscopo anno 1497. allatum. In eodem inferiori sacello ab Oliverio Cardinali repositum est corpus S. Maximi Levitæ, & Martyris, quod è Cumarum Urbe anno 1207. Neapolim fuerat translatum.

Porro opulentissimi thesauri reliquiarum thesaurus cujus opibus, ac præsidio multo melius, quam vel argenti, atque auri copia, vel hominum solertia hæc urbs continetur, in alio sacello custoditur, quod uxor Ducis Albæ hujus Regni Protegis in superiori quadam turri ad templi valvas, quæ vulgo thesaurus appellatur, exornandum curavit. quo in thesauro multæ sunt sanctorum reliquie, ac præcipue caput S. Januarii caput item S. Maximi martyris, & complures aliarum reliquiarum, præsertim vero capita quinque Episcoporum qui eidem sunt hujus Urbis Patroni, nimirum S. Aspremi, S. Euphebii S. Agrippini, S. Athanasii, & S. Severi, quæ argenteis inclusa

theis per Urbem ea ipsa die, qua S. Januarii sanguis, ut mox dicemus, circumferuntur. Itaque duæ vitæ ampullæ, in quibus S. Januarii sanguis concretus asservatur, quæ cum in conspectu capitis ejusdem ponitur, admirandum in modum coalescunt & ebullire perinde, atque si recens effusus ad hæc usque tempora cernitur, id quod Breviarium Romanum in die S. Januarii testatur, quin etiam repetito quotannis miraculo die sabbati ante primam Dominicam Maii celebratæ maxima ad populi, atque omnium ordinum, ac gentium externarum conspectum ampullæ illæ per Urbem deferuntur, in quibus coram, ac publice spectantibus omnibus sanguis ille concretus, ac durus, ubi post longum ambitum obviam fit capiti, quod in publico, atque aperto loco ad ipsum composito ante collocatur, eidem illis spectantibus liquefcere, fervere, ac prope gesticulare solet, sic prorsus ac si illo puncto temporis sanctissimi martyris caput incisum, & sanguis ille fusus esset.

Sed hæc scribente me sacellum aliud è Regione S. Restitutæ solo templi par, & æquum multo majus, multoq; magnificentius suis Civitas impensis extruit voti damnata, quod pro pestilentia, quæ anno 1527. sæde grassabatur, depellenda suscepit, ut in eo thesaurus ille reliquiarum augustius collocetur.

SANCTA MARIA MAIOR Neapoli.

SANCTA MARIA MAJOR. Extruxit id templum Neapoli S. Pomponius Episcopus Neapolitanus annis Domini citate 524. qui obiit 14. Maii, ut habet Martyrologium; in eoq; conditus est. In templi abide hæc verba leguntur: *Basilicam hæc Pomponius Episcopus Neapolitanus famulus Jesu Christi Domini fecit*, postea anno 533. Joannes II. summus Pontifex patria Romanus S. Pomponii consanguineus, cum venisset Neapolim, Basilicam hanc consecravit, ut in lapide pro templi foribus collocato incisum legimus. Est autem ea basilica una ex quatuor præcipuis Patrehiis, insignis etiam imagine Deiparæ, ut fama est, à S. Luca depictæ, quod nostra ætate anno scilicet 591. religiosissime Patribus ordinis Clericorum Regularium minorum est attributum, & ab eisdem nitenti restitutum, ubi in animarum salute procuranda egregiam navant operam. Ad hæc hinc temple ædicula Deiparæ, ac S. Joannis Evangelistæ, quam

*S. Januarii
Episcopi
corpus, juxta
ejusdem
caput as-
servatur.*

*S. Maria
ad p.
typo.
plo.
men
indis.*

*S. Maria
Majoris
templum à
Pomponio
Episcopo
Neapolitano
extructum.*

*Idem
plum
para
extru.*

quam sibi, suisque Joannes Jovinianus Pontanus Poeta, & Orator insignis extructi, ac multis iisque præclari ingenii sui elogis, ac monumentis exornavit.

SANCTA MARIA A Carmelo.

S. Maria à Carmelo.
S. Maria à Carmelo, cui celebre sacri Ordinis Carmelitarum cœnobium est adjunctum. In hoc templo pulcherrima Deiparæ filium in ulnis foventis imago, pictura sane pervetusta, & opere græcico, ingenti populorum beneficia poscentium concursatione religiosissime colitur, ea quam plurimis, idque potissimum ab anno 1500, claret miraculis, quæ admodum votivæ tabellæ testantur. Eodem in templo extat Christi Domini pendens à Cruce simulachrum; quod ad declinandum bombardæ ictum illi. stri plane miraculo caput acclinavit, quæ de re fulius cap. 20.

SANCTA MARIA AD PEDEM Cryptæ.

S. Maria ad pedem cryptæ rē- plo, cur no- men hoc inditum.
S. Maria ad pedem Cryptæ ad plagam maris sita, miraculis etiam celebri sacri Ordinis Canonicorum Regularium Lateranensium sic dicta, quod extructa sit ad initium cryptæ illius famosissimæ factæ à Lucio Lucullo, qui non solum, teste Plutarcho, cursus in mari, piscoso transitu, ædibus suis ibidem extructis circumduxit, ut propterea à Tuberone Stoico Togatus Xerxes sit appellatus; verum etiam; auctore Varrone l. 3. de re rustica propter proximam suam villam montem perforavit, quem dicunt Pausilypum; tametsi Pontanus Cocceio Blondus ignoro auctori istæ operis referant; quæ quid sit, de ejusmodi certe crypta Seneca l. 7. Epist. 38. Nil, inquit, illo carcere longius, nihil illis sanctorum visceribus.

Idem tem- plum Dei- paræ jussu extructum.
Quæ vero ejus templi fuerit ædificandi occasio, habetur in pervetusto quidem, ac manuscripto Codice, qui apud ejus templi cœnobias asservatur; in quo anno 1423 transcripta sunt hujus cœnobii bona ex catalogo bonorum omnium Ecclesiarum Neapolitanæ Diocesis, quod jam pridem anno scilicet 1353. Ludouico, & Joanna regnantibus factum asserebatur. Et vero ad monitiones Deiparæ tres ejus excitandi templi in eo codice leguntur, quas hic eodem ordine re-

ferre non pigebit, quo præclarissimi templi jussu Deiparæ crediti origo aperiat. Vir quidam pius, ac religiosus, qui apud S. Mariam ad Capellam debebat nomine frater Benedictus, cum ad balnea Puteolana pergeret, die 8. Sept. nascens Virgini sacro sub auroram imago Dei Genitricis filium in gremio foventis eo in loco ubi nunc id templum est, ei apparuit, Maria quoque de Duratio montalis regio genere apud Cœnobium Castri de Ovo die sabbati sub auroram, item per quietem admonita est à Deiparæ, ut id templum extrueretur. Cuidam præterea Eremitæ, qui B. Petrus dicebatur, cum super cryptam eo in loco, qui S. Maria de Itria vocatur, degeret, per quietem scilicet Deiparæ ostendit, idemque edixit; quo factum est, ut multorum elemosynis undique corrogatis excitatum sit ejusmodi templum, cui postea complures à summis Pontificibus indulgentiæ concessæ fuere. Quocirca plurimi die sabbati præsertim Deiparæ venerant eo confluere solent, ejus templi mentio fit in translatione SS. Martyrum Maximi Levitæ, & Julianæ V. è Cumarum Urbe eversa, unde ann. 1207. primum ad hanc Dei Genitricis ædem, sequenti vero die Neapolim fuit illata. Eiusdem quoque templi meminit Petrarca in Itinerario, testaturque ad illud assidue præternavigantium fieri concursum, quin etiam illud in more positum videmus ut majora navigia, ubi in ejus templi conspectum venerint, bombardarum dispositione Deiparæ salutem, ac venerentur. Rex Alphonsus primus ex facultate Nicolai Papæ Quinti suo diplomate hoc templum cum adjuncto Cœnobio Canonicorum regularibus S. Augustini Congregationis S. Salvatoris Lateranensis gubernandum, & colendum anno 1452. attribuit; voluitque cœnobii bona ab omni vectigalium onere immunita esse, atque exempta.

SANCTA MARIA A B Agnone.

S. Maria ab Agnone corrupto vocabulo ab Agnone, quod italica terminatione Anguem ingentem significat; & sane ejusmodi templum, non ut Python quondam Appolline Pythonæ Serpente interempto Poetæ fictis ambagibus dictum fabulabatur, sed ab ingenti, ac lethifero Angue ope Deiparæ eo in loco vere extincto nomen accepit. quo in loco

S. Maria ab Agnone templum ab eodem i- bi anguem extructum.

templum hoc grati animi monumentum à Neapolitanis eidem Deiparæ est extructum, cui nomen ab accepto beneficio inditum; cui sanctimonialium Cœnobium Ordinis S. Basilii an. Domini 833 est adjunctum: quæ postea relicto superioribus annis hoc in S. Gaudiosi monasterium Ordinis S. Benedicti commigravit unâ cum pulcherrima, ac piissima Deiparæ imagine, ad cuius pedes anguis visitur, ea imago cum ipso pariete, in quo erat depicta, ex templo S. Mariæ de Agone in templum S. Gaudiosi est translata, ubi nunc asseritur cum subjectis in lapide incisis versibus, quibus quidem, quæ diximus, universa indicantur:

Anguis erat veteri quondam stabulanda palude,

Inficiens homines, paucos, & omne pecus.

Ibat foris die Saturni nobilitate illuc

Ara Cismuniam limina sacra Petri,

Cujus in auxilio Sancti confisus, & alma

Christipara illa spes transivit ille pius.

Nocte sequente illam recubans per formica vidit.

Natum amplificantem dulciter usq; suum,

Dimidiam pedibus lunam, qua visa tenere,

Ex sancto tales edidit ore sonos.

Mortuus est Anguis, non pestifer amplius exstat.

Construito hic templum nomine viid meo.

Vir pius evocatur iussum, loca condidit,

atque

Virginibus sacris stave parata facit.

Quæ fuit appetitus titulus sic, sancta M A R I A.

ANGVONIS caso sumptus ab Angue truci.

Hac loca sancta diu sub Basilii ordine Græca,

Et Longobarda percoluere sacra;

Nunc trita, casta vivunt vexilla ferentes

Drii Basilii munera grata Deo.

Inde sub Augusto medio, cum Candida Virgo.

Assumpta in calum concelebratur Ovans,

Ordinis istius S. inctorum hæc ade diebus

Peccati veniam quicquid habere possit.

Fund. anno Domini DCCCXXXIII. Hæcenus ibi.

SANCTA MARIA

Sicula.

S. Maria Sicula, templum est antiquum non Sadeo magnum in vicinia, quam dicunt Forcella prope sancti Agrippini templum à Leone familia Sicula nobili Neapolitano Caroli I. Regis Neapolitani Protonotario anno salutis 1275. conditum. Quæ vero in hoc templo colitur Deiparæ imago, ea editis olim miraculis clarebat, ut videre licet in subiecta inscriptione lapidi insculpta, ac supra templi fores posita, quæ ejusmodi est:

Ladislavus Rex, cum morbo siatica esset infectus, conversus ad Beatissimam Virginem Siulam liber evasit. Ioanna soror Regis Ladislavus qualibet hebdomada in die Sabbati eandem summa cum veneratione visitabat, ab eademque singuli patientes sanis redibant, sic ille. Nunc vero templi hoc multiplicatis undequaque ædificiis à plebs; ignoratur.

Sed ne in omnibus Deiparæ templis Neapoli extructis singillatim recensendis nimium immoremur, omnis ex industria reliquis, ea tantum brevissime perstrigam, quæ vel ad monialium Cœnobia, vel ad eas domos, in quibus Christianæ pietatis opera in egenos conferuntur, vel ad virorum religiosorum domicilia pertinent, erit neq; ab eorundem templorum splendore, neq; à gloria Deiparæ aliena commemoratio; & intelligant omnes ingentem in hac urbe tum virorum, tum mulierum multitudinem sub peculiari Deiparæ patrocinio degere, ejusdemq; præsidio, quæ ad vitæ cultum sunt necessitaria, illis suppeditari.

S. MARIA A DONNA

Roma.

Principio offert se inter monialium templum à S. Maria Donna Romata. cui antiquissimum Monialium Ordinis S. Benedicti cœnobium est annexum, illuc ex evertis Cumis an. salut. 1207. magna rotius Neapolitanæ urbis pompa illatum est corpus S. Julianæ Virginis, ac martyris præclarissimæ, de qua nos in tractatu de virginibus; ejus festum, ut in martirol. Rom. recolitur die 16. Februarii, illic recon-

illic reconditur tibia S. Antonii Abbatis toto terrarum orbe clarissimi, quæ in ejus festo omnibus spectantibus proponitur: illic etiam asser- vatur ampulla vitrea, qua S. Joannis Baptistæ sanguis continetur, qui ad ejus invocationem sæpe in missæ sacrificio colliquefcere cernitur. At dicit quispiam, qui fieri potuit, ut tibia S. Antonii hic recondatur, cum idem S. Antonius teste Athanasio in ejus vita, sui tumuli locum adeo occultum esse voluerit, ut duobus discipulis, quibus funus suum curandum commisit, severe edixerit, ne cuiquam illum commo- strarent, quare S. Hilarion, auctore S. Hieronymo in ejus vita, cum ad sancti Antonii Eremitum pervenisset, & sancti viri loca omnia pie perlustrasset, duos è discipulis sancti Antonii rogavit, ut illius tumulum sibi indicarent, qui ab eis seorsim est abductus; utrum verò illum viderit, ignoratur. Eadem laboriri potest de sancti Joannis Baptistæ sanguine dubitatio, cum illius corpus ex sacra Evangeliorum historia ab ejus discipulis sepulture mandatum post annos ferè trecentos ab Impio Juliano Apostata fuerit igne combustum, sic, ut ejus postea dispersæ reliquæ noctu à quibusdam Monachis ægrè colligi potuerint. At qui de sacro ejus sanguine non hujus modo cœnobii moniales gloriantur, sed illæ etiam quæ Neapoli ad sanctum Gregorium Armeniæ Episcopum (vulgo corrupto vocabulo sanctum Ligorium degunt, & verum esse Præcursoris sanguinem testatur miraculum illud omnibus notissimum quo die 29. Augusti, cum ejus decollatio celebratur, insperante populo colliquefcit. Utrique difficultati ut plenè satisfiat, rem omnem paulò altius repetam. Cum hujus Cœnobii templum pervetus illud quidem, postea à nobili quadam femina Andegavensi genere sub Neapolitanis Regibus è Galliarum genere ortis annum Domini circiter 1300. restitutum, & auctum fuerit facile fieri potuit, ut è Gallia, ubi hujusmodi reliquæ pie asservabantur Neapolim à Gallis, quibus cum eo tempore magna Neapolitanis intercedebat consuetudo, perferretur. Verum, quoniam pacto in Galliam delatæ sint, est demonstrandum. Et sanè corpus S. Antonii Abbatis, auctore S. Antonino 2. part. hist. titul. 12. c. 35. ult. imperante Justiniano apud Ægyptum in Eremito repertum translatum est Alexandriam. Id ipsum testatur Marianus Scotus, quem refert Baron. tom. 7. Annal. ad ann. Christi 531. At verò de translatione in Gallias

idem S. Antonius loco citato: *Nunc autem, inquit, pro certo est in Abbacia monasterii majoris prope Avilatem in provincia Provincia, & Brachium est apud Vienneses, ubi nunc sit concursus populorum.* sic ille.

Petrus quoque de Natalibus lib. 5. Catalogi Sanctorum cap. 110. affirmat Jacobum filium S. Guliel. Comitis corpus sancti Antonii ab Imperatore Constantinopolitano dono acceptum detulisse Viennam. Quod verò spectat ad sanguinem Præcursoris; Gregorius Turonensis auctor gravissimus lib. 1. de gloria martyrum c. 12. quandam de eo refert historiam scitu non injucundam, quam hic inferere operæ pretium duxi, cum enim ageret de sancti Joannis Baptistæ martyrio. Tum temporis, inquit, à Gallis matrona quædam Jerosolymam abierat pro devotione tantum, ut Domini, & Salvatoris nostri præsentiam mereretur: audiens autem quod beatus Joannes decollaretur, cursu illuc rapido tendit, datisque muneribus supplicat percussori, ut eam sanguinem fluentem colligere permitteret. Illo autem percutiente, matrona concham argenteam præparat, truncatoque martyris capite cruorem devora suscepit. Quem diligenter in ampulla positum, in patriam detulit, & apud Vasatensem urbem ædificata in ejus honorem Ecclesia in sancto altari collocavit. hæc Turonensis. Ex quibus satis colligitur quomodo hujusmodi reliquæ in Galliam translatae, inde Neapolim deferri, & in templum à Gallis exornatum reponi potuerint.

**S. MARIA REGINA COELI, ET
alia Monialium Templi Dei-
para sacra.**

S. Maria Regina cæli Monialium, quæ Ordinem Canonico Regularium S. Augustini proficitur. Hoc templum Deiparæ Assumptæ hæc occasione est dicarum. Cum anno 1518. moniales quatuor è cœnobio S. Mariæ de Agnone perfectioris vitæ studio novum monasterium fundaturæ in quandam se domum recepissent, & Franciscam Gambacurtam monialem è monasterio Nolano Ordinis Canonico Regularium in Abbatissam elegissent, brevi temporis intervallo earum numerus crevit ad quadraginta, postmodum an. 1534. die 14. Augusti eadem Abbatissa divino, ut rei probavit cœtus, permota spiritu jussit

R I T T ca

S. Joannis Baptistæ sanguis sepe colliquescit.

S. Joannis Baptistæ sanguis in ipso decollationis die à quadam Matrona asservatū.

S. Mariæ Reginae cæli templum in Assumptionis honorem cur dicatum.

S. Antonii Ab. corpus in eremio repertum.

ea nocte omnes partim in suo, partim in superiori cubiculo pernoctare, cui cum omnes paruisent, eadem nocte ingenti fulgurum, tonitruorum, & pluviae procella excitata, earum domus anno superiore ab ipsis coempta, in qua jam debebant, ut erat vetustissima, corruit à fundamentis, duobus tantum cubiculis, ubi se moniales continebant exceptis, quare tanto Deiparæ beneficio, ea ipsa, quæ Virginis Assumptæ celebritatem præcurrit nocte, accepto, novo cœnobio juxta templum S. Mariæ à Gratia exædificato, Deiparæ Assumptæ nobile templum à fundamentis erexerunt.

S. Maria à Donna Regina. S. Maria à Doana Regina monialium Ordinis S. Francisci, quarum cœnobium extructum est à Regina Maria Hungarica Caroli II. Regis Neapolitani uxore, S. Ludovici Episcopi Tolosani ex Ordine Minorum matre, quæ ibidem anno 1323. est sepulta.

S. Maria Aluini. S. Maria Aluini è regione S. Mariæ Novæ monialium ordinis S. Benedicti. Hoc cœnobium à quibusdam monialibus Græcis sexcentos circiter annos est ædificatum, cum enim in mari sæva tempestate jactarentur, voverunt se, quo incolumes, ac salvæ pervenissent, illic cœnobium sibi extructuras, cum ergo Neapolim appulissent, hic cœnobium excitarunt.

S. Maria Sapia. 48. S. Maria Sapientie monialium Ordinis Prædicatorum. Hoc templum exædificavit Oliverius Cardinalis Carafa anno salutis 1507. ut illic Collegium tenuioribus scholasticis ad sapientiam addiscendam fundaret: verum morte præpeditus cum id facere nequisset, bujusmodi ibi cœnobium monialibus sacri Prædicatorum Ordinis extructum est, quæ singulari pietatis, & regularis disciplinæ observatione clarent, earum curam gerunt religiosissimi Patres clericorum Regularium, quos Theatinos appellant.

S. Maria à Jesu Teste. S. Maria à Jesu monialium Ordinis S. Francisci, quarum cœnobium à duabus tertiariis è cœnobio S. Hieronymi propter pestem, quæ anno 1422. grassabatur, egressis, extrui ceptum: postmodum elemosynis, ac liberalitate Joannæ Aragoniæ Ferdinandi Regis Neapolitani uxoris auctum est, & amplificatum.

S. Maria à Jerusalem. S. Maria à Jerusalem cœnobium habet adjunctum monialium Capuccinarum Ordinis S. Francisci, anno salutis 1533. à religiosissima scemina natione Hispana nomine Longa fundatum; quæ cum paralyti laboraret, præclaro miraculo à B. Virgine in æde Lauretana, auctore

Horatio Turfellino l. i. histor. Lauret. c. 10. fanitati est restituta: qua de re nos Tract. de Miracul. egimus. mox Neapolim reveria ex suis facultatibus hospitale incurabile extruxit, ubi multis annis ægrotis ministravit. Aliquot deinde nobilibus fœminis adniventibus hoc monasterium extruxit, ibiq; arctissimam Capuccinorum vivendi rationem una cum iisdem suscepit hujus cœnobii moniales magnæ laudatatis opinione apud omnes merito celebrantur.

S. Maria Conceptionis, cui cœnobium est adjunctum monialium Hispanæ nationis anno salutis 1534. fundatum sub cura Fr. Minorum de Observantia, utuntur candenti tunica, & scapulari, pallio vero ca ruleo, & atro velo.

S. Maria à Consolatione cœnobium monialium ordinis S. Francisci.

**DEIPARÆ TEMPLA, QUIBVS
Nosocomia, orphanotrophia, & similes
pietatis Christiana domus
adjunguntur.**

JAN. quod spectat ad ea Tempia Deiparæ in Urbe Neapoli, quibus domicilia ad pietatis munera exercenda sunt adjuncta, eacum copiose cap. 29. recensuerim, hic breviter attingam, tale est templum *Annunciatæ* anno 1304. Carolo II. Rege fundatum, à quo innumerabilia egentibus subsidia, ut supra dixi, conferuntur, hic octingentæ fere mulieres in separata domo aluntur. In hujus templi sacello mirifice exornato, & ad sacras reliquias custodiendas extructo complures nobilissimæ asservantur sacra reliquæ, præsertim:

Ex ligno Dominiæ Crucis.
Una ex spinis coronæ spinæ Christi Domini.
Digitus index S. Joannis Baptistæ.
Caput S. Barbaræ virginis, & martyris.

Et hæc quidem omnia Joanna secunda Regina Neapolitana huic templo est clargita. In hoc item Templo reconduntur:

Duo sanctorum Innocentium corpora, alterum ab eadem Joanna II. alterum ab alio pio viro accepta.

Octo præterea corpora SS. ex Civitate Lesina in Apulia in hoc templum anno 1598. translata, quorum nomina hæc sunt.

Corpora sanctorum Firmiani, & Primiani fratrum martyrum.

S. Tellurii martyris,

S. Alexandri martyris.

S. Sabini Episcopi.

S. Eunomii Episcopi.

S. Paschalis Abb. Cassinensis.

S. Ursulæ virginis, & martyris.

S. Maria de Populo. S. Maria de Populo ad Nosocomium Incubabilem, ubi exhibentur varia in ægros charitatis opera. Mulieres item, quas convertitas vocant, ibidem in separata domo degunt.

S. Maria à Jesu Red. Captiv. S. Maria à Jesu Redemptionis Captivorum, quos ab infidelibus persoluto pretio eripit.

S. Maria Montis Pietatis, ubi gratis pecunia egenibus mutuo datur.

S. Maria Montis Pietatis. S. Maria Montis Misericordiæ, ubi septem ipsa misericordiæ opera in egenos præstantur.

S. Maria Montis Misericordiæ. S. Maria de Laureto, quæ Orphanos alit candenti habitu amictos.

S. Maria de Laureto. S. Maria Pietatis, quæ Orphanos item nutrit cæruleis vestibus indutos.

S. Maria Pietatis. S. Maria à Columna pauperum Jesu Christi ad pueros vagos, & per urbem errones educandos.

S. Maria à Columna. S. Maria Visita pauperes ad egenas, ac tenuiores puellas alendas.

S. Maria Visita Pauperes. S. Maria Conceptionis apud montem Calvarium honestarum puellarum domicilium,

S. Maria Conceptionis. S. Maria à Splendore, ubi puellæ Capuccinorum vivendirationem amplexæ commorantur.

S. Maria à Splendore. S. Maria à Constantinopoli anno 1519. extruitur propter depulsam pestem, quæ ab Augusto anno 1526. ad initium usque anni 1529. grassata erat: nunc domus ibidem ad puellarum educationem est instituta, quod inscriptio in interiori pariete supra fores in lapide incisa in his verbis indicat: *D. Maria Constantinopolitana Neapolitana Civitas Carolo V imperante ad pestem arretruncandam ad eum vocata, extruxit, dicavit. A vetustate ruinosa Philippo III. regnante, piæ stipe collata, addito Virginum Collegio à fundamentis magnificentius excitavit anno 1612.*

S. Maria à Constantinopoli. S. Maria à Charitate anno 1546. fundatur, in qua complures mulieres degunt.

S. Maria à Charitate. S. Maria Refugii, ubi plurimæ mulieres nutriuntur,

S. Maria Refugii. S. Maria Succursus, ubi plurimæ mulieres nutriuntur,

S. Maria Succursus. S. Maria Succursus mulierum, quas vocant

illuminatas Virgines, aliasque mulieres nutrit.

S. Maria Solitudinis, quæ filia sunt hispanarum educat in Eglæ Regione vulgo *Pizzofalcone*.

S. Maria à Carminello apud viciniam hispanorum, mulierum hispanorum, quas Convertitas vocant.

Ad templa Deiparæ referri potest S. Maria Præsentationis, ubi nobiles puellæ virgines propriis expensis educantur.

S. Maria item à Carminello in sedili Capuanæ mulierum natione Italarum, quæ ibi ad tempus aliquod commorantur.

S. Maria Solitudinis

S. Maria à Carminello Hispanorum.

S. Maria Præsent.

S. Maria à Carminello in sedili Capuana.

DEIPARÆ TEMPLA, QUÆ AD viros religiosos pertinent.

Quod vero spectat ad Religiosorum virorum templa Neapoli Deiparæ insignita nomine, ea certe numero plurima sunt: singuli enim fere regularium ordines unum vel plura possident domicilia, quorum templa Deiparæ sunt consecrata, è quibus in præsentia omissis, quorum supra meminimus, præcipua quædam recensebimus.

S. Maria Montis Virginis cœnobitium ejusdem Ordinis. Hoc vero templum à Bartholomæo de Capua magno Altevillæ Comite, ut est in inscriptione supra templi fores ante trecentos, & eo amplius annos erectum est, atque fundatum.

Ordo Prædicatorum quamplurima in hac Urbe monasteria numerat, è quibus Deiparæ nomen præferunt.

S. Maria Rosarii, Ecclesia anno 1572. erecta una cum cœnobio.

S. Maria Sanitatis in suburbiis, ubi Deipara plurimis miraculis est illustris. Id templum dicebatur prius S. Gaudiosi, is Episcopus Bituntinis Ecclesiæ, cum esset in Africa, inde Genserici Vandalorum Regis Arianæ persecutionem fugiens Neapolim venit, annum Domini circiter 440. S. Stephani Prothomartyris sanguinis ampullam secum ferens, cum S. Quodvultdeo & aliis Episcopis, ubi multis claris miraculis in monasterio sancto sine quievit, ex martyrologio die 28. Octob. Apud hoc templum visitur etiã per vetustum cœmeterium subterraneum, ubi tumulus, in quo aliquando jacuit S. Gaudiosi corpus, cù ejus inscriptione opere musivo exarata

Religiosorum virorum templa Neapolitana.

S. Maria Montis Virginis

S. Maria Rosarii.

S. Maria sanitatis olim S. Gaudiosi Episc.

rata monstratur Sed cum id templum vetustate desertum, terra obrutum, situ squalleret; egesta terra expurgatum sacro Ordini Prædicatorum est assignatum, ac Deiparæ à sanitate dicatum anno Domini 1377. Dominica II Quadragesimæ, quo die solemniter instituta supplicatione, eo venit Paulus Aretius Cardinalis, & Archiepiscopus Neapolitanus, vir pietate insignis ex religiosissimo Ordine Clericorum Regularium, quos Theatinos dicunt, obedientia summi Pontificis ad Præsulatum euectus. Nunc autem celebre ibi templum cum insigni cœnobio piorum elemosynis est erectum. Ea tamen Regio olim Vallis sanitatis dicebatur, non tam ob cœli clementiam, quam ob S. Gaudiosi miracula, quibus multi sanitatem ab eo consequebantur.

Iesus Maria templi. Aliud quoque templum Ordinis Prædicatorum, quod dicitur Iesus Maria, anno 1581, fundatum est.

Minorum Ordo, & ipse Neapoli multa habet cœnobia, e quibus ad eos, qui dicuntur de Observantia, spectant.

S. Maria Nova. S. Maria Nova templum à Carolo I. Neapolitanorum Rege anno salutis 1268. conditum, & Fratribus Minoribus attributum. In cuius templi sacello ad dexteram aræ maximæ piissima Imago Deiparæ cognomento à Gratia colitur, quæ ingenti miraculorum multitudine, ac populorum frequentia celebratur. In altero vero sacello, & eo quidem peramplo in arca super altare posita religiose aservatur corpus B. Jacobi de Marchia Deiparæ studiosissimi, cuius beneficio B. Jacobus Laureti ab insanabili morbo convaleuit, quemadmodum cap. 20. diximus. De hoc viro sanctitate præclaro p. 3. chron. Fratrum Minorum lib. 6. c. 3. illud memoriam proditur, quod tanto animarum iuvandarum zelo flagrarit, ut prædicationis munere suscepto 40. ipsos annos fere quotidie sit concionatus, sive in urbibus, sive in pagis, sive ad alios quacunque ratione ad verbum Dei audiendum congregatos. quod si externi decissent auditores, ad suos Fratres verba faciebat; & ne cuiquam onerosus esset, panem, cepas, legumina, aqua infusa, quibus vesceretur, secum ipse deferebat.

S. Maria Angelorū. S. Maria Angelorum in suburbio eorundem Fratrum Minorum de Observantia anno 1581. extruitur.

S. Maria à S. Maria à Conceptione Patrum Capucino-

rum extra urbis mœnia anno salutis 1570. extruitur.

S. Maria à Spiritu S. extra urbem Fr. Minor. quos Conventuales appellant.

S. Maria à Veritate in suburbio Ordinis Eremitarum S. Augustini, quos Discalceatos appellant, & asperissimam vivendi rationem propter Christum sunt amplexi.

S. Maria à Vita in suburbio Ordinis Carmelitarum, ubi prius templum erat S. Vito sacrum hinc à Patribus Carmelitæ Dei Genitrici à Vita dicatum.

S. Maria Mater Dei Ordinis Carmelitarum Discalceatorum, quorum Ordo à B. Teresa institutus, verbo, precibus, & exemplo proximos juvare studet.

S. Maria Virginum Ordinis Cruciferorum ab anno 1330. cum antea Nosocomium huic templo esset annexum.

S. Maria à Stella Ordinis Minimorum S. Francisci de Paula.

S. Maria ad Capellam, huius templi cœnobiolum anno 1134. monachorum S. Basilii, deinde Cassinensium, mox Olivetanorum fuisse legitur, in præsentia est Canonicorum Regularium S. Salvatoris.

S. Maria Montis Serrati Ordinis S. Benedicti hoc templum anno salutis 1506. Neapoli extrui cœptum est, & à celeberrimo illo templo Hispaniæ, cuius Congregationi est unitum, mutuatum est nomen.

S. Maria Partus Virginis in Mergillina ad Pausilipi montis radices Ordini Servitarum ab anno 1524 attributum. Hoc templum anno 1510. à Jacobo Sannazario Poeta in primis nobili conditum, atque dicatum fuit Partui Virginis, cuius eximias laudes cecinit egregio quidem, ac viginti annorum lima perpolito poemate, ejus corpus eodem in templo marmoreo tumulo conditum jacet.

S. Maria ab omni bono in clivo montis, quæ dicunt S. Martini, Ordinis Servitarum.

S. Maria à Gratia celebre templum annum circiter 1490. erectum, mox anno 1500. ordini Eremitarum S. Hieronymi Congregationis B. Petri de Pisa attributum.

S. Maria Angelorum in Eola magnificum, & insigne templum à religiosissimis Clericis Regularibus, quos Theatinos vocant, nuper extructum.

TEMPLA DOMICILIORVM
Societatis Iesu Neapoli Deiparæ
erecta.

Claudam universam hanc de templis Deiparæ Neapoli erectis narrationem iis, quæ nostra Societas Iesu in hac ipsa urbe habet. Quatuor omnino sunt Neapoli nostræ Religionis domicilia, eaque omnia Deiparæ templis insignita.

Annun-
ciata Vir-
ginis tem-
plum Egla.

Tyrocinium in ea Urbis Regione, quam Eg-lam, vulgo *Echia* vocant anno 1587. fundatum in quo Novitii, qui Societati nomina dedere educantur. Cujus templum B. Virgini Annun-
ciatæ est factum.

Collegium, in quo omnes, quæ ad Theolo-
gum pertinent disciplinæ traduntur, nostro-
rum in hac urbe domiciliorum primum extitit
quippe cujus initia anno 1552. posita sunt, mis-
sis à B. Ignatio Societatis parente ex urbe Ro-
ma Patribus: ejus postea templum à Societate
nostra excitatum prope sedile Nidi anno 1557.
Iesu est, ac Matri dicatum, ut lapis pro templi
foribus testatur.

Professorum vero domus Neapoli duæ nu-
merantur.

Templum
Professa-
rum
Domus so-
cietatis Iesu
Deiparæ
dicatum.

Altera in foro, ac majore Emporio erecta est
ad vetus sacellum Virgini Carmelitanæ sacrum
quod vulgo imminuto à Carmelo nomine
Carmine dicitur, ubi anno 1611. non mino-
ri populi, ac vicinorum civium studio, quam
eorundem utilitate à Patribus Societatis nos-
træ consueta Domus Professorum munera ex-
erceri cœpta sunt, ad hujus Domus templum
Pater Claudius Aquaviva Præpositus Genera-
lis Societatis Iesu anno 1613. quatuor Sancto-
rum corpora ex cœmeterio Priscillæ via Sala-
ria desumpta religiose asservanda transmisit;
S. nimirum Victorini martyris, & S. Eugeniæ
virginis & martyris, duorumque ejusdem S.
Eugeniæ lociorum martyrum.

Ejusdem
aliud tem-
plum in
Conceptio-
nis Deipa-
ræ honorè
dicatum.

Altera, quæ multo ante, anno scilicet 1576.
prope templum sancti Blasij constituta, cum
ad obeunda Societatis munera minus com-
moda videretur, in Palatium quoddam aper-
to, celebrique loco positum omnibus ad ad-
eundum percommodum magnifice extru-
ctum, ac piorum elemosynis coemptum anno
salutis 1584. translata est. Ejusq; porro palatii
extrinseca facies à fronte, ac lateribus quadrato
lapide cuspidatum adamantis instar exciso, & in
quincuncem disposito, opere magifico ac re-

gio extructa, templi etiam faciem mirifice æ-
mulatur, quam intra faciem diruto, quod clau-
debat, ædificio laxissimum. quod nunc cer-
nitur conditum est templum Crucis ad exēplum
quadratæ cameratum, quatuor ingentibus pi-
lis seu parasatis innixum, quarū singulis qua-
terni ducti fornices templum efficiunt, triplici
testudine, seu tribus, ut vocant, navibus distin-
ctum, sic explicatum, atq; oculis pervium, ut
tanta amplitudo prospicienti fere pateat inte-
gra. Excitari cœptū est an. 1584. die 15 Dec. ipsa
Conceptæ Virginis octava, eidemque Deiparæ
Conceptæ dicatum est. Ac prius à Lelio Bran-
cacio Archiepiscopo Tarentino solemnibus
ceremoniis jactus est lapis hujusmodi cum in-
scriptione. *Virginis Conceptæ Templo extruendo
Societas Iesu Professæ deiecit 18. Calendæ Janua-
rii 1584.* Et celebrati astabat Dux Osunnæ Re-
gni Prorex cum conjuge, frequentiq; proce-
rum, ac nobilium corona, ipso etiam tū vivente
ac spectante Alphōso Salmerone, qui unus fuit
de primis novem beati Ignatii in nostra Religio-
ne fundanda sociis. Tertio ac trigesimo anno
posteaquam Neapolim Societas Iesu advena-
rat, septendecim vero annorum spatio ad hanc
quam videmus, formam redactum est, nam cū
nocte, quæ Calēdas Januarias anni 1596. est ob-
sequuta, contignatio, testumque sub quo Ara
maxima, dū perficeretur opus, erat excitata, mi-
serandum in modum conflagrasset; tum vero
majore omnium studio, ac pietate opus urgeri
cœptum, spe & opinione omnium citius huc
processit, ut non nisi ornamenta, ac Tholus,
seu cupula desiderentur. Quare anno 1601. in
honorem Virginis Conceptæ solemnī ritu est
consecratum ab Alphonso Cardinali Gesualdo
qui in arcula reliquiarum, quæ in majori alta-
ri, quod una cum templo ipse consecravit, de
more est recondita: testatum reliquit his ipsis
verbis: *Anno Domini 1601. Dominica prima ip-
sius Octobris, qua hoc anno in septimum ejus mē-
sis diem incidit, Ego Alphonus Episcopus Os-
tensis S. Romanæ Ecclesiæ Cardinalis Gesual-
dus, sacri Collegii Decanus, Archiepiscopus
Neapolitanus consecravi Ecclesiam, & Aliare
hoc in honorem Dei, & Gloriosissimi nominis
JESU, & Beatissima semper Virginis MARIÆ
sub invocatione immaculatæ CONCEPTIO-
NIS ejusdem, & in eo inclusi reliquias, &c.*
Additque singulatim reliquiarum, quas ibi re-
posuit, nomina, & centum dierum Indulgentiā
Ecclesiam hanc visitantibus in anniversario

Consecra-
tio ejusdem
templi de-
scribitur.

consecrationis ejusdem concessit. Eademque die tria alia Altaria in facellis ejusdem templi, à tribus aliis Episcopis reconditis, in singulis Sanctorum reliquiis, consecrata sunt. Altare quidem facelli ad levam Aræ maximæ ab Andrea de Franchis, Archiepiscopo Tranenſi in honorem Dei, Deiparæ, & Sanctorum septem Angelorum ante Deum astantium. Alterum Proximi facelli è Fabio Maranta Episcopo Calvenſi ad memoriam Annunciationis Deiparæ, & omnium sanctorum Martyrum. Tertium vero, quod est in facello à Ferdinando Fornario exornato, à Paulo de Curtis Episcopo Aferniensi ad memoriam Nativitatis Dominicæ & omnium sanctorum Confessorum consecrata sunt.

*Reliquiæ,
quibus
deum
templum
insignitur.*

Ad hoc quoque templum spectant aliæ nobilissimæ reliquiæ, quæ hoc tempore in sacratio reposita sunt: eorumdem complures argenteis thecis inclusæ solemnibus diebus in ara maxima populo adorandæ exponuntur, præcipuæ autem hæ sunt.

De ligno crucis Dominicæ.

Truncus ex corona Domini spinea, ex quo duæ spinæ prodeunt, à Philippo Cardinali Spinello ex Germania anno 1603. acceptus, ab eodemq; huic templo attributus.

Corpora sanctorum Servandi, & Vitalis martyrum ex cœmeterio Priscillæ viâ Salaria à P. Claudio Aquaviva Societatis Jesu huc transfusa.

Corpora item sancti Leonis Presbyteri, & Martyris, & sanctæ Eugeniæ Virginis, & Martyris, ex cœmeterio sancti Sebastiani huc delata.

Caput sancti Cornelii Papæ, & Martyris, ex cœmeterio S. Sebastiani anno 1585. à Patre Claudio Aquaviva missum.

Pars capitis S. Euphebiæ Episcopi, & Confessoris.

Quatuor item capita sanctarum undecim millium Virginum & Martyrum.

Maxilla S. Lucae Evangelistæ cum aliquot dentibus.

Brachia S. Andree Apostoli, S. Laurentii Martyris, sanctarum Barbaræ, ac Dorotheæ Virginum, & Martyrum.

Duæ tybiæ sanctorum Martyrum Thebeorum è sociis sancti Mauriti, Tybia S. Euthymii Martyris.

Ex reliquiis præterea S. Stephani Prothomartyris, sanctorum Innocentium, S. Januarii

Episcopi, & Martyris præcipui Patroni Neapolitanæ, sancti Abdon & Sennen, sanctorum Aniceti, & Antheri Pontificum, & Martyrum, sanctorum Demitrii, & Felicis Martyrum.

Sancti Rochi Confessoris, & aliorum Sanctorum.

Os præterea beati Ignatii Societatis Jesu Fundatoris in argenteo simulachro inclusum.

Ex reliquiis præterea beati Stanislai Kostkæ, & beati Aloysii Confessæ è Societate Jesu.

TEMPLA DEIPARÆ IN RELIQUA Italia.

Quod vero spectat ad reliqua in Italia Deiparæ templa, illud in universum de Italia, sicut & de reliquis, in quibus fides Catholica viget, Europæ Regionibus dici potest; singulas Urbes, singula Oppida, singulos vero Pagos non uno, sed pluribus Deiparæ templis, quorum pleraque miraculis etiam sunt illustra mirifice floret. Quod non vulgare est divinæ in eas regiones benevolentia, ac misericordia argumentum. Nos igitur reliquis (ne plus æquo opus excreſcat) ex industria prætermisſis, aliquot tantum ex iis, quæ vel magis explorata sunt nobis, vel peregrinorum concursu celebrantur, nullo antiquitatis, celebritatisve servato ordine strictim recensebimus.

S. Maria ab Arcu Nobile in Nolana Diocesi templum Ordini Prædicatorum attributum: sex ab urbe Neapoli milliariibus distitum: ejus clarissima quidem miraculis initia, & incrementa in capite, hujus operis plenius descripsimus.

Nolæ, secundo ab ea lapide, sancta Maria à Pariete, cum insigni Canonico Regularium Lateranensium cœnobio, ejus templi initia, inscriptio supra templi fores indicat his verbis: Deo Optimo Maximo, Deiparæ q; Virgini, cuius hæc olim imago sub terra septa vepris, Ausilia Scala divino monitu indicante, ex us a miraculis late claruit, & à pariete, in quo picta est, nomen habuit, anno ab ejusdem Virginis partu 1514 undecima die mensis Aprilis, hæc ibi.

S. Maria Montis Virginis supra oppidum Mercuriale, vulgo Mercogliano in edito monte Beneventum inter & Nolam sito, ubi celeberrima hæc Deiparæ ædes à sancto Gulielmo Vercellensi extructa est cum cœnobio Ordinis à se instituti; cui ab hoc eodem loco

*Deipara
templum
Italia.*

*S. Maria
ab Arcu
proprio
Nolæ.*

*S. Maria
à Pariete
Nolæ.*

*S. Maria
Montis
virginis
super oppi-
dum Mer-
curiale.*

Montis Virginis nomē est inditum. De ejusmodi Templo, ac Cœnobio ad calcem tractatus de miraculis Deiparæ aliqua fufius commemoravimus.

Ejusmodi non pauca Deiparæ erecta templa veræ pietatis monumenta, ac miraculorum officinas reperiemus intra Neapolitanæ Regni fines in subjeâs præsertim Urbibus.

*S. Maria miraculorum An-
aria.* Andriæ in Appulia Deiparæ templum, quod propter miraculorum frequentiam à miraculis dicitur, sacro Ordini S. Benedicti Congregationis Cassinensis attributum.

*S. Maria à
suis terris in Sa-
lentium.* 54. S. Maria, quam dicunt in finibus terræ, quod ejusmodi templū in extrema Italia ora, quæ ad Salentinos spectat, conditum sit. Ac magna apud eos populorum concursatione colitur die illa qua ejus festum celebratur.

*Annunci-
ata Virgi-
niæ templū
Hydruntis
in Salenti-
niâ.* Hydruntis in Salentinis Cathedralis Virginis Annunciata dicata, in qua reconditur reliquiarum octingentorum, & eò amplius martyrum, qui pro Christi fide à Turcis in ejus Urbibus expugnatione an. salutis 1480. per summam crudelitatem sunt interempti, quemadmodum testantur ii, qui ejus temporis historias literis prodidere.

Caruffini, quod Oppidum est etiam in Salentinis, nobile Deiparæ templum extructum videtur, miraculorum multitudine illustris.

*S. Maria à
ab Armis
apud Bru-
tios.* S. Maria ab Armis apud Brutios in Calabria, templum est populorum concursatione, & miraculis præstans.

*S. Maria à
Quercu
Viterbii.* Viterbii S. Maria à Quercu templum est miraculis præclarissimum S. Ordini Prædicatorum assignatum.

*Deipara
templum
in Picenti-
bus.* Apud Septempedanum in Picentibus vulgò sancti Severini, qui (ut est in martyrologio die octavo Junii) fuit eorum Episcopus, Deiparæ templum exstat miraculis in primis nobile.

*Aliud Flo-
rentia.* Florentiæ Cathedralis templum structura, & amplitudine magnificèntissimum Deiparæ est consecratum.

*Aliud B.
Virginis
Annunci-
atibidem.* Eadem in Urbe B. Mariæ Annunciatae templum populorum frequentia, & miraculis in primis clarum S. Servitarum Ordini est assignatum, illic Deiparæ Annunciatae imago coloribus à pictore expressa cœpta est, Angelica verò manu ejusdem Virginis vultus delineatus existimatur.

*Cathedra-
lis Ecclesia* Senensis Civitas, (quæ ob insignem in Deiparam pietatem Urbis Virginis est appellata.)

Cathedralem eidem Deiparæ Ecclesiam structura planè insigni excitavit: in ejus Ecclesiæ pavimento, tum veteris tum novi testamenti historiarum admirabili opere tessellato marmorum diversi coloris visuntur.

Eadem in Urbe nobilissimum templum Beatiſſimæ Virginis, quam dicunt à Provenzano propter miracula prope modum innumerabilia perenni feiè & Civium, & advenarum concursu celebratur, quod erigi cœptum est anno 1594. paucis annis ad culmen usque est perductum.

Bononiæ in proximo colle templum Deiparæ erectum est, in quo sacra ejus imago totius Urbis veneratione colitur.

Chioze templum Virginis miraculis illustris exstat, cujus meminit Canisus libro 5. c. 24.

Mediolani Cathedralis Ecclesia, quæ eleganti forma, admirabili arte, immensa magnitudine magnopere præcellit, à Martino V. cum è Constantiensi Concilio rediret, Deiparæ est consecrata.

Mediolani quoque templum Virginis, quod dicitur ad S. Celsum, miraculis clarum populi frequentia celebratur.

Forolivum in Æmilia, apud Collegii Societatis Jesu templum, super aram maximam collocatum asservatur, celebre in ea Regione Deiparæ filium in gremio foventis simulachrum è ligno, cubitali feiè magnitudine, in cujus tergo aliquantulum excavato, non exigua pars vestis ejusdem Deiparæ inclusa reconditur. Ea imago eleganti specie intuentes ad pietatem excitat, quæ 600. ante annos Brunsvichi in Germania vetustis est nobilitata miraculis: cum enim in Silva primum à nobili quodam Equite feras agitante, in trunco arboris per vetusto reperta domum suam delata esset, post die in eodem arboris trunco invenitur, quod semel atque iterum factum est, quare ab eodem Equite tum suis, tum aliorum sumptibus inibi opulentum virginum cœnobium exa edificatum est, una cum templo, in quo hæc imago est reposita. Verùm lutherana grassante hæresi, cum non eo quo par erat honore haberetur, Forolinum auctoritate Conjugis Erici Ducis Brunsvicensis in templum nostri Collegii translata, magna confluentium populorum veneratione colitur, ubi etiam pluribus coruscant miraculis.

Apud montem regalem vulgò Mondovis

in

in

in

in

in

in

in

*Senensis
Deipara
dicatum.
Aliud ibi-
dem cele-
berrimum
B. Virginis
templum.*

*Cathedra-
lis Ecclesia
Mediola-
nensis Dei-
para conse-
crata.*

*Aliud B.
Virginis
templum
miraculis
præclarū.*

*Simula-
chrum Dei-
para mira-
culis cele-
berrimum
Forivis in
Æmilia.*

*Idem B.
Virginis si-
mulachrum
à domo cu-
jusdam E-
quitis di-
vinitus re-
cedit.*

in Allobrogibus Deiparæ templum extat miraculis tota ea Regione celebre.

TEMPLA DEIPARÆ IN SICILIA, & in nonnullis circa Italian Insulis.

*Deipara
templa in
Sicilia, &
Insulis.*

*Templa omnia
Frætrum mi-
norum de
Observ. B.
V. dicata.*

*Epist. Deip.
ad urbem
Messanam
Vrbis ejus-
dem Cath.
dralis Dei-
para dica-
ta.*

*Panhormi-
tana
Cathedra-
lis B. V. di-
cata.*

*Templum
Deip. in
Urbe Mon-
tis Regalis
structura
pulcherrim-
um.*

*S. Maria à
Monte Ser-
rato A-
gringenti.
Annunc.
Virginis
templum
Drepani.*

*Templa B.
Virginis in
Melita.*

IN Sicilia maxima mediterranei maris Insula, plurima sunt variis in Urbibus Deiparæ templa insigni structura, aut miraculis illustra, de quibus Thomas Faselus in sua de rebus Siculis historia, & ut omittam religiosissimum Ordinem minorum, quos de Observantia appellant, qui suis omnibus templis, ac cœnobis S. Mariæ à Jesu nomen indiderunt Urbis Messana, quæ Epistolam à Deipara in terris adhuc agente accepisse se gloriatur, inter alia ejusdem Virginis templa cathedralem Assumptæ Virginis insigni magnificentia extractam habet; ejusque festum die 15. Augusti, solenni Deiparæ simulachri per Urbem pompa, ingentium civium, tum finitimorum populorū celebritate colere consuevit.

Panhormus præter alia multa Virginis templa, de quibus idem Thomas Faselus libro octavo de rebus Siculis, cathedralem insigni, & admirabili opere anno salutis 1181. Gulielmo Secundo Siciliæ Rege extractam habet.

Mons Regalis Urbis quarto ferme à Panhorme lapide, Archiepiscopatu opulentissimis rebus insigni decoratur, in eadem templum nobili in primis structura, & albo marmore porphyriticæ, ac lacedemonio ad admirationem ornatum, Gulielmus Siciliæ Rex, cognomento Bonus, Deiparæ condidit.

Agringentum in colle Vulcanio (à Præcis propter Vulcani delubrum sic dicto) nunc templum habet, cui sanctæ Mariæ à Monte Serrato nomen est inditum, apud Thomam Faselum libro 6. cap. 1.

Drepanum ad radices Etycii montis propter Veneris olim delubrum Poetis non ignoti, nunc templo insignitur religiosissimo Deiparæ Annunciatæ sacro, quod peregrinorum è diversis orbis terræ partibus confluentium concursatione celebre Patribus Carmelitis est attributum.

Melita Insula Equitum Jerosolymitanorum Sancti Pauli Apostoli tum naufragio, tum commemoratione clara, complura habet Deiparæ templa, inter quæ unum est extra urbem

cui nomen est à Gratia. Alterum vero cognomento de Meleca, quodam in colle populorum veneratione insigne

56. Lopadusa Insula vulgo Lampadusa inter Siciliam & Lyoriam, cujus meminit Strabo libro ultimo nunc omnino deserta, Deiparæ tamen templum habet ipsi etiam Babaris, ne dum fidelibus venerabile, si quis enim è præternavigantibus pecuniam in templum nullo custodiente oblatam furto furtive audeat, ferunt illico procellam in mari excitari, ac proinde ex insula exitum intercludi, quoad eam suo loco reposuerit.

Tremirana Insula in mari Adriatico, sive ut ait Plinius libro 3. capite 26. in Ionio dista sic est à trium montium aspectu, in quos venere, an fabulose dissimile fertur. Sanctes nunc Insule sunt tribus distinctæ montibus, dicebatur olim per Plinio Insula Diomedea, quæ teste Augustino libro 18. de Civitate capite decimo sexto, non longe est à monti Gargano in Apulia, illasque alites habet frequentes, quas Juba Cataractas, nunc Arrenas dicunt Anatum magnitudine paulo grandiore, Fulcarum similes, in quas socios Diomedis Ætholiæ Regis in bello Trojano celebres conversos bulati sunt Poetæ, ex Plinio lib. 10. cap. 44. & ex Augustino. Cum igitur quidam pius, ac rerum divinarum contemplationi deditus, illic solitariam vitam ducens, aliquando inter orandum sensibus excedens, Dei Genitricis admonitu semel atque iterum iustus est certum locum effodere; thesaurumque inventum construendo ei templo impendere, ab eo igitur ex inventa pecunia in Diomedæi delubri ruinis celeberrimum Deiparæ templum inædificatum est, in quo videntur, & pulcherrimum ejusdem Virginis repositum est simulacrum, quod miraculorum multitudine, ac magnitudine clarè; cœnobiumque illi est astructum in arsis munitissima formam ad pyratas arcendos, aliorumque facinorosorum hominum incursiones prohibendas, quod quidem cœnobium anno Domini 1060. auctore Leone Ostiensi in chronice. Cassinensi incolebant cœnobitæ Ordinis S. Benedicti: postea, auctore Benedicto Cochorella Canonico Regulari in sua descriptione Insulæ Tremiranae, attributum est Cisterciensibus, quibus à Dalmatis præ-

*Deip. tem-
pla in Lo-
padusa
Strabo.
Raptum
bonorum
ejusdem
templi, qd
fidus ma-
ris procel-
lis in Insu-
la detinen-
tur.
Maria 7.
templum
in Tremi-
rana Insu-
la, ejusdem
jussu, ac o-
pe extru-
ctum.*

*Ma-
ra-
dis*

*Chronica
Cassinens.
Benedicti
Cochorell.*

prædonibus per summum scelus contrucidatis, ac monasterio direpto, tandem anno 1412 à Gregorio XII. Canonicis Regularibus S. Salvatoris Lateranensis est assignatum.

DEIPARÆ TEMPLA IN
Hispania.

57.
Templa
Deipara
2000. à
Iacobo I.
Aragonii
Rege ex-
structa.

Hispania Catholica Religionis studiosissima quamplurima Deiparæ Tempia præclarissima, & miraculis celebrata habet: eorum multitudinem quis ex uno Aragoniæ Regno facile conjicere poterit. Eam vero Jacobus I. Aragonum Rex cognomento Expugnator, quemadmodum cap. 29. ex Hieronymo Blanca in Commentariis rerum Aragonensium ad annum 1285. diximus, tribus Regnis è Saraceno- rum manibus ereptis in Aragonia ad duo milia templa extruenda, ac Deiparæ dicanda curavit. Nos in præsentia aliquot ex præcipuis totius Hispaniæ afferemus.

MONTIS SERRATI TEMPLVM
Deipara sacrum, & eiusdem templi
fundatio.

Mons Ser-
ratus unde
dictus.

IN ceteriore Hispania milliarius circiter triginta distans Barcinone Urbe celebri mons est, undique præruptus, ac maxime editus, asper, ac sterilis ad aspectum, florum tamen varietate ac fructuum suavitate præditus, vertices habet multiplices, & diversas in partes quasi terra dissectos; ex quo factum est, ut vulgari nomine dicatur *Mons serratus*, olim profano falsorum Deorum cultui dicatus, nunc Virgini Deiparæ sacer ob vetustissimum ejus simulachrum in abditiſſimo Antro divinitus adinventum. In medio ejus montis clivo situm est Deiparæ templum, quod ad Lauretanum omnium celeberrimum proxime accedere videtur, sive miraculorum multitudinem, sive peregrinorum concussationem, sive ministro- rum templi cultum spectare velimus. Templo verò aditum est Monasterium in primis celebre. Hujus templi ædificandi occasionem (ut antiquissima, quæ sunt in monasterio literarum monumenta testantur) præbuit per- vetus quidem, & illustre miraculum. Enimvero cum nostræ salutis anno 888. Guisrapeli filia (is erat Barcinonis Comes, generis nobilitate, sed multo magis in Deum pietate, ac

Templi
Deipara
Montis
Serrati o-
rigo.

bono exemplo inclutus) miserandum in mo- dum à dæmone occuparetur, ac solemnes ex- orcismi nequicquam adhiberentur, præmonuit dæmon se nullatenus abscissurum, nisi obsessa Virgo ducatur in Montem Serratum à Joanne Garino liberanda. Is solitariam per idem tem- pus vitam agebat in ejus montis spelunca, quæ etiam nunc ab eo nomen habet, ac prope mo- nasterium est sita procul ab hominū frequen- tia, ubi quiete solitudinis, atq; animi tranquil- litate fruebatur, quocirca Guisrapelus, seu quod idem est Guifredus cognomento Pilo- sus, ne quid intentatum pro carissimæ filiæ in- columitate relinqueret, una cum eadem con- tendit ad montem, solitariū hominem con- venit, de re tota docet. Ille puellæ ærumnas mi- seratus, profusus lachrymis Deum pro ea sup- pliciter, atque ardentè invocat, ac illico im- mundum spiritum ab ea exigit. Guisrapelus rei eventus lætus, memor tamen ejus, quod calli- dus hostis minatus erat; se rediturum in corpus nisi puella jam libera cum Joanne Garino in solitudine commoraretur dies omninò novè; orare hominem cœpit, ut filiam in suam spe- cum dies nimirum novem reciperet, ac conti- neret. Id ille graviter accipiens, primo con- stanter abnuī; ad extremum tamen invitus Comitibus precibus exorari se passus est: Comes interim Monistrolis (nomen est pagi adſiti ad Montis Serrati radices) commoratur: inde ci- bum per famulas filiæ trans mittebat, quoad dicta dies efflueret. Joannes verò Garinus puellæ monita salutis dabat, & ad studium vir- tutis incendebat. Ea familiaritas fecit, ut ar- tiperet occasionem diabolus felicitatē ho- minis animæ, deque suo statu deiciendæ: nam libidinis facibus vehementer sancti viri animum quasi machinis oppugnare incœ- pit. Per eos fere dies Dæmon Emeritæ spe- cie sumpta, in altera ejusdem montis spelun- ca degere cœperat, (quæ etiam nunc Sata- næ spelunca appellatur) cum eo, quem Joan- nes Garinus Eremitam existimabat, suis con- tulit cogitationes, ab eoque consilium, num puellam deserere deberet petit. At vetera- tor ille subsistere suadebat, ne ignaviæ lo- cum daret. Joannes tamen per Comitibus ser- vos cum orabat, filiam ut revocaret suam; sed frustra: timebat enim Comes, ne si ante nonum diem puella recederet, dæmon iterum eam occuparet. Tandem Joannes ten- tatione victus vitium per vim puellæ intulit.

Dæmonis
illuſſo ad
scelera
perpetran-
da.

lit, & jam maximo pudore perfusus falso il-
li Eremitæ flagitium suum aperuit, à quo con-
siliium de interficienda puella, ne res evul-
garetur, retulit. quare in speluncam rever-
sus dormientem puellam cultro jugulat, eo-
que condit in loco; ubi conditum deinde
est templum cum monasterio. Guisrapelo
verò de filia quærenti respondit ille, eam
concessisse rus quoddam, nec quicquam aliud
de ea se nosse. hic parens victimam illam om-
nem studiose lustrare; cumque puella nus-
quam appareret, domum repetit occurrens. In-
ter hæc Joannes Garinus admitti sceleris con-
scientia discruciebatur. quare ad summum
Pontificem Romam contendit, eique con-
fessionem atrocissimorum scelerum omnem
per confessionem aperit; ejusque consilio,
atque auctoritate in eadem illa, ubi Deum of-
fenderat, vastitate montis, ac solitudine à se-
met ipse peccatorum suorum poenas volunta-
ria corporis afflictatione resolcere decrevit.
Montis Serrati latebras secessumque repetit,
atque ibi manibus, pedibusque quadrupedum
more reperere verius, quam incedere cepit: nec
unquam oculos attollere audebat in cælum,
cujus opificem, & conditorem tanta crimi-
num indignitate nuper irritaverat. itaque ca-
pillis, barba, & totius corporis pilis subre-
fcentibus, videbatur homo silvestris. Cum ve-
rò venatores quidam ex aula Comitis Guisra-
peli eum conspicerent forma, incesuque feræ
non absimilem; atque silvestrem hominem
rati injecto in collum suæ nihil obniten-
tem, aut metuentem ducunt ad Comitem,
qui domi eum suæ alebat, innutriebatque
panis fragmine ad vitam sustentandam ei pro-
jecto.

*Imago B.
V. Montis
Serrati,
ælestibus
aditis si-
gnis reper-
ta.*

58. Per idem fere tempus pastoribus ex Mi-
nistrolo pago septem pueris sua in Montefer-
rato pecora simul pascantibus, singulis sabbati
diebus sub noctem intendentibus se tenebris,
vita subita de cælo effundi flammaram lumi-
na insolitis fulgoribus coruscantia, quæ certæ
montis speluncæ incumberent, ac deinde ex
eadem spelunca audiebantur quasi chori mo-
dulate, ac suaviter concinentium. id pueri suis
quisque parentibus narrant hi verò rem explo-
ratam Ministroli paracho, seu Rectori expo-
nunt. Rector pro officii sui ratione acceptam
rem tradit Episcopo, qui tunc temporis Man-
resæ morabatur. confestim ille magno cum
comitatu sabbati die adit Montem Serratum

novem fere millibus passuum Manresa distan-
tem. sub vesperam haurit suis & oculis lumina,
& auribus symphonie cantum. Ergo admira-
bundus jubet insequenti die Dominico lo-
cum, ubi visio apparuerat perquiri: tandem
quamvis ægè propter montis asperitatem in-
tra cavernulam, unde odor quoque suavissimi
mimus afflabatur, eminentem ac solidam Deiparæ
effigiem reperiunt, à quo verò ejusmodi
Deiparæ simulachrum eo in loco collocatum
fuerit ignoratur. quidam tamen existimant ab
aliquo viro Sancto, eo tempore, quo Mauri
Hispaniam occupant, ibi esse repositum, sta-
tim atque effossum Virginis simulacrum agno-
scit Episcopus, lætitia perfusus est ingenti, sup-
plicationem cum cereis facibus edicit, virgi-
neam statuam in Ministrolo, proximum pa-
gum, asportaturus. verum postquam in id loci
perventum, ubi hodie visitur Deiparæ tem-
plum, qui statuam portabant homines, ex eo
loco dimovere nequaquam valuerunt: unde E-
piscopus intellexit divinam esse voluntatem,
ne illinc demigraret. Quare astantis Episcopi
jussu illico excitatur sacellum, ac magnifice in-
struenda exornatur Ara; in ea Simulacrum reponi-
tur relicto ad custodiam Ministroli Rectore
viro probitatis expertæ, ac singularis in Virgi-
nem pietatis. Ex templo peregrinorum concur-
sus variis ex partibus cum ingenti animarum,
& corporum utilitate fieri coepit. Statim
verò ac sacra Virginis statua reperta est factum
est, ut cum Joannes Garinus sane ad collum
vinculus apud Guisrapelum Comitem viveret
reptanti feræ similis, & in salutatis poenitentia
studio septem jam annos exegisset; Infans
trium mensium Comitis filius coram eodem
Comite elata, contentaque voce, ut ab omni-
bus exaudiretur. *Erige te*, inquit, *frater Joannes
Garine, nam Deus remisit tibi peccatum tuum.*
Tunc ille cælesti quasi nuncio adinotus af-
flictum et exit corpus, Deoq; gratias egit: exin
ad pedes Comitis projectus suum flagitium,
& immane contrucidatæ puellæ facinus ape-
ruit; veniamque ab eo petit, seque pro ad-
missio sceleris poenam omnem subiturum pol-
licetur. At Comes admiratione plenus respon-
dit se ei, cui Deus ignoverat, omnem in se
admissi sceleris culpam remittere, & ut reli-
giosum habitum indueret, deposita specie illa
silvestri jubet. voluit tamen indicari sibi lo-
cum, ubi extinctam filiam condidisset, quo
honorificiori eam sepultura tumularet. Igitur
Comes

*Pœnitentiam agens
Garini ab infante
puerulo de
sceleris
venia di-
vinitus
monetur*

*Interfecta
puella B. V.
devota, per
7. annos
ad vitam
revocatur*

*Templi
Montis
Serrati
cultus, ac
magnifi-
centia.*

Comes cum Garino magno septi comitatu ad locum iter arripuit; cumque ad sacellum illud Deiparæ pervenissent: primo ante eisdem simulacrum recens repertum procumbentes in genua preces, aliquandiu effuderunt: deinde iussu Garinus certos quosdam amoveri lapides, quibus sepositus non tantum viva, sed etiam valens atque integra apparuit puella, nisi quod in gutture signum quoddam instar filii purpurei, ubi vulnus acceperat, conspicietur. rei miraculo obstupescens Comes, atque ingenti gestans gaudio, filiam percontatur de casu, successuque universo: ac illa se ante illam aciem Virgini Deiparæ addictissimam fuisse, cuius precibus vitæ erat restituta: & quoniam parens domum tentabat adducere, ut eam matrimonio collocaret, negavit præcise puella ab eo Deiparæ Virginis sacello se recessuram, ubi perpetuo ejusdem obsequio addicta permanere volebat. Motum gessit roganti filæ Comes, ibique cœnobium edificavit. Virginum sub sancti Benedicti disciplina, ac legibus, in illud redi-viva filia Abbatissa admittæ sunt multæ, eæque perillustres puellæ: quarum suscepta est procuratio à Joanne Garino, ac Ministrioli Rectore: quorum uterque in eadem solitudinæ vitam sanctæ, ac religiosè traduxit. Elapsis jam annis centum cum & pietatis in religiosissimam ædem usque adeo creveret in dies, ut vis hominum ad Deiparæ simulacrum adventantium esset continenter magna; minime verò deceret religiosam vitam professas virgines tam frequens habere cum peregrina gente commercium; Borellus Barcinonis Comes Moniales illas omnes summi Pontificis auctoritate transtulit intra Barcinonem ad sancti Petri Monasterium; in Monte verò Serrato cœnobitas ex ejusdem sancti Benedicti familia posuit. deinde anno 1498. Ferdinandus, & Isabella Catholici Reges in idem Monasterium ejusdem sancti Benedicti severioris disciplinæ Monachos innexerunt, primo omnium Abbate Garfia de Cisneros, qui sanctimonix laude præcellens Monasterium prudenter, ac religiosè rexit. Extra verò Monasterii claustra in vastis, desertisque montis speluncis debebant Eremitæ, quorum vivendi ratio, ac tenor veterum Ægypti Monachorum vitam refert; præclarissimo deinde templo extructo, Deiparæ statua sublimis sita est in maximo templi sacello; an-

te eam lampades ex argento quinquaginta pendent, & usque collucunt, quas dono dederunt vari diversis temporibus Pontifices, Reges, Imperatores: ardent certis diebus cerei complures immensi propemodum ponderis. Templo est supellex sacra in primis luculentata cum opulento cultu margaritarum, & unionum, monumentum piæ munificentix virorum Principum, ac dynastarum. Sanctorum reliquix complures ibi pie asservantur miraculorum innumerabilium, quæ idoneis testibus sunt probata, ingens exat liber, in quo quamplurimi ægroti recensentur curati, emergunt liberati, captivi ab infidelium servitute exempti, mortui ad vitam revocati, quorum votivæ tabellæ, vel cereæ, aut lignæ statux eorundem beneficiorum indices in templo, & cœnobii claustro dependant. Quare sacrosanctum templi limen intrantes illico emolliuntur, & quasi adjectis pectori sacibus, ad studium pietatis accenduntur. Et hæc quidem omnia, quæ de templo Montis Serrati diximus ex Alfonso Villegas 2. p. ejus operis, qui Flos sanctorum dicitur, ubi de B. Virgine cap. 23. desumpta sunt, & ex vulgari idiomate translata: eam vero historiam ex vetustissimis, quæ in Monasterio asservantur litterarum documentis se accepisse restatur: cui assipulantur non modo spelunca Joannis Garini, & alia Satanæ sub falsa Eremitæ specie se ostendentis, quæ adhuc in Monte Serrato peregrinis ostenduntur, in quibus lapideis imaginibus hæc expressa cernuntur, verum etiam vetustissima traditio, & innumerabilia, quæ in eo templo miracula produntur, hoc ipsum satis confirmant. Hactenus ex Villega. Et sane, ut est in ejus templi historia, miracula octoginta duo supra trecenta Deiparæ à Monte Serrato edita numerantur. Hoc etiam in templo, quemadmodum cap. 35. diximus, B. P. Ignatius Societatis Jesu Fundator anno salutis 1521. confessione generali peracta coram Virginis simulacro, deposita seculari hinc sub tanto Virginis præsidio Christi militix nomen dedit.

Ad extremum nec illud prætereundum tantam esse fidelium pietatem erga Deiparæ Monte Serrato templum, ut Romæ, & Neapolis sub hoc nomine templa constructa cernantur.

Illud minime reticendum, his, quæ de Joanne Garino conscripsimus, aliquo modo simile esse id, quod Jacobo Eremitæ (cui-

Simile exemplum in Jac. Erem.

ius festum die 28. Januarii in martyrologio adnotatum) evenisse, memorie proditum est. Is enim cum vite sanctitate fulgeret puellam, a qua demonem exegerat, & apud se biduum retinere a parentibus rogatus erat, violavit, violatam interfecit, & in flumen projecit, sed eius flagitii severissima poenitentia intra sepulchrum quoddam decenniis spacio peracta, veniam a Deo consecutus, miraculis clarus migravit ad Dominum. Ejus res gestas ex Metaphrasie recitat Surius tomo 1. & nos in Tractatu de Virginibus sect. 2. ubi de mulierum confortio cavendo agemus.

S. MARIA DE GVADALVPE.

59.
Imago B.
V. de Guadalupe
eiusdem
jussu, miraculo confirmata,
invenita.

IN eadem Hispania, Oppido Guadalupe (quod Latine flumen luporum, seu aquas lupinas) Templum Deiparæ est præclarissimum, ac miraculorum multitudine, ac peregrinorum frequentia maxime illustre, quemadmodum ex votivis tabellis, ac donariis perspicue apparet. Ejus templi extruendi ea fuit occasio; S. Gregorius ad Leandrum Hispalensem Episcopum, cui inscripsit librum *Moralia in Job*, dono misit Deiparæ imaginem, quæ in magna apud Hispalenses veneratione habebatur. Verum Mauris Hispaniam irumpentibus, eam una cum corpore S. Fulgentii Astigitani Episcopi fratre S. Leandri, quodam in antro abscondito posuerunt, ibique scriptum quoddam, quo hæc continebantur, reliquerunt. Hæc porro Deiparæ Imago ibi tamdiu permansit (permansit autem ad annos sexcentos) dum B. Virgo bubulco cuidam apparuit, eumque rei totius admonuit, ac ne quid decisset ad fidem, addidit & signum in rei comprobationem, fore nimirum, ut quem vita defunctum erat inventurus, a mortuis infans ejus filius resurgeret. Ergo cum ex dicto Virginis omnia successissent, is evocatis una secum ex eodem Oppido sociis, Deiparæ sculptilem ex ligno imaginem, quantitate non adeo magnam, quæ tamen intuentes ad pietatem excitabat effodit; eodemque in loco S. Fulgentii corpus est reperiendum. Aedicula ad Imaginis honorem pro loci opportunitate ædificata, quæ præcipua totius Hispaniæ Religione colitur. Mox Alfonso Rex hujus nominis IX. Templum extruxit, dote auxit, Clericosque constituit, qui divinum Officium rite persolverent. Tandem Joannes I. Castellæ Rex reli-

giosissimo Ordini S. Hieronymi procurandum dedit.

S. MARIA DE RVPE GALICA in Hispania.

IN quodam Hispaniæ monte editissimo Rupes Gallica dicto, Hispani suo idiomate *La Pigna di Francia* vocant, qui situs est in Salmaticensis Diocesis confinio, templum extranuncupatum sancta Maria de Rupe Gallica, in eo miraculorum fama celebris colitur Imago Deiparæ; cujus quidem inventio, ac divina miracula impressa, collectaque leguntur ex vetustissimis ejusdem monasterii manuscriptis. Nos ejus templi primordia breviter perstringamus. Cum Parisiis in Gallia Simon Robanus vulgo dictus Simon Vela, parentibus jam vita defunctis, ac patrimonio in pauperes, & in Ecclesias distributo, annum agens quadragesimum primum, in monasterio tertii ordinis sancti Francisci, nullo religionis habitu suscepto, aliquandiu vixisset; semel, atque iterum per quietem divinitus est admonitus, ut in Gallica Rupe versus Occidentem, Deiparæ Imaginem studiosè perquireret, quæ in Galliis toto nunquam qua sita quinquennio, in Hispaniam ad sancti Jacobi in Compostella profectus, & Salmantica aliquandiu commoratus, Deiparam Virginem impressius orabat, atque obtestabatur, ut sibi Rupem Gallicam, ubi tandem locorum esset, certo aliquo indicio declararet. Haud ita multo carbonarii cujusdam indicio, atque aliorum responsa secutus, cum ad eam Rupem, sylvamque pervenisset lætabundus, post preces illic enixè effusas, per somnium oblata est Deiparæ species, filium gestantis in ulnis, ac multo lumine circumfusæ, quæ jussu suam ex eo loco effosam imaginem in summo montis apice collocari, ac ibidem templum erigi.

Itaque Anno nostræ salutis 1434. ætatis suæ 49. die 19. Maji feria 4. quorundam ope adjutus, Imaginem effodit; effosam in tuguriolum quoddam ex lignis raptim, ac subito excitatum intrulit, reposuitque. Verum tot, tamque divina miracula illic edi continuo cæpta sunt, ut tribus dumtaxat exactis mensibus in aediculam juxta Deiparæ præscriptum in editissimo montis fastigio extructam, Imago sit collocata: & tandem miraculis quotidie magis incre-

61.
Imago S.
Maria de
Rupe Gal-
lica; jussu
dem mon-
asterii re-
perita.

Te
Ca
le
nu
par
tur

B.
Il
ap
ju
pl
m
co
Si
D
ca
m
ni
fa

increbrescentibus, ei templum constructum est, & à Joanne II Castellæ Rege, Ordini Prædicatorum attributum. Simon verò Anno aetatis suæ 53, ad præmia, ut patet credere, immortalitatis admittus, sepultus est in maximo sacello prope altare, ubi reposita est sanctissima Deiparæ Imago.

TEMPLVM CATHEDRALE
Ecclesie Toletanae dicatum Deiparæ, cujus
piissima Imago ibidem religiosissima
colitur.

Templum 56. **T**OLETANVM cathedrale templum Deiparæ consecratum toti Hispaniæ est clarissimum; in eius verò sacratio (is est locus aservandis sacrosanctis reliquiis destinatus) supra secundam ejus loci januam, Deiparæ simulacrum ex ligno lamina argentea conveffito, sedet in throno, eleganti venustate, ac gravitate, perquam similis vultui, quem habuisse Deipara scribitur ab Epiphano Piesbytero Constantinopolitano apud Nicephorum libro 2. histor. c. 23, cujus verba c. 5. cum ageremus de Deiparæ pulchritudine attulimus.

B. Virgo S. Ildesunso
apprens
sui com
plectēdo
simulacrum
consecrat
Simulacrū
Deiparæ
caelestium
divinitus
patens
factum.

Puer verò Jesus matri simillimus ejusmodi simulacrum, S. Ildesunsi ætate, erat Aræ maximæ superpositum, etenim die 18. Octobris Deipara innumerabili propemodū Angelorū, ac Virginum statura comitatu, magnoque splendore circumfusa, in hoc templum Toleticæ cathedrale descendit, & in cathedra confedit, ex qua verba ad populum facere consueverat S. Ildesunso, eique vestem ad sacrificandum donavit, quemadmodum c. 35, diximus.

Verum cum vellet abscedere, suum hoc simulacrum in Ara maxima positum, archius est complexa; Ex illo ingens populi in sanctissimam effigiem est excitata pietas. Verum dum Mauri Hispania potiti essent, illud Christiani in puteo quodam sub Ara maxima furtim absconderunt: postmodum exactis Mauris atque in Christianorum ditionem templo redacto, divina luce, quæ & hora, quia in officio divino LAUDES concinuntur, eo in loco mirificè radiabat; Archiepiscopus, & Clerus admonitus, tadem jejuniis, ac precibus intellexere, eam ibi Imaginem fuisse reconditam, atque eam esse horam, qua Deipara olim in hoc Templum descenderat, in cujus memoriam Angeli ad imaginem illam tunc temporis con-

cinabant.

Igitur Imaginem sacram palam extractam, tandem in eo, quem diximus loco collocarunt; quæ plurimis miraculis coruscet.

Hinc in templum, quasi Deiparæ præsentia illustratum, & ad hanc Deiparæ Imaginem ejusdem contractu consecratam, peregrini divina beneficia peturi plurimi accurrunt. In illo Reges sepultura sibi locum elegerunt; in illo militaria vexilla Regibus in bellum contra Mauros profecturis benedici consueverunt; & quamvis primò, Hispaniam occupantes Mauri, in eo Templo Mahometi superstitionem exercuerint; mox tamen dejectis illis, Christiano ritu Deo, ac Deiparæ de novo consecratum est, instituta, post die festi S. Ildesunsi; nimirum, die 24. Januarii, solemnitate, quam Festum Descensionis B. Virginis, vel Festum B. Virginis de Pace appellant, ex Mariana libro 8. de rebus Hispan. cap. 17. & ex Ribadeneira de vitis Sanctorum die 24. Januarii.

Hæc omnia ex Garzia de Aloyfa Toletani Templi Canonico apud Alfonso Villegas parte 2. de vitis Sanctorum in B. Virgine c. 23.

ALIQVOT ALIATEM
pla in Hispania.

62. **C**ÆSARUGUSTÆ præter templum B. Virginis de Pillari à S. Jacobo Apostolo Deiparæ adhuc in terris agenti excitatum, de quo in c. 29. diximus; extat & aliud ejusdem Deiparæ templum, quod vocant de Portillo, multis clarum miraculis. ejus ædificandi occasionem recenset Hieronymus Blanca in Commentario rerum Aragonensium ad annum 1134. his verbis: scio in ejusdem Ecclesiæ tabulis contineri, scilicet Mauris Cæsaraugustam Urbem, quam nostri jam obtinuerant, noctu clam invadere contententibus, quadamque muri parte ab eis conquassata, & diruta; sanctissimam Dei Genitricem Mariam, cœlesti Angelorum agmine coacervato, ipsis infidelibus restitisse, ac ne urbis sibi carissimæ potirentur, illius se præbuisse propugnatricem, ac murum.

Propterea nostros mœnium reparadorum negligentiores redditos, firmam ac salvam urbem ipsam statuentes, quæ ejusdem Virginis patrocinio muniretur; in ipsius verò muri direptionis loco, quo cœleste signum apparuerat, factum ibi templum cõstruxisse tantæ rei con-

Liberas
Deiparæ
Cæsaraugustanam
Urbem à
Mauris
expugnata.

secratum, quod nomine inde sumpto sub B. Mariæ del Portillo memoria celebre, nostra hæc ætate invisitur, Alia enim sacra delubra in eorundem mœnium, continuatione ædificasse, eidem sanctissimæ Virgini dicata, nempe, ut tota urbe ipsius templis circumdata, & quasi circumscripta celebre tantæ rei, ac perpetuum signum extaret. hæcenus Blanca.

Quin etiam Adrianus Pontifex in quodam suo diplomate, eandem urbem Cæsaraugustam, aliquando à Mauris occupatam, Imaginis Deiparæ ejusdem templi de Portillo liberatam fuisse, testatur his verbis: *Olim cum Christi fideles Civitatem Cæsaraugustanam contra Mauros Infideles, Catholica fides hostes, qui tunc dictam Civitatem occupabant, expugnarunt: quædam Imago ejusdem B. Mariæ miraculosè in Ecclesia ipsius B. Mariæ Portillo Cæsaraugustanensis ejusdem Christi fidelibus, dum bellum adversus eosdem infideles gererent, apparuit, cujus visionis favore, & auxilio præfati fideles vicloriam adversus eosdem infideles consecuti fuerunt. Ex tunc omnipotens Deus meritis, & intercessione ejusdem Virginis Mariæ crebra miracula in eadem Ecclesia operari, in dies dignatus est hæcenus in Diplomate Adriani.*

Templa Deiparæ Ovetti.

60. Ovetti in Asturibus Alfonso II. Rex cognomento Castus, Anno Domini 803. Deiparæ templum posuit marmoreis columnis insignè auro, argentoque variè exornatum.

Oveti quoque secundo ab Urbelapide, in latere Narenti Montis, Ramus Rex Anno 846. aliam ædem ex belli manibus, Deiparæ ædificavit structuræ genere, & totius operis majestatem, in paucis elegantissimum Auctore Mariana lib. 7. de rebus Hispan. c. 13.

Imago B. Virginis à Mercede cœlestibus prodigiis reperta.

63. S. Mariæ de Mercede Templum inter Saguntum, ac Valentiam pari fere intervallo, sexto nimirum ab utraque urbe milliario, cum adjuncto cœnobio ex ejusdem nominis ordine, extruxit Jacobus cognomento Expugnator Aragonum Rex,

Ejusdem Deiparæ templum à Jacobo Aragonum Rege exstructum.

Enim verò indicio cœlestium luminum in eum locum delabentium, effossa terra templum magnum, sed terra obrutum inventum est, tum magno quodam tinnabulo, sub quo reperta est marmorea tabula, altitudine duorum cubitorum, in qua insculpta erat Deiparæ Imago ulnis filium gestantis. creditum est ibi olim templum Deiparæ fuisse, sed irrupten-

tibus Mauris in templo diruto delituisse Imaginem annis quingentis decem ab Jacobi tempore, qui Imaginem, in novo supra vetus erecto templo, ad altare majus superponendum curavit, ubi & miraculis claret, & magna Urbis totiusque Valentini Regni veneratione colitur. hæc ex Bernardino Gomes Saguntino lib. 10. de rebus gestis Jacobi Aragoniæ Regis ejus fere verbis.

Hispani in Bætica Cathedralè Templum Deiparæ est dedicatum, de quo Paulus Metula parte 2. Cosmograph. lib. 2. scribit, eo templo Christianum Orbem nullum habere excellentius, si quis Operis amplitudinem spectet, & majestatem; cui aspiculatur Mariana lib. 13. de rebus Hispan. cap. 7.

Addit verò Paulus templum huic Turrim adsitam esse summæ altitudinis, unde in campos circumjacentes latissimè est prospectus; intus verò cochleam perquam Eques commode ascendere potest.

Hispani item extra urbem via, qua Toletum est iter, aliud Deiparæ templum visitur miraculis nobilissimum, omnibus vicinis populis ob antiquam Deiparæ Imaginem in primis venerabile.

Legione in Castella, Ordonius Rex Anno 918. Mauris bello devictis, B. Virg. Basilicam posuit, ex Joanne Mariana lib. 7. de rebus Hispan. c. ult. ubi Rex de manu Legionensis Episcopi Regni coronam capiti suo imponendam curavit.

Mursiæ Alfonso Castellæ Rex cognomento Astrologus, qui Annum Domini circiter 1250. regnabat, ea urbe à Mauris recepta Deiparæ templum ædificavit.

64. Ollisipone in Lusitania in ipso Portus aditu, Emanuel III. Lusitanæ Rex ædiculam ab Henrico Principe in Deiparæ honorem extructam, miram in amplitudinem auxit in usum classiariorum in Indiam proficentium; ejus procuracione Cœnobitis ex familia S. Hieronymi attributa, quemadmodum e. 35. ex Maffeyo lib. 2. histor. Indicæ diximus.

Ebore in Lusitania templum nostræ Dominiæ gratiarum est erectum cum ad sito cœnobio Ordinis S. Augustini.

In Oppido Olhana extat Templum Deiparæ Castiluedrensis insigni, & anniversario miraculo celebre, quod nos ex Lucio Manneo Siculo lib. 5. de rebus Hispaniæ cap. ult. suis verbis hic adscribemus, sic verò habet:

Apud

Ecclesia Deiparæ Cathedralis in Bætica.

Aliud Deiparæ templum in eadem.

Aliud Legionis in Castella.

Aliud Mursiæ.

Aliud Ollisipone.

Aliud Ebore.

Templum B. Virg. Castiluedrensis.

In Oppido Olhana.

Cathedralis Ecclesia Carnutis.

Idem templi divino prodigia accensis lapidibus sæpe insignuntur.

Apud Oppidum Olianam, quod est in Ripa Sicoris, & distat ab Ilerda passuum millia circiter 40.

Domus est Mariæ Virginis Castiluedrensis in alto loco posita, ad quam Domum, singulis Annis, in Martio mense, diebus Venetis, ex Insula fluminis tria lumina cærulei coloris ascendunt, & Ecclesiam per fenestras ingressa lampades accendant, & subinde descendunt ad eundem locum, vnde venerant, ibique ab insipientium oculis evanescent. Quæ res admirabilis à populis illius regionis, & viris fide dignis affirmatur hæc ille.

TEMPLA IN GALLIA ET BELGIO Deipara sacra.

66. Cathedralis templi Parisius celeberrimum Deipara dicatum.

GALLIA, & Belgium studio erga Deiparam mirifice incensa ejusdem templis præcipue abundant, & ut præteream Massiliense à S. Martha, & Tangrense à S. Materno eidem Virgini Apostolorum ætate posita, (de quibus c. 29. hujus operis.) Al quot alia ex præcipuis breviter attingam.

Parisius totius Galliarum Urbe celeberrimum Templum Cathedrale, antiquitate vetustum Deiparæ est sacrum, id quod, Auctore Aimonio libro 3. de gestis Francorum c. 57. Fredegundis Regina marito Chilperico viduata, cum thesauris suis se contulit. Sed Philippus Augustus ejus templi structuram magnificentiore Anno 1191. est aggressus, quod Mauritius Parisiensis Episcopus Deiparæ consecravit, quemadmodum indicat inscriptio, quæ in Episcopali sacello legitur: & sanè hujus templi præstantiam, litteris prodidit Paulus Merula parte 3. suæ cosmograph. lib. 3. cap. 21. ubi templum hoc, ait, columnis 20. sustinetur, ejus longitudinem passuum esse 120. latitudinem 60. altitudinem 100. choirum habere lapide circum historis ex veteri, novoque testamento insculptis in ambitu verò sacelli 45. ferreis elatris munita, & universum Portas 11. ad latera quoque turres campanarias altitudine 34. cubitorum, Campanam maximam, cui à Maria cognomen, 20. viros flagitare pulsandam, sonitum verò sereno Cælo per septem leucas, (quæ miliaria sunt 28.) audiri: hæc ille.

Aliud idem templum.

Parisius quoque Regium sacellum à S. Eudovic. singulari artificio conditum Deiparæ

est dedicatum Anno 1248. ut est in ejus sacelli inscriptione.

65. Carnuti Cathedralis ædes magnificentissima Deiparæ est posita à Christianis eo in loco, ubi ante Christi Adventum, Druidæ Galliarum sapientissimi, eidem Deiparæ nondum natæ aram, hæc inscriptione, VIRGINI PARITURÆ, insignem dicarant, quemadmodum cap. 29. dixi. Hujus templi fundator, vel, ut alii malunt, instaurator extitit Fulbertus Carnutensis Episcopus, Deiparæ in primis addictus, sanctitate, ac doctrina clarissimus, adjutus largitionibus Cnutonis, aliàs Cantuari Anglorum Regis, Auctore Wilhelmo Malmesburienfis lib. 2. de gestis Anglorum c. 11. In ejus templi Crypta Puteus ostenditur, dictus Sæthorum forisum, in quem magnus Christianorum Carnutensium numerus, cum Christi Domini fidem suscepissent, Quirino Proconsule est præcipitatus.

66. Laudunum in Gallia insigni Templo Deiparæ gloriatur, quod antiquo templo incenso eleemosynis fidelium propter plurima miracula edita, est extructum, quemadmodum ex Hugone Faslito, & Vincencio Belvacensi in Tract. de miraculis fusius diximus.

Templo duo B. Virginis Lauduni.

In Laudunensi quoque Regione Templum B. Virginis de Læticia vulgo *Nasire Dame de Luffon* miraculis claret. Cum enim tres Equites Ordinis S. Joannis Jerosolymitani patria Laudunenses, generis nobilitate incliti Ann. 1134. Ægyptum appulsi, in obicaram & horridam custodiam Cauri à Sulcano conjecti essent, à Deipara multo lumine circumfusa, & Angelorum multitudine stipata benignè invisuntur: ejusque statuum ab ipsius manibus acceptam, ubi in Galliam admirabiliter Deiparæ ope sunt perducti, in hoc templo reposituerunt, ibique miraculis præcipue nobilitati. cuius historiam literis consignavit F. Jacobus Bosius Ordinis S. Joannis Jerosolymitani Procurator Generalis.

Simulacrum à Deipara Jerosolymitana equitibus donatum.

Avarici Biturigum, quod vulgo *Burges* dicitur, nostræ Domine Caldesurnensi templum est positum propter insigne miraculum, quod regnante Childeberto filio Clodovei annum circiter 546. contigit. cum enim puer Hebræus die sancto Paschæ unà cum filijs Christianorum sacram Eucharistiam suscepisset, eaque de causa à parente in ardentem furnum conjectus, & obitru-

Templum B. Virginis Caldesurnensis.

to furno clausus fuisset; tandem à Christianis locum referantibus, illæsus repertus; testatus est se ab ea, quæ in Christianorum templo filiolum brachijs complectitur, servatum, quare eodem in loco templum à Calido Furno denominatum, extruitur. hæc ex Annalibus Francorum in Chisdeberto, & hoc quidem Deiparæ miraculum non absimile est alteri, quod Constantinopoli evenisse scribunt Gregorius Turonensis, & alii Græci scriptores, quod nos attulimus cap. 29.

Aliud Deiparæ templum in Colle.

Templum in Colle, quem dicunt *Rupem Amatoris* apud Caturcenses in Gallia Deiparæ sacrum quamplurimis coruscavit miraculis ab Anno 1140. quorum Hugo Fasitius lib. de iis miraculis, quæ suo tempore edita sunt scripto, centum viginti septem, literis mandavit. ejus templum meminit Casarius lib. 7. cap. 15.

Templum Virginis.

67. Sueffionense Templum Deiparæ dictum, & miraculis nobilitatum sublatre Beate Virginis habet, teste Anselmo Abbate Gemblacensi in Appendice manuscripta ad Chronicon Sigeberti.

Hugo Fasitius 40. enumerat miracula suo tempora audita, & visa ab Anno 1128. nos aliqua eorum retulimus in Tractatu de miraculis ex Vincent. lib. 27. c. 2. & sequentibus.

Aliud Clariaci.

Clariaci prope Aureliam Deiparæ templum olim peregrinis eò confluentibus celebre; tamen ab Anglis circa annum 1428. vastatum, à Ludovico tamen XI. Galliarum Rege Anno circiter 1480. magnificè est restitutum.

Cathedrale templum Claromontense.

Claromonte in Arvernia templum Cathedralis exat nostræ Dominæ à Portu jam pridem fundatum à S. Avito ejusdem Urbis Episcopo, qui Anno 594. ex hac luce migravit: verum à Nortmannis Anno circiter 853. incensum, S. Sigonius ejusdem Civitatis Episcopus Anno 966. antiquo splendori restituit.

Templa B. Virginis in Normannia.

In Normannia celebrantur subjecta Deiparæ templa. Rothomagense præclarissimum. Constantiense structura insignis. Balocense miraculis celeberrimum.

Aliud in Castro Augensi.

In Augensi Castro apud Nortmanniam Ecclesia eminet Deiparæ dicata, in qua Canonici instituti sancti Victoris Parisiensis degebant, ad quos divertit S. Laurentius Archiepiscopus Dublinensis in Hybernia, ibi

que sanctè obiit circa Annum Domini 1171. in eoque templo ejus corpus reconditum jacet.

Anicium in Avernia, & Ambianum in Piccardia illustribus Deiparæ templis nobilitantur.

Alia Deiparæ templa alii in locis.

In Andegavensi Regione in edia Rupes Deiparæ à S. Maurilio Andegavensium Episcopo, tempore Honorii, excisis Deorum simulacris est posita.

In extremis Galliarum ad mare Oceanum Insula extat S. Mariæ Bovinæ nuncupata, ubi templum est Deiparæ miraculis ab antiquis temporibus celeberrimum, quod & Inula nomen dedit.

In littore verò non procul ab Insula, Oppida duo visuntur de nomine Deiparæ dicta Gallicè *Nostre Dame*, ob templa olim miraculis clarissima.

E Regione quasi Rupellæ in Insula quadam, ædes est B. Virginis, quæ Oppido nomen dedit.

In Belgii verò Urbibus, & Oppidis nobilissima visuntur Deiparæ templa, nobis satis sit in præsentiarum proponere.

Hallense, & Siehaimense miraculis celebrata, de quibus aliqua diximus in c. 20. & in Tract. de miraculis.

DEIPARÆ TEMPLA IN GERMANIA, & in aliis Septentrionis Regionibus.

IN Germania complura extant Deiparæ templa antiquæ pietatis documenta certissima; nam ut omittam ex iis plurima miraculis illustrata, quæ in una Diocesi Herbipolensi ex Trutemio commemoravimus, in hoc opere cap. 20. & in tractatu de miraculis; certè alia magnificentissima sparsim in tota Germania exiuncta cernuntur: eorum aliqua attingemus adjectis aliis, quæ in aliis Septentrionis Regnis olim posita erant, quamvis nonnulla hæreticorum furore antiquum splendorem minime retineant.

Spiræ à sancto Henrico Imperatore in honorem Deiparæ excitari cœpta est Basilica Cathedralis, Regia magnificentia, quam postea perfecit Conradus Secundus.

Cathedralis Basilica Spiræ.

Argentinae Clodoveus, qui primus à Francorum Regibus Christo nomen dedit, templum Deiparæ crexit, quod miraculis suis illustrè.

Aliud Argentinae Ratis-

Aliud Ratisbonæ. Ratisbonæ Templum Deiparæ miraculis olim celebre posuit, & suis manibus consecravit sanctus Rupertus primus Episcopus Salisburgensis Bavariorum Apostolus, baptizato Theodone eiusdem Urbis Duce.

Aliud Oettingæ. Oettingæ quoque in Bavaria non procul ab Aeno fluvio sitæ, idem S. Rupertus, baptizato Uroue Urbis Duce, aliud in honorem Deiparæ extruxit, & consecravit templum, quod in hanc usque diem miraculis est ornatissimum; cuius meminit Canisius lib. 5. de B. Virgine cap. 23.

Aliud Salisburgi. Idem S. Rupertus Salisburgi sorori suæ Erentrudi sanctitate inclytæ, monasterium Ducis munificentia ædificavit sub nomine Dei Genitricis, teste Baronio tom. 7. ad Annum Domini 590.

Aliud Augustæ Vindelicorum. Augustæ Vindelicorum primarium templum Deiparæ erat consecratum.

Aliud apud Helvetios. 69. Apud Helvetios in mediis sylvis Eremitorium Deiparæ visitur, (sic enim appellant Deiparæ sacellum,) id à sancto Meinardo inchoatum, ab Othone I. Deiparæ est destinatum, & à SS. Episcopis Udalrico, & Conrado Dei nutu eò convenientibus, est dedicatum; multisque est nobilitatum miraculis; quod teste Canisio lib. 5. de B. Virg. cap. 24. non modo multis ab hinc annis inter medios hostes, impiosque vicinos: sed etiam nuper admodum horrendis flammis cuncta undique absumentibus, integrum mirabiliter perseverat.

Aliud in Episcopatu Mendensi. In Mendensi Episcopatu apud Monasterium *O verchereb* vulgo appellatum, celebris erat ædes Deiparæ, teste Cranzio in sua Metropoli libro 4. cap. 24. *Quo in loco*, inquit, *Deipara sanctissima singulariter invocatur, & multum ibi miracula clarescentibus edocuit singulare se ejus loci præsidium, ac tutelam accipisse*, sic ille.

Aliud Aquigrani. Aquigrani à Carolo Magno conditum est templum Deiparæ structura admirabili, compluribus ex Italia illuc adductis marmoreis columnis, & ingenti sacrarum reliquiarum thesauro ibidem reposito, quas ex Palestina acceptas quotannis populo spectandas exponi decrevit, adeò ut Aventinus lib. 4. Annal. Bajorum templum hoc ex publicis Caroli operibus præcipuum, & toti Europæ venerabile vocet, ad quod miraculis florentissimum per multi ex remotis locis, Religionis ergo adveniebant.

In Vestphalia monasterium Virginum Deiparæ sacrum idem Carolus Magnus ædificavit, quod olim miraculis adeò erat insigne, ut permulti eò confluentès, in loco Mymingrode vocato Urbem præstantissimam propterea dictam *Monasterium*, condiderint.

Hildeshermensem Ecclesiam Deiparæ dicatam excitavit Ludovicus Pius Caroli filius, de qua Cranzius in Metropoli, lib. 1. cap. 10. & in Saxonia lib. 2. cap. 16 & 17.

70. In Hungaria apud Albam Regiam urbem celeberrimam Sanctus Stephanus Rex Hungariæ pietate, & in Deiparam studio clarissimus Basilicam Regia magnificentia in primis nobilem Dei Genitrici condidit: *Optus* inquit *Bonfinius* libro 1. decadis 2. de rebus Hungaricis, *mirabili sumptu incrustationibus marmoris veniens, ubi pavimenta tessellata cernere est, magnificas columnas, aras iconibus, ac tabulis nonnullis, mirum in modum exornatas, ex purissimo auro, argenteve constatas*, sic ille.

In eadem Hungaria erectum fuit templum S. Mariæ in Zel Auctore Bonfinio, ob auxilium à Deipara Hungaris contra Turcas impensum.

In Polonia Crisochoviz, seu in monte Claro templum extat Deiparæ miraculis illustre cum Imagine ejusdem Virginis à S. Luca coloribus expressa, de qua uberius c. 20. diximus.

71. In Anglia Insula, quo tempore catholica religio ibi vigeat, plurima erant templa, & monasteria Deiparæ consecrata, ejusmodi fuit.

Londini Basilica nostræ Dominæ ad Arcus.

Lincolniæ præter ædem à Remigio Episcopo circa Annum 1080. Deiparæ ædificatam; altera à sancto Hugone Carthusiano Lincolniensi Episcopo, (qui Anno Domini 1207, ex hac luce migravit) Deiparæ condita est, & consecrata; in qua postea ejusdem sancti Hugonis corpus reconditur.

In Insula Corylandia, quam aquæ circumdantes in Anglia efficiunt, insigne fuit cœnobium Ordinis S. Benedicti Deiparæ dicatum, cui Ethelbaldus Rex Merciorum in ejusdem cœnobii foundationem totam Insulam tradidit amplissimo diplomate dato Anno Domini 716.

*Templum
Deiparae in
Wallia e-
jusdem iussa
à S. Lau-
rentio Dub-
linensi Ar-
chiepiscopo
consecra-
tum.*

Nec silentio prætereunda est basilica illa Deiparae in Wallia apud Angliam circa annum Domini 80. à quodam pro divite in suo castro recens extracta, in qua solitarius quidam se incluserat, quam S. Laurentius Dublinensis in Hybernia Archiepiscopus hac occasione consecravit. cum enim idoneam tempestatem ex Anglia in Hyberniam trajiciendi diu expectasset, iustus est à Deipara per solitariū illum, cui hoc Virgo sanctissima noctu edixit, templum suum consecrare, adjectis que non antea prosperum in Hyberniam ventum illi afflaturum, quam id perficeret. S. Laurentius, qui Diocæsano Episcopo inconsulto se id facturum modis omnibus recusaverat, tandem Dei voluntatem secutus Basilicam illam prostridie dedicavit. Cumque missam, & divina officia peregisset, gustato pane cum suis navim ingressus eut su prospero, ad portum desideratum pervenit. Ex eo tempore innumera fiunt miracula in Ecclesia illa. hæc Auctor vitæ S. Laurentii Archiepiscopi Dublinensis capite 20. apud Surium die 14. Novembris tomo 6.

*Aliud
Dublinia.*

Dubliniæ in Hybernia idem Sanct. Laurentius Dublinensis Archiepiscopus ad Dei & Beatæ Virginis ejus matris honorem Ecclesiam novam construebat: cum que in Angliam navigaret, horribili cœorta tempestate, omnes ad sancti Præsulis preces accurrunt, cuius hortatu multa donaria in novi templi structuram largientes, optata tranquillitate sunt potiti. hæc Auctor vitæ ejusdem S. Laurentii e 22. apud Surium tom. 7.

TEMPLA ALIQUOT CONSTANTINOPOLI, & in aliis Orientis, & Africa Regionibus Deipara olim erecta.

72.
*Templa
Deiparae in
Orientis,
& Africa
Regionib.*

QUAMVIS in Orientis Regionibus insignitum Imperatorum, tam populorum pietate ac studio, plurima, eaque nobilissima extiterint templa Deiparae nomini consecrata; quia tamen multis ab hinc annis propter schisma, & errores, quibus complures illius nationis homines ab Apostolica sedis obedientia, pertinaci obstinatione se impiè subduxerunt, iusto Dei iudicio, gravi Turcarum servitute miserè premuntur. Idcirco mirum esse non debet, si ejusmodi Deiparae templa antiquo splendore careant, quin etiam si pleraque eorum vel diruta jaceant, vel

situ squalleant. Nos aliquot eorum, quæ priscis temporibus erant illustria, in præsentia commemorabimus; quo intelligamus cultum templorum Deiparae etiam in locis illis quibus Barbari nunc potiuntur, olim mirum in modum floruisse: initium verò faciemus, ab ipsa urbe Constantinopolitana Orientalis Imperii olim sede.

Constantinopoli (quam Constantinus Magnus in prima ejus fundatione ab Episcopis, qui ad Nicenam Synodum coaverant, Dei Genitrici solemniter dicari voluit) pietas erga Deiparam magnopere floruit. Hinc Templum illa magnifica à diversis Imperatoribus eidem Deiparae constructa: hinc singulare Deiparae patrocinium, quod ea Urbs quamdiu in fide Catholica, & obedientia Romani Pontificis stetit, in repellendis Barbaris eam obsidentibus sæpe est experta; de quibus fusius in cap. 37. Ubi & de Basilica à Constantino Imperatore Deiparae ingenti miraculo extracta egimus.

73. Pulcheria Augusta Theodosii Junioris soror, Marciani Imperatoris conjux; sed quæ virginitatem, teste Glyca 4. parte Annal. Deiparae consecratam perpetuo coluit, Religionem, ac pietate insignis; Tria Virgini beatissima templa pulchritudine, & Regia magnificentia exulta, in Urbe Constantinopolitana condidit; quorum pulchritudinem, necnon & Deiparae reliquias, quas eadem Pulcheria admirabili studio undique conquisitas, in eis reposuit, verbis ipsius Nicephori lib. 14. histor. Eccles. cap. 2. & lib. 15. c. 14. hic adseribam, quamvis aliqua ex his alibi in hoc opere suis locis inseruerim. Pulcheria tria quoque Dei matri ex ipsis fundamentis Templa erexit, quorum unum est in Chalcoopratio, seu Fabricorum foro, sacri tumuli nomen habens: in hoc veluti thesaurum Dei Genitricis, deposuit Zonam. Hoc in templo, ut quarto quoque hebdomadae die pervigilium, & supplicatio ad lucernas, & lampadas fieret, constituit, quam, & ipsa pedes frequentare solita erat.

Secundum templum, τῆν ἀδελφὴν hoc est, viæ Ducum, ubi Antiochia missam Verbi matris Imaginem, quam Lucas Apostolus suis ipse manibus depinxit, ea adhuc vivente, & tabulam ipsam vidente, gratiamque adeo illi formæ suæ immittente, (de qua nos plura c. 29.) sacrum quoque pen-

*Templa
Deiparae
tria à Pul-
cheria Au-
gustate-
ra.*

sum, & servatoris ipsius fascias perinde atque thesaurum, quem ad eam Eudocia Augusta, cum Jerosolyman profecta est, missis servandas curavit. In templo isto, ut tertio quoque septimanæ die previgilium iudem, & supplicatio perageretur Pulcherrima curavit: quod ad hunc usque diem fit. Utraque verò hæc sana pulchritudine simul, & amplitudine ambitiosè, ac magnificè sunt constructa.

Tertium autem maximum, quod ab ea, & à Marciano constructum est verbi matris incredibili pulchritudine, & omnis generis materia ornatum consecravit templum, cui Blachernæ cognomen est, quo abundè per ambitionem quandam, & liberalitatem decorato, Deiparæ tumulum, & sepulchrales fascias à Juvenali Jerosolymitano Episcopo missas cum veneratione maxima posuit, Marciano Imperatore adhuc superflite. hæc ex Nicephoro locis citatus. Quid verò dicendum sit de tumulo Deiparæ, an scilicet Jerosolyms, vel in hoc templo asservetur, egimus in c. 29.

Sterilis Mater S. Stephani Junioris martyris prolem precibus impetrat.

In hoc Deiparæ templo Blachernensi, mater sancti Stephani Junioris præclarissimi martyris, Deiparam enixè precata pro masculina prole, qua carebat suscipienda, quam Christo se dicaturam pollicita est; voti compos effecta, Sanctum Stephanum filium in eodem Templo ei, à quo acceperat, obtulit; quem admodum cap. 26. ex Damasceno in vita eiusdem S. Stephani diximus.

Templum à Leone Imperatore in Blachernis Deiparæ sacratum.

74. Leo Imperator hujus nominis Primus, qui Anno 458. regnare cepit, duas aedes Deiparæ à fundamentis exædificavit, utramque pro Urbis mœnibus tanquam inexpugnabile eidem Urbis propugnaculum. Alteram in Blachernis ad maris litus figura rotundam, in qua Vestem Deiparæ suo tempore à Galbinio, & Candido Patriis Constantinopolim delatam in arca ex argento, & auro confecta deposuit, ex Nicephoro lib. 13. c. 14. 24. & 25. de quo nos uberius cap. 29.

Aliud Deiparæ dicatum.

Alteram verò ædem construxit in loco, qui Fontis nomen habuit, ad Portam Auream, quæ ad Arcis finem est, & unico ab Urbe stadio distat; cujus extruendæ ea fuit occasio. Cum adhuc privatus ageret, & eo in loco cæco cuidam sitienti ducem viæ se præbuisset, atque aquam ibi diligenter con-

quisitam Deiparæ monitu inventam cæco illi attulisset, ejusdem Deiparæ jussu luto inde accepto cæci oculos inunxit, qui vitam recepit. Imperii quoque mox obtinendi idem Leo ibi Nuncium à Deipara accepit, à qua jubetur sibi eodem in loco ædem sacram ponere: quare Imperium adeptus, & loco repurgato, & fonte ipso circumquaque structura solida probè munito delubrum præstantius, quàm ut verbis explicari queat, Dei matri construxit, & ædificium ipsum supra fontem statuit. cuius formam atque præstantiam fusè describit Nicephorus. In hoc Templo quàm plurima miracula edita sunt; & Justinianus Imperator ei templo maximam, & pulcherrimam extitit domum gratiam pro beneficiis acceptis Virgini matri referens. hæc omnia Nicephorus lib. 15. cap. 25. & 26.

Idem cæco cuidam visum reddidit.

Justinus Imperator anno duodecimo Imperii, quærat annus Domini 577. cum audisset à Persis vastari imperium, ad Deum sibi conciliandum ejus Genitrici templum Constantinopoli erexit, de quo auctor Miscellæ in anno duodecimo ejus Imperii in hunc modum scribit: *Justinus Imperator Synagogam Iudaorum, quæ erat Constantinopoli in Chalcopectis ablata ab eis fecit Ecclesiam Domina Nostra sancta Dei Genitricis, quæ proxima est magna Ecclesia. sic ille: qui mox subdit, Justinum hoc ergo Deiparam obsequio illud assecutum esse, ut cum deliquo mentu laboraret, ideoque res Imperii in summo essent discrimine; Dei Genitricis beneficio tantum sanata est adeptus, ut delucido intervallo potius, cunctis velle dispositis, statum Republicæ in tuto collocaret, a seculo sibi Tiberio in c. legam. hæc ex Miscella.*

Aliud templum Constantinopoli.

Mētū deliquo laborans Justinus Imperator à Deipara juvatur.

75. Jerosolyms Justinianus Imperator Templum Dei Genitricis locavit, novam Ecclesiam incolæ vocabant; ejus magnitudinem, ac pulchritudinem Procopius lib. 5. de ædificiis Justinianæ Imper. accuratè literis mandavit, cui templo nullum plane aliud æquiparari posse ipse testatur; illius autem structuram, & fundamenta admirabilia fusè persequitur, additque ad rectum templo imponendum, cum arboribus sublimibus artifices egerent. invenisse eos silvam quandam cedris altissimis abundantem. Ad ejusdem verò templi columnas, quarum & forma templi elegantia responderet, & magnitudo mo-

Aliud templum à Justiniano Imperatore extructum.

Ad templum sibi extruendū trabes admo-

qua colū-
nas Deipa-
ra præuis
mirifica.

do molem impositā sustinere posset, quomo-
do nova lapidicina non absq; Dei providen-
tia sit invēta, idem Procopius sic scribit. Cum
Regio Jerosolymitana lōge à mari sita, & u-
dique præruptis montibus vallata, columnas
aliunde inferendi locum nō præberet, Deus in
proximis montibus lapidis naturam indicavit
huic operi satis congruam; qui lapis aut prius
existens hic delituit, aut nunc primum condi-
tus est. hinc igitur ingentium columnarum, &
ignis flammam quodam colore imitantium
magna copia, quæ suffulciebant templum su-
perne, & inferne, & ad porticus totum fere tē-
plum obeuntes. Denique post alia admirabi-
liā, quæ de hujus templi foribus, porticu, atrio,
vestibulo, atque hemicyclis enarrat, concludit
Procopius, Justinianum Regem templum hoc
Dei genetrici consecratum pecuniarum red-
ditu honorasse. In via verò, qua ad templum
itur stant hospitia utrimque duo, uno hospi-
tes peregrini suscipiuntur, altero refocillantur
pauperes ægroti. hæc ex Procopio.

Templū à
S Helena
Jerosolymis
ædificum.

In Urbe itidem Jerosolymitana, S. Helena
Constantini mater templum apud sacratissi-
mum Deiparæ sepulchrum condidit, cujus
meminit Nicephorus lib 8. Eccles. hist. cap.
30. his verbis: Excitavit quoque mirificum a-
liud tēplum in Gethsemani prædio Genetrici
Dei, atque in sacratio ipso vivificum ejus se-
pulchrum firmiter inclusit. cum verò declivis
is sit locus, gradus marmoreos fieri curavit,
viatores ex sancta Urbe Orientalem plagam ver-
sus ferentes. Multorum quoque sermonibus
circumfertur, declivorem eū locum Vallem
fletus, & Torrentem Cedron, atque etiam
Vallem Josaphat dici. in propinquo etiam esse
hortum illum, in quo proditus est Christus, &
in quo orare solitus erat. hæc tamen Nicephorus.
76. In Monte Olivarum templum Beatissimæ
Virgini extruxit Justinianus Imperator, teste
Procopio lib. 5. de ædific. Justinian.

Aliud tē-
plum in
monte O-
livarum,
Aliud De-
para tem-
plum apud
Bethleem.

Apud Bethlehē in loco Nativitatis Domi-
nicæ S. Helena templum condidit, quod postea
Constantinus ejus filius ornatus reddidit: au-
ctore Eusebio lib. 2. de vita Constantini cap.
42. qui cum ageret de S. Helena rem totam
his verbis litteris consignavit: Imperatrix san-
ctissima De para patriū eximijis monumentū exor-
nare, & sacrum illud antrum varijs cujusq; ge-
nerū insignibus illustrare studuit. Imperator au-
tem paulo post eundem locum ornamentū regali-
bus honorare, & monumentū ex auro, & argen-

to, varijsq; aulæ matris suæ magnificentiam
adaugere: cæter. hæc Eusebius, quod ipsum con-
firmat Nicephorus lib. 1. cap. 30.

Reda de locis sanctis cap. 8. de hoc ipso tē-
plo Dei Genetricis in Bethlehem posito qua-
dam admirabilia, quæ ab Episcopo, qui recens
inde advenerat, accepit, eaque narrat his ver-
bis: Hæc spelunca, inquit, tota interiori speciosa
marmore tecta supra ipsum locū, ubi Dominus
natus specialiter traditur, sanctæ Mariæ gran-
dem gestat Ecclesiam. Petra juxta murum ca-
vata primum Domini corporis lavacrū de nu-
ro missum suscipiens hæcenus servat: qua si qua
forte occasione, vel industria fuerit exhausta,
nihilominus continuo dum respicit, sicut ante fu-
erat, pleno redundat. Hæc Reda.

Præterea, in
qua Chri-
stus infan-
tus dicitur
paren-
tur aqua
scienti.

Eadem S. Helena aliam in agro Bethlehe-
mitico Deiparæ extruxit. Eadem, de qua Nice-
phorus loc. cit. Sanctū, inquit, infantibus, & u-
bi Angelus Pastoribus latum attulit nuncium,
in eū ipsi locū sacras extruxit ades, infantibus
videlicet ipsis, & Virgini Deipara, nec non aliā
quoque sponso Josepho adem. hæc Nicephorus.
Aliud in
Jericho templum Dei Genetrici extruxit
Justinianus Imperator, quemadmodum testa-
tur Procopius lib. 5. de Justin. ædific.

Aliud tē-
plum ibid.

In Sina monte, in quo debebant monachi
vita sanctissimi, ad radicem ejus Justinianus
Imperator nobilem Ecclesiam Deiparæ Ma-
riæ nomine nuncupatam condidit, ita Proco-
pius loc. citato. Quare autem eam non ædifi-
caverit in summitate Sina rationē reddit. Nam,
inquit, in vertice Sina homo pernoctare non po-
test, propter assiduos strepitus, & fragores, aliāq;
terriculamenta quædam diviniora, quæ noctur-
nis horis illuc exaudiuntur humanam mentem,
& sensum percellentia. hæc ille.

Aliud in
monte Sina

77 Antiochiæ nobile extitit Deiparæ tem-
plum à Justiniano Imperatore conditum. Cum
enim idem Justinianus annū Domini circiter
543. Antiochiam à Cosrohe Persarum Rege
incensam restitueret, & præclaris ædificijs il-
lustriorem redderet: inter alia, ut verbis utar
Procopij lib. 2. de ædific. Justinian, ingenus in sa-
cræ Dei Genetrici Templum adificavit, cujus
splendorem, & magnificentiam oratione æquare
impossibile est, sic ille.

Aliud An-
tiochia.

Carthagine in Africa post Vandalos virtute
Belisarij Ducis, sub auspicijs Justiniani Impe-
ratoris devictos, idem Justinianus auctore Pro-
copio lib. 6. de ædific. Justin. posuit sacra Dei
Genetrici templa.

Alia Car-
thagin.

Aliud pul-
cherri-
mū
templum
in Paro
Insula.

In Paro Insula Maris Ægei hominum incolatu post Agarenorum incursum deserta, templum Deiparæ olim etiam longe præclarissimum, quod in vita S. Theodistiæ Lesbicæ apud Metaphrastem die 10. Novembris tom. 6. describitur his verbis; *Templum Domine nostræ Dei Parentis erat in Paro Insula spectatu dignissimum, & servans adhuc reliquias veteris pulchritudinis; erat enim iudicij, iustitiae constructum symmetria, & frequentibus erat fulium columnis ex lapido Basilio, & secto lapide vestiti erant ejus parietes, non siccus ac columna, lapidem autem adeo tenuem, & subtiliorem effecerat artifex, ut viderentur parietes esse induti textis byssinis. Marmoreus vero nitore lapidum tantum ostendebat candorem & splendorem ut vel margaritarum superaret splendorem. Lapis vero, qui erat altaris tegumentum, & ab Arabe Nisiri Agareno contractus jacebat, mira erat elegantia, hæc ibi. Ubi etiam subdit, Arabem illum Nisirim in Eubææ Promontorio submersum suæ temeritatis poenas dedisse. Hæc ex Metaphraсте.*

DEIPARÆ TEMPLA APUD
Barbaras nationes in regnis variis
excitata.

Dei Genitricis
templum apud
Abagos
populos.

Abagi populi auctore Procopio lib. 2. de Bello Persico apud montem Caucaſum habitant, ac Religionem Christianam tempore Justiniani Imperatoris, qui regnare cepit Anno Domini 527. complexi sunt, itaque ad humaniorem vivendi rationem composuerunt: Justinianus vero inquit Nicephorus l. 17. hist. c. 15. ex Procopio) *Dei Genitricis templum in Abagum regione pulchritudine, atque amplitudine præstans edificavit, sacerdotes ei attribuit, & alia, quæ ad cultum divinum faciunt, rite constituit. Unde populo ei accidit, ut accuratissime in Christianorum dogmate exerceatur. Hæc Nicephorus.*

In India citra Gangem in ora Comorinensi prope Urbem Ceulani extat Templum B. Mariæ Virginidicatum, quod earum Regionum indigenæ summa cum Religione frequentabant antequam Lusitani in illas oras penetrarent, teste Joanne Empolitano in suo Itinerario.

In Itinerario quodam Persico, quod libris Haytonis Armeni attextitur, quemadmodum refert Thomas Bozius lib. 9. de signis Eccles. cap. 9. auctor illius Itinerarii describit honorificentissimum Deiparæ templum in Urbe (ut putamus) Mediæ ad mare Caspium sitæ amplissima, quam nunc Caramit vocant, conditamque volunt à Constantino Imperatore.

Inter Sinas quoque, populosque Indicos ultra Gangem positos scribit Consules Mendoza libro 2. hist. Sinarum initio, fuisse præcis temporibus Tempia, cultumque Virginis Mariæ; sed postea Christi cultu extincto, extinctus est & Mariæ cultus.

Atque his de Templis, quæ in Deiparæ honorem, ubique terrarum sunt excitata, utrumque commemoratis, finem huic Tractatui imponamus: nam si omnia Virginis templa, quæ non minori pietate, quam magnificentiam in singulis Provinciis, ac Urbibus, in singulis Oppidis, ac Pagis fidelium studio sunt posita, quorum pleraque non tantum structura, & ornatu, verum etiam miraculorum gloria, & fidelium concursatione, ac frequentia celebrantur, commemorare velimus; opus esset immensi laboris, & quod vires nostras longe excederet, hæc pauca de multis attigisse sit satis, ut intelligamus quanto animi ardore omnes, qui Christi religionem sunt amplexi, Virginis quoque Deiparæ pietatem omni ratione colere, ac propagare studuerint.

Aliud antiquissimum templum in ora Cosm.

Aliud templum apud Medas.

Aliud templum prope Sinas.

Finis Tractatus de Jesu, ac Templis Deiparæ.